

PANORAMA

DECEMBER 1940 — No. 52

LOSSE NUMMERS 15 CENT

OUDEJAARSAVONDLEKKERIJ

Lees: Het avontuurlijk leven van H. Schliemann

★ In oud-Amsterdam, waar de jonge Schliemann woonde ★

In de Raamskooi 1275, 'n steegje, dat voor een goed deel verdwenen is en waar zich nu het gebouw van den Hollandschen Lloyd bevindt, woonde Schliemann bij vrouw Graalman. Op den achtergrond de Martelaarsgracht.

Het avontuurlijk leven van

H. SCHLIEMANN

VAN AMSTERDAMSCH KANTOORBEDIENDE TOT SCHATGRAVER VAN DE WETENSCHAP

Vijftig jaar geleden, op 26 December 1890, stierf Heinrich Schliemann, de beroemde archeoloog, wiens avontuurlijk leven en opzienbarende ontdekkingen stof hebben gegeven voor velerlei beschouwingen. Ondanks het feit, dat hij dikwijls werd aangevallen door vakmensen, ondanks het feit ook dat hij zich wel eens vergiste, blijft Schliemann de baanbreker der moderne oudheidkunde, die zijn roeping vond na een veelbewogen bestaan als groothandelaar en bankier. Zijn carrière begon in Amsterdam en onwillekeurig stelt men de vraag: hoe zou het leven van Heinrich Schliemann, den kajuitsjongen van de Hamburger brik Dorothea, verlopen zijn, als het schip niet in den nacht van 11 op 12 December van het jaar 1841 bij Texel op de Eijerlandsche gronden gestrand was?

De schipbreuk van de Dorothea

December van het jaar 1841 is ruw en stormachtig. Toch zijn er niet veel schipbreuken, die overigens altijd om dezen tijd van 't jaar op de Hollandsche kust voorkomen, niet meer dan gewoonlijk ten minste en er vindt nergens 'n werkelijke catastrophe plaats. De kranten hebben niets bijzonders te melden. Onder de rubriek Scheepstijdingen, een gewone dagelijkse rubriek dus, tusschen de berichten over vertrekkende en binnenlopende schepen, kan men op 15 December 1841 in het Algemeen Handelsblad, onder de beschrijving van een schipbreuk bij Cherbourg, het volgende lezen: Texel, 13 December.

De Hamburger brik Dorothea, kapitein Simonsen, van Hamburg n. Laguayra, is gisterennacht, na hevige stormen doorgestaan te hebben, in de Eijerlandsche gronden gestrand; hetzelfde zit zeer gevaarlijk en zal geheel weg zijn, de equipage is gered en op Eijerland aangekomen, van de lading zal men zoo veel mogelijk trachten te bergen.

voor hun kust meegemaakt. Alleen de kajuitsjongen van de Dorothea staat wellicht nog in het brandpunt van 'n zekere belangstelling, niet omdat tijdens zijn redding beide voortanden gebroken zijn of omdat hij over zijn geheele lijf met schrammen en lichte wonden bedekt is, maar omdat hij als eenige het geluk had, dat enkele uren na het vergaan van de brik een hooge golf een enkelen koffer aanspoelde. En zoo was dan de kajuitsjongen, een domineeszoon uit het Mecklenburgsche dorp Ankershagen, als eenige van de bemanning weer in het bezit van zijn geringe eigendommen gekomen.

Maar een schipbreuk is een schipbreuk, ook wan-

In Spanje is er nog steeds burgeroorlog, koningin Marie Christine heeft afstand van den troon gedaan en is naar Frankrijk gegaan, in Engeland is lord Peel minister-president geworden, in Opper-Silezië zijn de wevers in opstand gekomen, daar ze door de nieuwe machines broodeloos gemaakt zijn.

Bij het ontbijt leest de Amsterdammer deze verschillende nieuwstijdingen, de meesten zullen het kleine bericht over de strandding van de Dorothea niet eens opmerken.

Zelfs de bewoners van het eiland Texel hebben deze schipbreuk misschien op den dag, waarop de Amsterdammers er over lezen, vergeten. Zij hebben meer en vreeselijker dingen

neer het betrekkelijk goed afloopt en de kajuitsjongen zit met ingetrokken beenen en armen voor het haardvuur in een visschershut op Texel en kan niet goed verwerken wat er allemaal met hem gebeurd is. Was het een droom, het vreeselijk gekraak van het schip, de scheepsklok, die spookachtig luidde, de hemel als een reusachtige zwarte wolk, het ontzettend en dreunend geluid van de brekende balken en daarna de val in den natten afgrond, vier uur, naar zijn gevoel een eeuwigheid, als een plank op de golven te worden voortgedreven, en ten slotte grond onder de voeten, de zandbank, de redding....

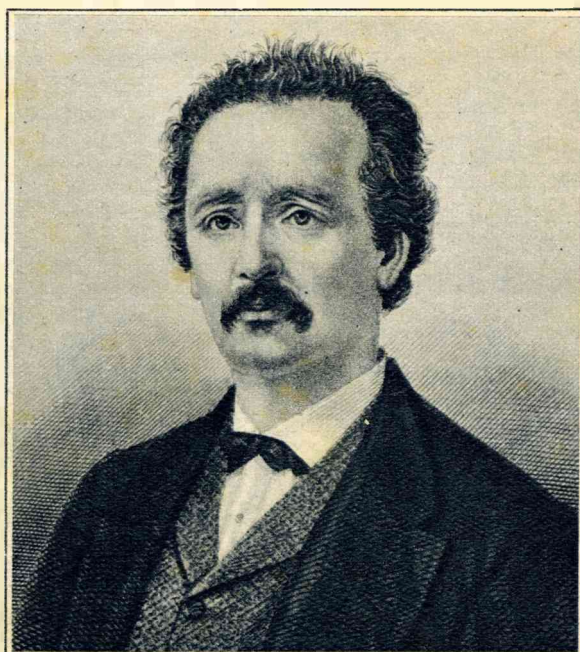
„U gaat natuurlijk ook mee naar Hamburg terug, de kapitein heeft de passage al, ook voor u, jongeman.”

„Neen, mijnheer, ik ga niet terug, ik moet naar Laguayra!”

De heer Sonderdorp, consul voor Pruisen op Texel, glimlacht eenigszins uit de hoogte: „U moet toch weten, dat dat niet meer gaat. De Dorothea is 'n wrak!”

De kajuitsjongen van de Dorothea schudt zijn hoofd: „Ik denk er niet aan, naar Hamburg terug te gaan, dan blijf ik in Amsterdam!”

Zoo zag H. Schliemann er uit toen hij het tot grooten welstand had gebracht.

„Maar wat wilt u daar in een vreemde stad, hoe wilt u geld verdienen? U kent toch geen woord Nederlandsch?”

„Dan ga ik het leeren, mijnheer de consul,” antwoordt Heinrich Schliemann.

Zoo komt het, dat de bemanning van de Dorothea zonder haar kajuitsjongen naar Hamburg terugvaart en dat de consul van Mecklenburg te Amsterdam, Quack, een on-aangenaam karweitje voor zijn collega uit Texel krijgt op te knappen.

Op een morgen staat een magere jongen voor hem, met een koffer in zijn hand, die blijkbaar door de inwerking van het zeewater opgezwollen is. Met een kreukelige broek aan, met zijn smal, bleek gezicht en zijn scherp neus is deze jongeman een bijna lachwekkende verschijning.

De bezoeker overhandigt hem een briefje van consul Sonderdorp, in zijn zak heeft hij nog vijftien-cent; Sonderdorp heeft hem twee gulden gegeven, de reiskosten waren één gulden vijftig cent.

De collega moet maar verder voor den jongen man zorgen.

Quack is niet bepaald geestdriftig gestemd voor deze opdracht. Wat moet hij met den jongen beginnen? Hij wil niet teruggestuurd worden, geld is er niet in kas en uit zijn eigen zak wil Quack het niet voorschieten. Maar hij brengt den kajuitsjongen van de Dorothea voorloopig onder dak bij vrouw Graalman, wier man een tapperij heeft in de Raamskooi 1275, en betaalt een week logies. Meer wil en kan hij niet doen.

De Raamskooi is niet bepaald een hoofdstraat van Amsterdam, slechts een steegje bij de Martelaarsgracht, en het logies van vrouw Graalman is geen hotel, zelfs geen pension, maar een eenvoudige matrozenlogies en dat zegt alles, vooral als men in aanmerking neemt, dat honderd jaar geleden weinig aandacht besteed werd aan de hygiëne.

Maar Heinrich Schliemann krijgt te eten, te drinken, hij heeft een aantal brieven geschreven, naar huis, aan zijn vader in Ankershagen, en verder ook een aan den reeder Wendt, een jeugdvriend van zijn gestorven moeder, die den jongen man steun beloofd heeft en hem ook een plaatsje als kajuitsjongen op de Dorothea bezorgde.

Meer weet hij niet te doen. Hij is schuchter en onbeholpen, waagt zich nauwelijks op straat en dus

blijft hij den geheelen dag werkeloos zitten, helpt een beetje in de keuken en vertelt vrouw Graalman van zijn ervaringen, dat hij vijf jaar lang tegen zijn wil haringen in het kleine nest Fürstenberg heeft moeten verkopen, dat hij acht broertjes en zusjes heeft en dat hij zoo blij was, eindelijk in Hamburg gekomen, maar dat het nog mooier geweest zou zijn als hij met de Dorothea Zuid-Amerika had kunnen bereiken, want, zegt hij ernstig, hij was van plan rijk te worden.

Vrouw Graalman luistert maar met een half oor, iedereen wil wel rijk worden en Schliemann praat verder, over zijn vader, die door zijn lichtzinnigheid zijn betrekking als dominee kwijtraakte, waardoor de loopbaan van zijn zoon heelemaal bedorven werd en hij bij de haringvaten te Fürstenberg belandde.

Zoo verstrijkt deze week, vrouw Graalman is geen harde vrouw, maar ze is evenmin een weldoenster der menschheid, het geld van den consul is op. Veel lust om den hongerige te spijzigen, terwijl er niets voor hem betaald wordt, heeft ze niet en zij verheelt hem evenmin, dat ze hem weldra de deur uit zal zetten.

Waarom volgt hij den raad van mijnheer den consul niet op: teruggaan naar Hamburg of Mecklenburg, leegloopers zijn er genoeg.

Zoo gaat nog een week voorbij en de toespelingen van vrouw Graalman worden nog onduidelijker, de post brengt echter nog

steeds geen brief van den heer Wendt uit Hamburg.

Ten slotte blijft er geen keuze: op een ochtend ligt Heinrich Schliemann kreunend op zijn bed, zijn maag doet hem zoo'n pijn, beweert hij, en als hij met het uur erger wordt, wil de waardin zich niet met de verzorging van een zieke belasten en laat hem naar het hospitaal brengen.

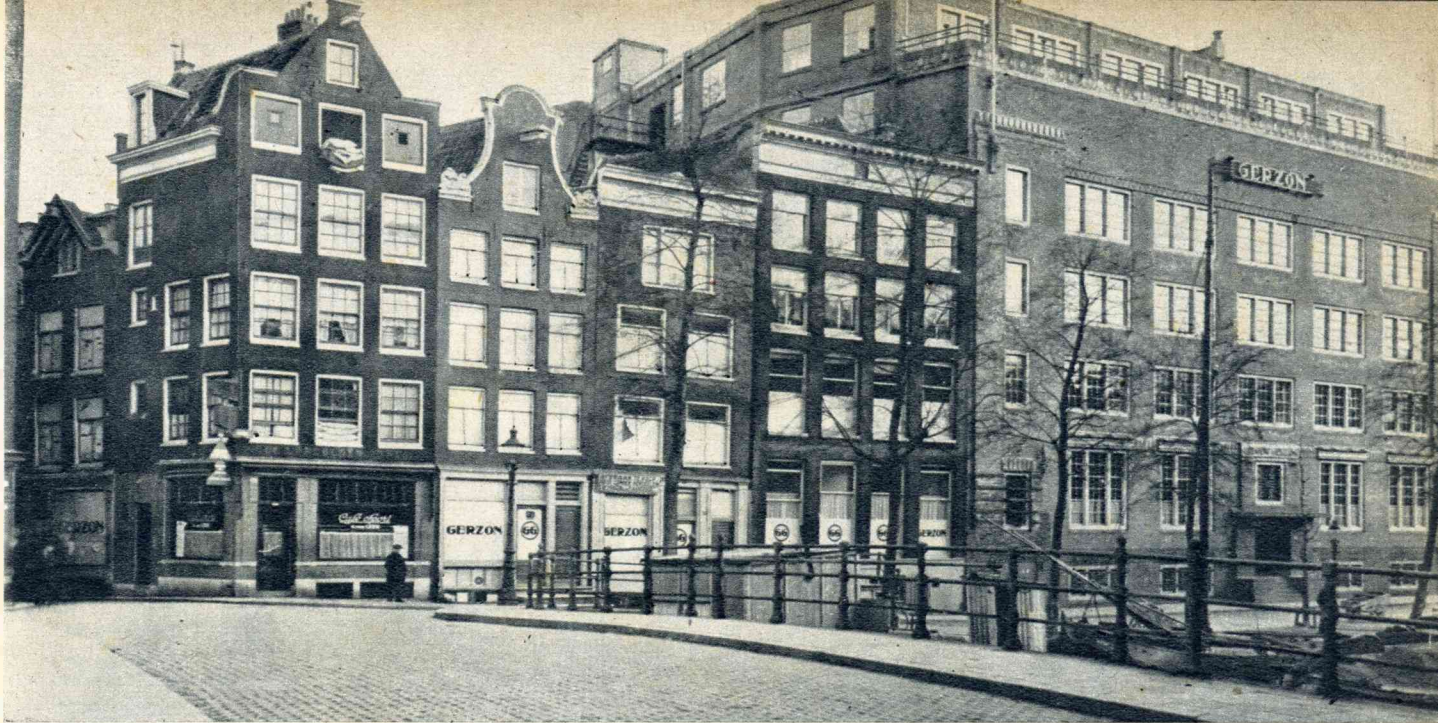
Zes dagen duurt het verblijf in het ziekenhuis. Hij is hier ter observatie, de dokter heeft hem nog niet behandeld, en, om eerlijk te zijn, hij heeft ook geen behandeling noodig, want hij is niet ziek. Hij is gezond als een visch en Schliemann is dan ook alleen maar blij, dat hij in het ziekenhuis ligt, omdat hij hierdoor eenig uitstel heeft verkregen.

Want het hospitaal staat in Amsterdam en zoolang hij binnen deze vier muren verblijft houdt, zoolang is hij ook in Amsterdam en dat is juist zijn bedoeling. Al weet hij ook zelf niet, waarom hij in deze stad wil blijven.

Nadat hij een week in het ziekenhuis gelegen heeft, wil men den patiënt nu eens grondig onderzoeken. Dit onderzoek zal 's middags om twaalf uur plaatsvinden, doch tegen tien uur komt een bode van vrouw Graalman uit de Raamskooi, hij brengt een brief, die den vorigen avond met de post uit Hamburg aangekomen is. Een dikke brief, afgezonden door den reeder Wendt.

Schliemann vindt daarin niet alleen een cheque van f 240.—, het resultaat van een collecte, die te zijnen behoeve gehouden is, maar ook een brief aan

Uit het raam van het kantoor der firma F. C. Quien keek Schliemann op de Fruit- of Appelenmarkt op het Singel.

Het kantoor van F. C. Quien, Singel 327 te Amsterdam, is het vierde huis van den hoek van Raamsteeg en Singel af.

Volgens brief van Bordeaux heden te Amst. ontvangen, is het kap. Mangé, voerende het schip *les Deux Soeurs*, gedieneerd naar Cherbourg, die 6 dezer te Bonyan vergaan is, en niet de *Han. kof Adeline*, kap. Hollander, naar Rotterdam bestemd.

TEXEL, 13 Dec. De *Hamb. brk Dorothea*, Kap. Simonson, van Hamburg n. Lagnayra, is gisteren nacht, na hevige stormen doorgestaan te hebben, in de Eijelandsche gronden gestrand, hetzelfde zit zeer gevaarlijk en zal geheel weg zijn, de equipage is gered, en op Eijerland aangekomen; van de lading zal men zoo veel mogelijk trachten te bergen.

TEXEL, 13 Dec., Z. W. t. W.; N. K. Dykhuis, Prins Hendrik, Padang. - B. T. Lindeman, Stad Aurich, Antw. n. Hall. HELVOETSLUIS, 15 Dec., Z. W.; J. Trygeler, Courier, Dartmouth.

SYRA, 17 Nov.; Neppers, jonge Gerbrand, Amst. RAMSGATE, terug uit zee, 10 Dec.; Dirksen, Susanna Maria Catharina, Amst. n. Coppenme. GIBRALTAR, 30 Nov.; van der Meijden, Verwisseling, Vlaardingen.

Het bericht van de schipbreuk der *Dorothea* in het Algemeen Handelsblad van 15 December 1841.

Het kantoor van B. H. Schröder, Heerengracht 286, nu een modern kantoorgebouw, is op de foto het derde huis van links.

den consul-generaal Heppner, een persoonlijken vriend van den reeder, waarin dezen gevraagd wordt zich het lot van den jongen man aan te trekken en hem zoo mogelijk een postje als loopjongen of jongsten bediende op een kantoor te bezorgen.

Een maandelijksch salaris van zesendertig gulden

Het kantoor van F. C. Quien ligt aan het Singel no. 74, bij de Raamsteeg, later 327, nu opgenomen in het gebouw van de firma Gerzon. Op een bordje staat: Commissionnair. Hier zit Heinrich Schliemann, nog steeds met zijn eenigszins uit de plooi geraakt pak aan, op een hoogen kantoorstoel en stempelt wissels af. Hij moet haast maken, want in den loop van dezen dag moet hij nog vierendertig brieven wegbrengen en een groot aantal wissels presenteren en innen. En Schliemann, nu jongste bediende bij F. C. Quien, houdt er niet van, hoe ijverig hij ook is, over te werken. Niet dat bijvoorbeeld elf uur arbeid bij Quien hem te veel zou zijn, maar hij leidt, in zekeren zin, een dubbel leven.

„U kent immers geen woord Hollandsch,” heeft de consul op Texel hem met eenigen hoon gezegd. Vandaag is sedert de schipbreuk een jaar verlopen en Schliemann spreekt niet alleen Hollandsch, maar ook Engelsch en Fransch.

Hij houdt een dagboek en daarin schrijft hij: „Niets spoort zoozeer aan tot studie als behoeftige omstandigheden en de wetenschap deze alleen te kunnen wijzigen door ingespannen arbeid.”

Zoo leert Schliemann de eene taal na de andere. Hij begint met schoonschrijven, doch weldra komen Engelsch en Hollandsch aan de beurt.

Maar hij heeft geen geld om les te nemen en daarom moet hij een eigen methode aanwenden, de „methode Schliemann”, die ook nu nog bekend is.

Zij bestaat o.a. hieruit, dat de domineeszoon elken Zondag naar de Engelsche kerk gaat. Want daar leert men gratis Engelsch. Men behoeft slechts bij het luisteren naar de preek elk woord zachtjes te herhalen.

Overal waar men den jongsten bediende van F. C. Quien ziet, op het postkantoor, bij de kassen der banken, overal waar men moet wachten, daar vindt men dezen merkwaardigen jongen met een boek in zijn handen, waar hij in zit te lezen.

De collega's lachen hem uit, maar daar stoort hij zich niet aan, hij blijft leeren... maar met een bepaald doel voor oogen. De „methode Schliemann” bestaat natuurlijk niet alleen in een bezoek aan de Engelsche kerk, uit het hoofd leeren is een ander onderdeel van deze eigenaardige methode. Zoo kan hij binnen korten tijd den geheelen roman „Ivanhoe” van Walter Scott opzeggen, driehonderd bladzijden druks, en meteen daarop volgt „The Vicar of Wakefield”.

Slaap is bij dit alles iets zeldzaams, hij moet de nachtelijke uren uithuilen om hetgeen hij overdag of 's avonds gelezen heeft te herhalen.

In zes maanden kent hij perfect Engelsch; Hollandsch heeft hij reeds geleerd en zes maanden later kent hij ook Fransch...

Weldra heeft hij de noodige vaardigheid. Voor de volgende talen heeft hij lang geen zes maanden meer nodig, nu doet hij het in zes weken...

Tusschen de met moeite aangeschafte leerboeken ligt op Schliemann's tafel nog een schoolboek, dat zich in den geredden koffer bevond. Het is geen grammatica, doch een leesboek. Een vertaling van Homeros, waarvan vooral de bladzijden over Troje, de geschiedenis van de schoone Helena, den strijd om de stad en de verovering door het Trojaansche paard bijna stukgelezen zijn.

Dit boek is Schliemann's grootste schat, nog grooter dan het portret van een jong meisje. Waarom zou een jonge man als Heinrich Schliemann niet verliefd zijn en hij denkt dus, dat hij Minna Meinecke, met wie hij samen op danses zou gaan — al is daar dan ook niets van gekomen — nooit zal kunnen vergeten.

Maar noch het boek over den Trojaanschen oorlog, noch Minna's portret houden hem van zijn taalstudies af. Slechts één pleziertje gunt zich de jongste bediende van F. C. Quien. Steeds wandelt hij 's avonds naar de Haarlemmer Poort om de vele treinen daar te zien vertrekken en aankomen. Maar dan gauw naar huis om zijn dagelijkschen arbeid te verrichten en hierbij let hij er niet op, of hij het een beetje te luid doet; het gevolg is dikwijls, dat men door den dunnen zolder heen zijn stem duidelijk op de benedenverdieping kan verstaan.

Hij moet dus vaak verhuizen, vijfmaal zelfs. Hij doet dat met stoijnsche kalnte, en intusschen is nu ook het tweede jaar in Amsterdam voorbij en hij spreekt nu bovendien nog Spaansch, Italiaansch en Portugeesch, al deze talen leert hij volgens de onfeilbare „methode Schliemann”.

Een jongste bediende wordt procuratiehouder

Loopt Schliemann over het Singel van het kantoor van F. C. Quien door de Oude Spiegelstraat, dan ziet hij schuin op de Heerengracht bij de Wolvenstraat het huis van B. H. Schröder. Heerengracht 859, nu 286. De firma B. H. Schröder, die geassocieerd is met Anton Schröder in Le Havre, met A. B. C. M. Schröder in Triëst, met van Lenep & Co te Smyrna, Schröder & Co te Rio de Janeiro, G. H. en P. D. Schröder te Hamburg en B. H. Schröder te Hamburg.

Deze zaak is het doel van Schliemann, of liever gezegd het volgende doel, een volgend stadium in zijn loopbaan, waarvan hij nog niet weet waarheen zij voeren zal.

Eens op een dag krijgt de jongste firmant van B. H. Schröder, de zoon van B. H. Schröder, Heinrich Schröder, een brief van een zakenvriend uit Mannheim. Louis Stoll, zoo heet deze vriend, beveelt hem een jongen Amsterdamschen kantoorbediende aan. Hij heet Schliemann, veel weet Stoll ook niet van hem te vertellen, hij is hem langs een omweg aanbevolen met het verzoek voor hem een brief aan B. H. Schröder te schrijven. Wel moet het een flink jongmensch zijn, die niet minder dan zeven talen spreekt en schrijft.

Heinrich Schröder is zeer verbaasd en spreekt er 's avonds met zijn vader over. „Laat hem eens komen!” bromt deze.

Zoo ontvangt Heinrich Schliemann dus een verzoek zich op een bepaalden dag aan het kantoor van B. H. Schröder te melden.

De jongste firmant ontvangt hem. Zeven talen, lang niet slecht, zeer flink zelfs, maar wat beteekenen talen zonder warenkennis op een handelskantoor? „Heeft u een idee van het verschil tusschen Hawaii-suiker en Suriname-suiker?”

Schliemann weet het niet.

„Weet u iets van olie, van potasch, van indigo, van katoen, van tabak?”

„Ik zal het wel leeren.”

„Nu goed, dan bent u aangenomen.”

Aangenomen op het allesbehalve vorstelijke salaris van 400 gulden per jaar, eigenlijk hetzelfde wat hij ook bij F. C. Quien had.

Maar Heinrich Schliemann wandelt de Heerengracht langs, niet als jongste bediende, maar als boekhouder en correspondent van de groote export-firma B. H. Schröder.

En het duurt niet lang of hij heeft de warenkennis, waar men hem bij zijn sollicitatie naar vroeg, opgedaan. Ook daarin is hij bijzonder vasthoudend. In hetzelfde tempo, waarmee hij zijn talenkennis opdoet, leert hij de verschillende suikersoorten van elkaar onderscheiden, weet hoe men potasch inkoopt en kent de finesses van de beurs.

Maar intusschen verwaarloost hij zijn geliefde talenstudie niet. Nu komt Russisch aan de beurt. In de geheele stad is geen leeraar in Russisch te vinden, maar Schliemann heeft er geen noodig.

Het eenige wat hij noodig heeft, is iemand, die naar hem luistert en daarom neemt hij een armen Rus aan, die zijn uitspraak moet controleeren, doch verder niets anders behoeft te doen dan naar zijn declamatie van een Russische vertaling van Fénelon's „Les aventures de Télémaque” te luisteren. Weer kunnen de menschen op de benedenste verdieping alles hooren, maar daar trekt Schliemann zich weinig van aan.

Van maand tot maand maakt hij promotie bij B. H. Schröder. Hij glijdt van de eene hoohe kantoor-kruk op de andere, verwisselt van bureau, zit weldra in een glazen hokje, dan op zijn eigen kantoor, na nog geen twee jaar heeft hij vijftien reizigers onder zich staan: Heinrich Schliemann is procuratiehouder bij B. H. Schröder.

Intusschen heeft hij zijn familie niet vergeten, hij stuurt zijn vader dikwijls kistjes sigaren, soms een klein vaatje wijn, biedt zelfs aan, hem met geld te steunen. Alleen voor zichzelf is hij heel spaarzaam en zijn hospita kan aan hem niet veel extra verdienen.

2 broodjes	f 0.10
1 brood	f 0.20
2 maal jenever	f 0.13

zoo luidt de afrekening met zijn hospita over een halve week...

Dat is wel bijzonder spaarzaam en Heinrich wil zijn geld bij elkaar houden, want hij heeft het noodig om verder te komen. Niet voor niets heeft hij Russisch geleerd, welke kantoorbediende, welke Hollandsche koopman spreekt deze taal buiten hem? In het oosten zijn nog heel andere sommen te verdienen, B. H. Schröder doet reeds lang zaken met Moskou en St. Petersburg, zij hebben daar een goeden agent noodig en in het begin van 1847 sturen ze hun jongen procuratiehouder Heinrich Schliemann als hun vertegenwoordiger naar Moskou.

Wordt vervolgd

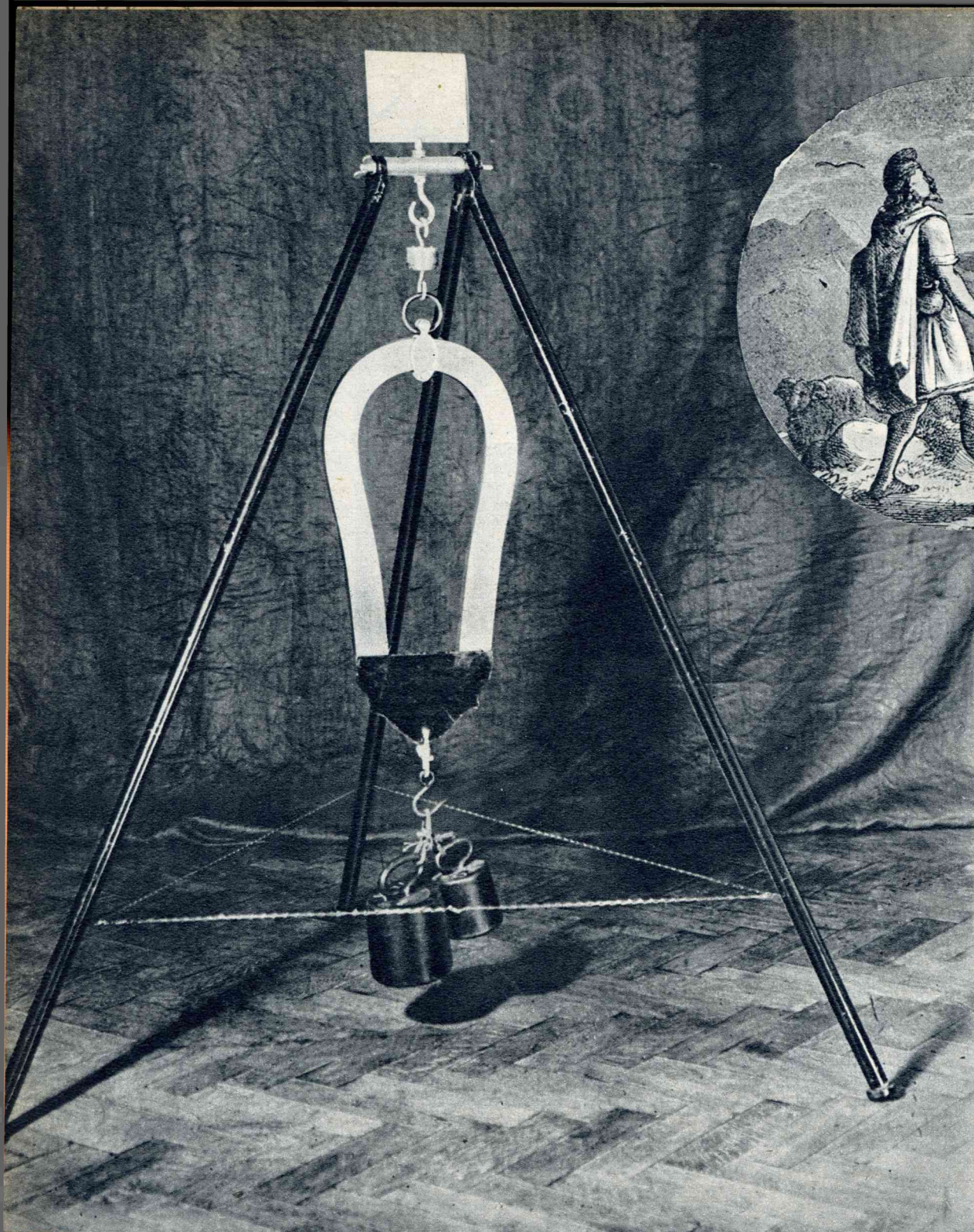

Ook in den winter is Nederland mooi: de prachtige laan in de buurt van Tienhoven legt hiervan getuigenis af.

★ MOOI NEDERLAND ★

Het is alsof de boerderij een winterslaap houdt en evenals het land eerst tot leven kan komen als de lente een aanvang neemt. Het gehucht Deelen in het Nationale Park de Hoge Veluwe. (Archieffoto's)

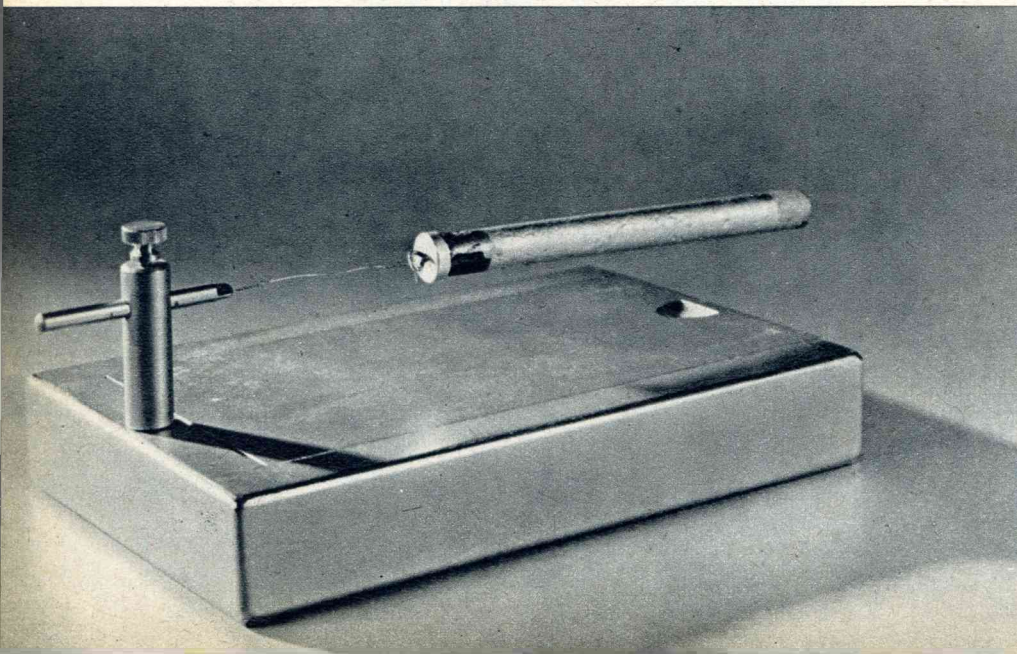

Een oude hoefmagneet (eigen gewicht 10 kg) draagt maximaal 25 kg. Het totaal wordt gemakkelijk gedragen door een magneetje van 100 gram eigen gewicht uit Ticonal 3,8.

EEN MAGNEET, die vijfduizend maal zijn eigen gewicht draagt!

Een magneet zweeft vrij in de ruimte.... De oplossing: twee gelijknamig gemagnetiseerde staven in het doosje stooten den derden magneet zoo sterk af, dat deze zweeft.

Het magnetisme is een van de wonderlijkste krachtingsingen in de natuur. Talloze zijn de speculaties geweest, die de ouden, over de aantrekkende werking van de magneten op elkaar en op het ijzer, uitoefenden. In een oud verhaal heet het, dat de herder Magnes op een zwerftocht met zijn kudde door Griekenland voor het eerst ontdekte, dat het ijzer van zijn stok bleef kleven aan een rots. Vandaar de naam Magnes-steen = magneet.

Een ware omwenteling in de electrotechnische industrie

In het museum van de Teylerstichting te Haarlem treft men prachtige oude en zware magneten aan, uit natuurlijk erts en ook uit koolstofstaal. Deze magneten zijn destijds beroemd geweest om de zware lasten, die ze dragen konden.

Dat magneten elkaar ook kunnen afstooten, is eerst veel later bekend geworden. Daar toe is het noodig, dat men twee noordpolen of twee zuidpolen bij elkaar brengt. Daar de twee gelijknamige polen de neiging hebben om elkaar te verzwakken, is de afstootende kracht nooit zoo sterk als de aantrekkende.

In April 1939 hoorde de buitenwereld voor het eerst iets van een nieuw en zeer sterk magneetstaal, uitgevonden in de laboratoria der N.V. Philips, het zoogenaamde Ticonal 3,8.

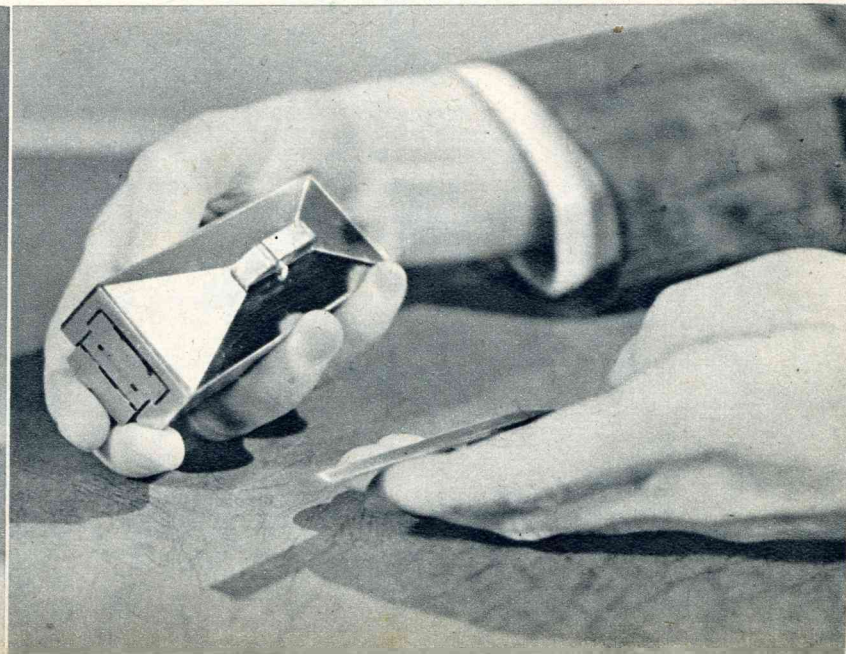
De zwevende magneet

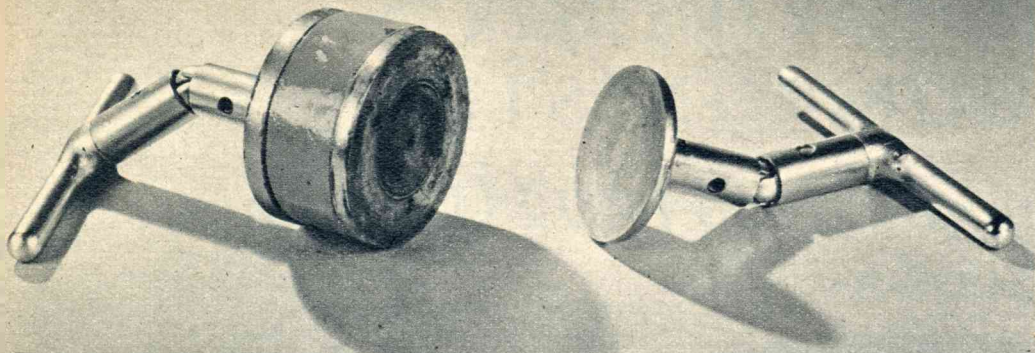
De afstootende kracht tusschen de gelijknamige polen is bij dit staal zoo sterk, dat men een staafmagneet gemakkelijk vrij in de lucht kan laten zweven boven twee daaronder gelegen staafmagnetten! Het spreekt vanzelf, dat de draagkracht van het staal eveneens enorm is. Op het congres voor natuur- en geneeskunde te Nijmegen was een magneetringetje van slechts 100 gram te zien, waaraan een zware hoefmagneet uit de Teylerstichting te zamen met den maximalen last, dien deze dragen kon, was opgehangen.

Verborgene draagkracht

Een goed geconstrueerde draagmagneet lijkt hoegenaamd niet meer op het bekende hoefijzermodel van vroeger. Men heeft ingezien, dat het van voordeel is, de polen van den magneet te voorzien van

De nieuwe hefmagneet in de holte van de hand. In de andere hand een model van het magneetje, dat de kern vormt van de constructie.

Als het sluitstuk los is, ziet het ding er onschuldig genoeg uit....

verlengstukken uit week ijzer, de zoogenaamde poelschoenen. Eerst door het gebruik van poelschoenen komt de draagkracht van het staal ten volle tot uiting. Daardoor kan men met minder magneetstaal toe.

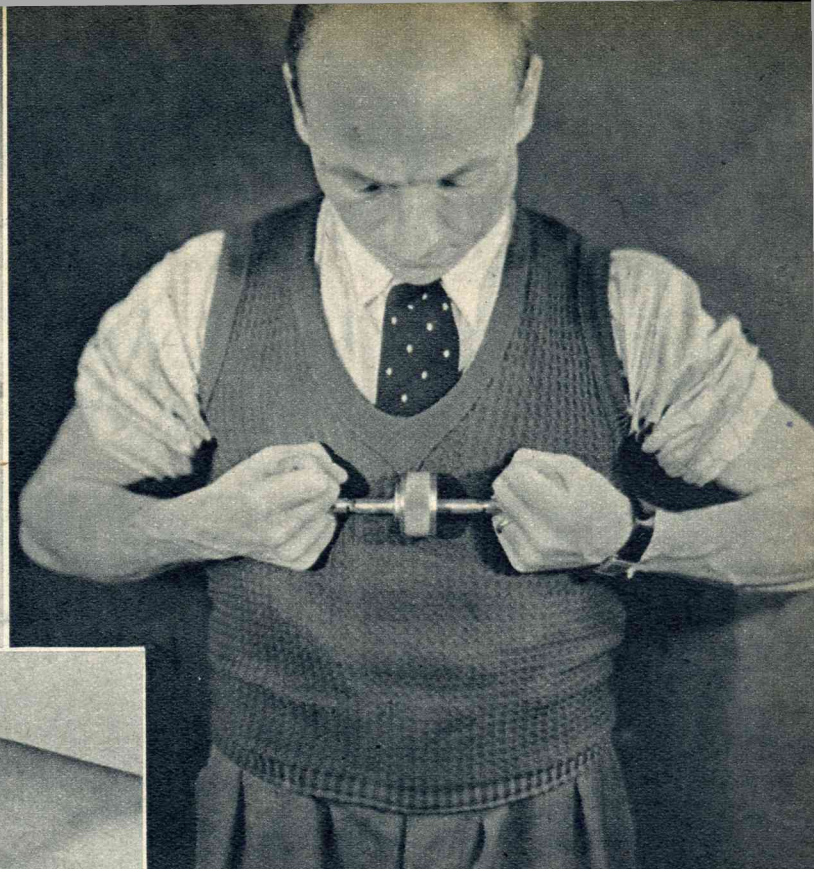
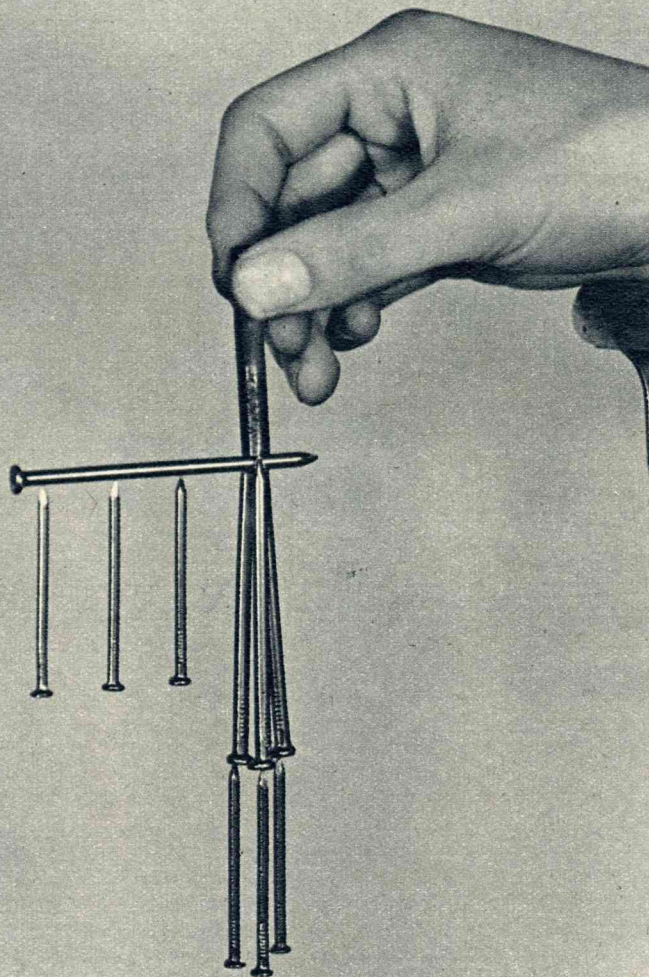
Bij het nieuwe, sterke magneetstaal is dit verschijnsel in het extreme waar te nemen.

5000 maal het eigen gewicht!

Men heeft een constructie gemaakt, waarin het magneetstaal zoo economisch mogelijk werd gebruikt. Op deze wijze werd bereikt, dat een plaatje staal van 13 gram voldoende bleek om er circa 65 kg mee op te tillen, d.i. precies 5000 maal het eigen gewicht van het staal. De oude hoefmagneet droeg hoogstens vijf maal het eigen gewicht.

In de dwarsdoorsnede van het hefmagneetje, dat overigens klein is en in de holte van de hand past, valt het gedeelte, dat daarvan door het staal ingenomen wordt, nauwelijks meer op. Niettemin zou de geheele draagkracht verdwijnen, indien men het staal weglief. Het nieuwe staal belooft een omwenteling teweeg te brengen op het gebied der electrotechnische industrie.

Dr. J. L. SNOEK

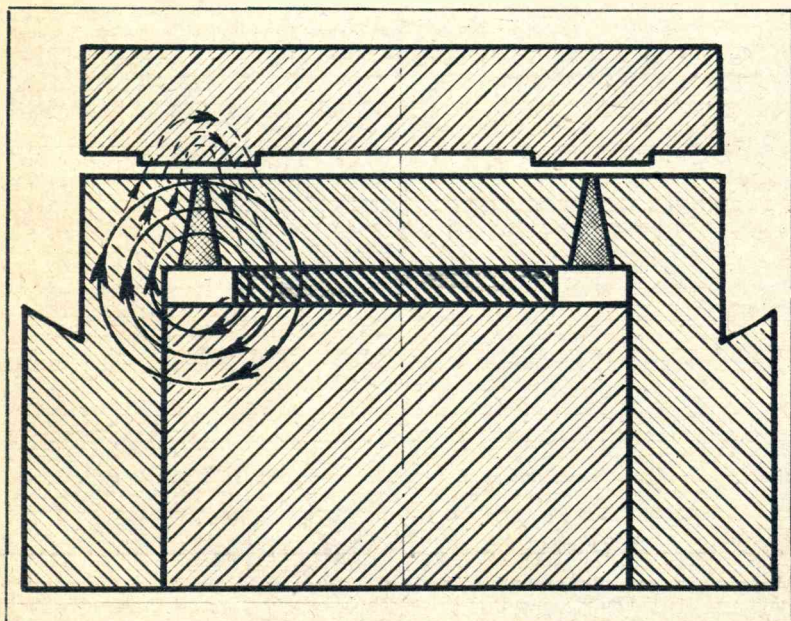

Maar wat de magneet eenmaal vast heeft, laat hij niet zoo gemakkelijk weer los!

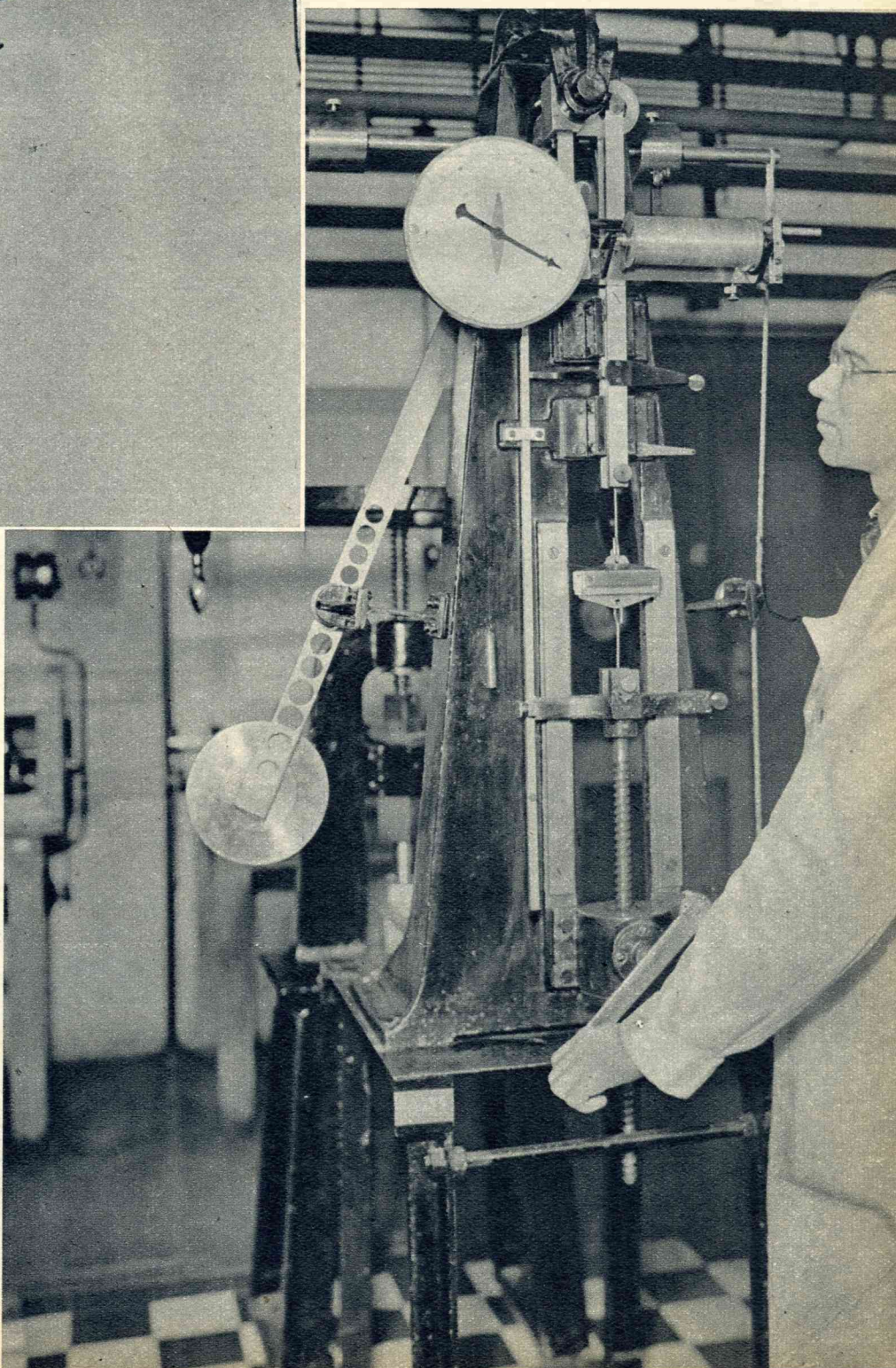
Het magnetisme is een der wonderlijkste krachttuiningen der natuur.

Op de trekbank gemeten draagt deze magneet 65 kg. Niettemin zijn er slechts 13 gram staal in verwerkt.

(Foto's Panorama)

Dwarsdoorsnede van den nieuwen hefmagneet. Het staal is donker aangegeven. De spleten tusschen de poelschoenen zijn konisch en met rood koper opgevuld. De krachtlijnen buigen in twee richtingen, linksom en rechtsom, om de magneetkern heen.

BEROEMDE OPERA'S EN HAAR COMPONISTEN

Giacomo Puccini (1854-1924)

DOOR COR BACKERS

Puccini's latere werken, *Madame Butterfly*, *La Fanciulla del West*, *Il Trittico* en *Turandot*, vertoonen impressionistische invloeden, vooral in het harmonisch beeld en de instrumentatie. Dit verklaart ook ten deele de reden waarom zijn *Butterfly* bij de première geen succes behaalde. Waarschijnlijk was het werk te modern voor het toenmalige Italiaansche operapubliek, al schreef men het fiasco aan geheel andere oorzaken toe.

In *Madame Butterfly* heeft de componist een ruim gebruik gemaakt van Japanse melodieën, en al zijn de dramatische hoogtepunten specifiek Italiaansch, het Japanse karakter blijft muzikaal steeds gehandhaafd.

Toen Puccini te Londen het gelijk-

namige toneelstuk ervan had bijgewoond, maakte de liefdestragedie van de arme Japansche geisha, die door den Amerikaanschen zeeofficier Pinkerton bedrogen wordt, zoo'n indruk op hem, dat hij onmiddellijk besloot, bij dit gegeven muziek te componeeren.

Wat bijzonder in *Madame Butterfly* opvalt, is de muzikaal scherpe karakterteekening van de dramatis personae, waarvan het duet tusschen den luchthartigen Pinkerton en den ernstigen Amerikaanschen gezant Sharpless een goed beeld geeft (eerste acte).

Een groote charme gaat ook uit van het koor „Kamimi! O, Kami! Laat ons drinken op het geluk van het jonge paar”, waarmee het ver-

Uit de derde acte van de
opera *Madame Butterfly*

Butterfly brengt den nacht door met
wachten op haar geliefde Pinkerton.

Een scène uit de derde acte van Puccini's opera Turandot: prins Katafj lost de drie raadsels op, prinses Turandot zinkt in wanhoop op haar troon ineen.

schijnen van den bonze, een Japansch priester, die de vroolijke stemming ineens doet verstommen, in een prachtig muziekdramatisch contrast staat.

Evenals in La Bohème en Tosca toont Puccini ook in deze opera zijn meesterschap in het muzikaal schilderen van het milieu.

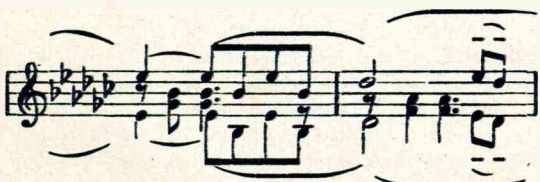
De liefdesscène aan het slot van het eerste bedrijf is van het begin tot het einde een boeiend stuk muziek. De scène vindt haar hoogtepunt in het groote duet „Bimba dagli occhi pieni de malaia” (Meisje met je betooverende oogen), waarin de twee overbekende, hartstochtelijk klinkende frasen voorkomen: „Dolce notte! Quante stelle” (Zalige nacht! Ontelbare sterren):

en „Oh! Quanti occhi fidi, attenti” (O! vriendelijke hemel):

Het bekendste deel uit Madame Butterfly is dat, waarin het bedrogen vrouwtje uiting geeft aan haar vaste overtuiging van den terugkeer van Pinkerton, het vangt aldus aan: „Un bel di vedremo” (Op een schoonen dag):

Een melodie van een zuivere schoonheid, waarvan maar weinig voorbeelden te geven zijn.

Als haar vertrouwen bewaarheid schijnt te worden en zij Pinkerton's schip in de verte heeft gezien, gaat zij hun huisje versieren. Butterfly en haar dienstmeisje Suzuki schikken de takken kersebloesem en plaatsen ze daar, waar deze het best zullen uitkomen. Deze vreugdevolle bezigheid vindt een begeleiding in het verrukkelijke duet „Senotti quella fronda di ciliegio” (Strooi deze takken kersebloesem rond), waarin de met onnoemelijke teederheid vervulde phrase klinkt „Gettiamo a mani piene mammole e tuberoze” (Laat ons handenvol viooltjes en witte rozen strooien):

Psychologisch juist is door Puccini de houding van Butterfly in de muziek tot uitdrukking gebracht als zij verneemt dat Pinkerton intusschen getrouwd is met een ander. Geen uitzinnige lamentaties, maar met een van een innerlijk hooge beschaving getuigende beheersching, waaraan de typisch oostersche karaktereigenschap „uiterlijke onberoerdheid” niet vreemd is, hoort zij de tijding aan. Men lette ook eens op, welk 'n bezonken schoonheid uit de treurmuziek spreekt om Butterfly's einde. Simpel, maar ontroerend!

Madame Butterfly behoort heden ten dage nog, en volkomen terecht, tot de geliefde opera's.

Manon Lescaut is de liefdesgeschiedenis van een jonge vrouw, die te kiezen heeft tusschen een weelderig leven zonder ware liefde of een eenvoudig bestaan, doorstraald van waarachtig wederzijdsch geluk. Manon's verlangen wordt heen en weer geslingerd tusschen het schijngeluk, dat het klatergoud haar geven kan, en haar liefde voor den armen ridder Des Grieux. De zucht naar luxe krijgt de overhand, maar ten slotte schenkt het Manon geen bevrediging en hare gedachten toeven steeds bij den held harer droomen. Dit wordt voor haar noodlottig en verwoest voorgoed Manon's levensdroom.

Dit realistische gegeven is door Puccini voortreffelijk muzikaal uitgebeeld. In de eerste acte treft ons de bijzonder goed getypeerde muziek van de kroegscène, terwijl we Puccini's groote begaafdheid voor den instrumentalen dans kunnen bewonderen in de scène waar ten huize van Geronte (Manon's rijken minnaar) een dansles wordt gegeven (2e acte).

De scène in dezelfde acte, waarin Manon — nadat zij in haar samenzijn met Des Grieux door haar echtgenoot wordt verrast — met haar geliefde wil vluchten, doch twijfelt of zij haar juwelen kan medenemen, is muziekdramatisch een van de geslaagde momenten.

Tusschen de tweede en derde acte heeft Puccini een Intermezzo ingelascht, dat een toonschildering van de reis naar Le Havre is, waar Manon ingescheept zal worden voor deportatie.

La Rondine is door den componist een komische opera genoemd, en al doet het libretto hybridisch aan, dit neemt niet weg dat de bekoorlijke muziek een opvoering van dit werk hier te lande alleszins zou rechtvaardigen.

De arme student Ruggero leert te Parijs de demimondaine Magda kennen en vat liefde voor haar op. Zij gaan naar Nice, waar zij een idyllisch leven hopen te leiden. Als nu Ruggero zijn ouders toestemming voor dit huwelijk vraagt, begint Magda na te denken en vindt, dat zij z'n liefde onwaardig is. Een scheiding, voor het te laat is, zal de eenige oplossing zijn.

In de tweede acte van La Rondine komt een kwartet voor, dat volgens Puccini in schoonheid kan wedijveren met dat aan het slot van de derde acte uit La Bohème. En het is interessant te vernemen wat de meester over de wijze van componeeren zegt, als men hem vraagt, hoe hij tot het schrijven ervan kwam.

„Ik heb mijn pen laten gaan en er is, volgens mij, geen andere methode, die zulke goede resultaten kan

opleveren. Het doet er niet toe, welke schitterende effecten verkregen zouden worden door lang overdenken, ik geloof, dat wat het hart ons ingeeft de voorkeur heeft boven hetgeen wij met ons verstand kunnen bereiken.”

Een evenknie van La Bohème is het lyrisch drama Turandot, waarin Puccini nieuwe wegen heeft ingeslagen. Evenals in Madame Butterfly heeft hij aan deze schepping een locale kleur weten te geven door Chineesche motieven aan te wenden; de koren krijgen een groote rol te vervullen en het geheel toont ons het werk van den gerijpten kunstenaar.

Met koortsachtigen ijver, welke werklust zijn gehele leven kenmerkend voor hem is geweest, arbeidde hij aan dit drama, zijn tekstdichters konden hem niet bijhouden en telkens moest hij hen aansporen voort te maken. Het was, als voelde hij dat de dood hem bedreigde: „Uur aan uur, minuut aan minuut denk ik aan Turandot...” heeft hij bij het componeeren ervan gezegd. Helaas, het mocht niet baten: den 29sten November 1924 ging zijn geest in tot de Eeuwige Stilte. Turandot liet hij onvoltooid achter, het laatste duet en de finale werden naar schetsen van den meester afgewerkt door Franco Alfano.

De Chineesche sage van Turandot, de wreede dochter van keizer Altoum, is zeer oud. In haar is de wraak belichaamd van een harer voorouders, die zich aan de slavernij van een vreemden man moest onderwerpen. Nooit wil zij trouwen en zij zal zich wreken op iederen man, die naar haar hand durft te dingen. Degene, die haar tot vrouw wenscht, moet daartoe een raadselproef doorstaan, en indien hij niet bij machte is deze drie raadsels op te lossen, zal z'n hoofd aan de bijl geofferd worden.

Een onbekenden prins gelukt 't eindelijk, de raadsels te beantwoorden, Turandot behoort hem, maar hij wil haar alleen uit liefde. De onbekende legt haar op zijn beurt een probleem voor, zij moet nl. voor het aanbreken van den dag zijn naam noemen. Zoo zij dit kan, zal zij vrij zijn en moet de prins sterven. Turandot is echter verliefd op hem geworden en zij verklaart voor het volk, dat hij slechts één naam heeft, die naam is... Liefde!

De koren nemen in dit drama een belangrijke plaats in en beheerschen soms een geheele scène. Prachtig heeft Puccini de stemmingen van fanatieke opwindning tot religieuze aanbidding toe in muziek geschilderd.

Door de kostbare ensceeneering van dit lyrisch drama komt het in ons land zelden tot uitvoering. Mocht gij echter in de gelegenheid zijn een uitvoering mede te kunnen maken, dan zoudt gij u te kort doen door zooiets voorbij te laten gaan.

Zelfs de tegenstanders van Puccini's kunst, zoo er die nog mochten zijn, zullen door dit werk geïmponeerd worden en in hem den meesterlijken operacomponist moeten erkennen.

Des Grieux bezoekt de gevangen Manon, een scène uit Manon Lescaut.

EEN ECHTGENOOT VOOR HET ONTBIJT

*Een blijspel van het
platteland*

door COR HERSTEN

Het tooneel verbeeldt het binnenhuis van MIEKE JANSEN's boerderij, die in een Geldersch dorp is gelegen, een slordig, vuil gedoe, dat door de alles-behalve ijverige MIEKE zelf onderhouden wordt. 't Is tijd voor het ontbijt. MIEKE komt rekkend en geeuwend het keukenvertrek binnen. 't Is zoo'n heerlijke zomermorgen, dat ze gauw de buitendeur opengooit, zonder zich evenwel om het mooie uitzicht te bekommeren. Ze laat de deur openstaan en loopt naar den haard. Halverwegen blijft ze staan, draait haar hoofd om en roept.

MIEKE: Koos! (Geen antwoord.) Kobus!! (Geen antwoord.) Jacobus!!! (Nog geen antwoord. Moppend geeft zij het op, terwijl zij traag aan haar werk gaat.) Wat 'n man! Als ie 's avonds drie glazen bier drinkt, slaapt ie den heelen nacht als 'n os en nog 'n gat in den dag erbij. Heb je nou ooit zoo'n slaap, kop meegemaakt! Hij snorrt, of ie den donder wil overtroeven... Koos!!! (Haar gepruttel gaat eensklaps over in een hard geschreeuw, maar er komt nog steeds geen antwoord. Zij propt wat papier in den haard, legt er een paar stukken brandhout op en ten slotte een schep kolen: dan strijkt ze een lucifer af, maakt vuur en veegt haar handen af aan haar zijden. Zij neemt den ketel van den ketting en kijkt erin. Er zit water in, dus hangt zij hem boven het vuur. Terwijl ze zich met weinig ambitie afvraagt, wat zij nu het eerst zal aanpakken, verdonkert een kleine gestalte den ingang. 't Is KAATJE STOFFELS, een ernstig uitziend vrouwtje, dat mank gaat. Zij loopt met een stok en spreekt met hooge stem. Als zij zich opwindt, wat dikwijls gebeurt, slaat die stem over. KAATJE STOFFELS kijkt zeer voldaan de keuken rond, omdat zij daar niemand opmerkt dan MIEKE.)

MIEKE: (Zich omkeerend.) O, ben jij 't, Kaatje. KAATJE: Goeienmorgen, Mieke. Mag 'k binnenkomen?

MIEKE: Ja, natuurlijk. Kom d'r in, mensch. Als ik nou toch gedacht had, zoo vroeg op den morgen bezoek te krijgen...

KAATJE: Ja, 't is vroeg, maar 't is ook zoo'n lekker weertje en ik knap er echt van op, als ik er dan eens even uitloop.

MIEKE: Als dat goed doet aan je stumperig been, dan wordt 't een beste dag voor jou, Kaatje.

KAATJE: O, ik klaag niet, hoor! Zoolang ik mezelf nog vóór zeven uur uit bed kan helpen, en zoolang ik, die in April vijfenzestig ben geworden, nog vóór iemand anders hier kan zijn, zoolang zeg ik maar: er loopen 'n heeleboel menschen op twee gezonde beenen rond, die eer op het kerkhof zullen liggen dan ik — o zoo!

MIEKE: Wat bedoel je met „hier zijn vóór iemand anders“? Wat zouden de menschen er aan hebben om mij voor dag en dauw op m'n dak te komen vallen?

KAATJE: Och, om 'n buurpraatje, hè?

MIEKE: Buurpraatjes, vóór ik mijn eerste boterham door de keel heb? Ik snap niet, wat ze voor het krieken van den dag hier te kletsen zouden hebben. Mensch, 't is pas half zeven, en ik zou vast niet zoo vroeg uit de veeren zijn gekomen, als Jacobus niet had liggen snorken vanaf dat ie onder de wol gekropen is. En ie snorrt nóg. Wat ik ook probeer, hij blijft maar aan één stuk doorzagen.

KAATJE: Licht Kobus nóg in bed?

MIEKE: Krek voordat jij binnenkwam, heb ik nog zoo hard om hem loopen bulken, dat jij 't wel achter in je keuken kon hooren.

KAATJE: 't Is komiek. Ik hoorde wel wat, maar ik

MIEKE: Kaatje, schei

nou uit met je geteem, en zeg me liever gauw, waarom je mij zoo vroeg komt opzoeken.

KAATJE: Jacobus heeft je zeker niet verteld, wat er gisteravond gebeurd is?

MIEKE: Dat was ook heelemaal niet noodig. Ik kon 't wel aan hem ruiken nog vóór ie zijn neus binnen de deur had gestoken.

KAATJE: Och ja, we drinken allemaal weleens 'n drupke, hè? Maar ik had gedacht, Mieke, dat jij gisteren ook wel van de partij zou zijn geweest.

MIEKE: Mijn tante Sophie kwam onverwachts een bord pap mee-eten en ze bleef maar hangen en ze is als de dood van 'n glaasje. Daarom zei Kobus maar, dat ie naar een vergadering tot verbetering van het geitenras of zooiets moest, anders was ze nog met ons meegegaan ook.

KAATJE: Verbetering van het geitenras? Nee maar, die is goed! En dat in Het zwemmende Zwaantje! Nou, nou, die man van jou is me 'n grappenmaker, hoor.

MIEKE: Wat is daar voor komieks aan?

KAATJE: O, o, die Kobus! Hij wou zeker eens heelemaal vrij zijn. Geen wonder, dat ie zoo vroolijk was en ons allemaal 'n rondje gaf!

MIEKE: Wat zeg je me nou? Gaf Kobus 'n rondje? Waar kon ie dat van doen? Waar haalde hij 't geld vandaan?

KAATJE: Nou, eerst hadden we 'n vertering gehad voor rekening van onze loterijclub en toen trakteerde de een na den ander. Kobus had al verschillende borrels op kosten van anderen gedronken en toen 't zijn beurt was om 'n rondje te geven, toen had ie geen cent op zak. En toen moest ie maar zien, hoe ie er aankwam.

MIEKE: Hij, Kobus? Die is nog niet in staat om 'n stuiver te verdienen als ie nuchter is. En als ie drinkt, dan is 't van mijn geld.

KAATJE: Zul je nou niet kwaad worden als ik secuur vertel wat er feitelijk gebeurd is?

MIEKE: Kwaad? Ik? Ben je gek! Schiet nou maar op vóór je buiten adem bent. (Zij gaat door met voor het ontbijt te zorgen, terwijl Kaatje Stoffels haar woord doet.)

KAATJE: Nou, 't was dan zoo. We zaten allemaal aan 'n glaasje en Hendrik van de Post en Klaas Gommerts en Schele Jan Vermeulen en Drina van het Hoog, allemaal waren we erg vroolijk en we hadden allemaal 'n rondje gegeven. Allemaal, behalve één. Dat was Kobus, jouw man.

MIEKE: Ja, dat geloof ik direct.

KAATJE: Ik hoop maar, dat je de rest van de geschiedenis even grif gelooft. „Leen me 'n rijks-

PERSONEN:

MIEKE JANSEN
KAATJE STOFFELS
LEENTJE VAN DEN
BAKKER
JACOBUS JANSEN
HANNES DE KNIP
THIJS HARMSSEN,
herbergier
JAN VERMEULEN

daalder,” zegt Kobus tegen Hannes de Knip. „Ik zou je danken,” zegt Hannes: „als ik jou 'n riks leen, zie ik 'm van mijn levensdagen niet terug. Maar ik wil je wél helpen. Noem maar iets van jou, dat 'n rijksdaalder waard is, dan koop ik 't van je.” Ze waren allebei aardig boven thee en Kobus presenteerde hem de eenige koe, die je hebt. „Nee, nee,” zegt Hannes, „die is me geen riks waard. Die ligt haast op apegapen van de bronchitis.” Nou, Kobus ging maar door met opbieden en hij kwam met jullie huis op de proppen, maar Leentje van den Bakker riep: „Nee, nee, niet doen, daar staat hypotheek op!”

MIEKE: Gelijk heeft ze, dat is zoo.

KAATJE: Toen werd Kobus woest; hij bood uit jullie huis het een na het ander aan, maar iederen keer kreeg hij te hooren: „Nee, nee, dat is niet eerlijk. Dat is van Mieke. Je mag alleen komen aandragen met iets, dat alleen van jou is.” 't Leek wel, dat Kobus op de heele wereld niks bezat, dat 'n rijksdaalder waard was.

MIEKE: Dat komt uit. Dat heeft ie ook niet.

KAATJE: Natuurlijk werd ie mirakels uitgelachen en we plaagden hem ermee, dat ie 'n vrouw had, die alles alléén bezat, en toen schreeuwde hij opeens: „Hannes, ik verkoop je Mieke, mijn wijf!”

MIEKE: Wát?!

KAATJE: Zoo waar als ik hier zit en ik mag er twee manke beenen bij krijgen als ik 't lieg.

MIEKE: Als ik niet wist, dat ie dronken was en niet verantwoordelijk voor wat ie zei, dan vergaf ik 't hem nooit, mijn leven niet!

KAATJE: D'r komt nog meer. Hannes de Knip moet wel erg in de olie zijn geweest of heelemaal in de war, om dát te kunnen zeggen...

MIEKE: Wat? Wát heeft ie gezegd?

KAATJE: Hij zei: „Top, dat neem ik aan!”

MIEKE: Zeg 'ns, Kaatje, zit jij me hier nou te vertellen, dat Kobus mij verkopen wou aan dien uitgedroogden ouwen vrek van 'n Hannes de Knip en dat die duitendief daar „ja” op zei?

KAATJE: 't Is de waarachtige waarheid. Mieke, en ik mag op slag veranderen in 'n schieren aardappel als 't niet zoo is. Schande was 't, dat zeg ik, en dat voor één rijksdaalder.

MIEKE: Hè? Je wilt toch niet zeggen, dat die rijksdaalder betaald en uitgegeven is ook?

KAATJE: Wis en warempel. We hebben er met z'n allen 'n rondje voor gehad.

MIEKE: Dus dat geld is weg — Kobus heeft 't niet meer?

KAATJE: O nee. Die rijksdaalder ligt bij Thijs Harmsen in de la. Met m'n eigen oogen heb ik 'm er in zien vallen. 't Was 'n echte, dat kon je hooren. Het zwemmende Zwaantje was er goed mee.

MIEKE: 'n Echte? En dat van Hannes de Knip! En jullie stonden daar allemaal met je kokkerd bij en geen man, die 'n vinger uitstak om dat schandaal te voorkomen?

KAATJE: Wat konden wij daar tegen doen? Bovendien, wij waren de getuigen en 't was niet aan ons, hè, om tusschenbeide te komen.

MIEKE: 't Is gewoon belachelijk en Kobus zal er van lusten, dat belooft ik je. Hij heeft 't recht niet om mij te verkopen, voor wat dan ook. Ik ben niet van hem. Hij is van mij.

Kobus: „Goeienmorgen, dames!”

KAATJE: (Ernstig.) Ik ben bang, dat geen mensch jou voor Kobus een rijksdaalder zal geven.

MIEKE: Nee, daar zal geen mensch toe komen, of ie dronken is of nuchter. Niet, dat ik 't ooit geprobeerd heb. Staat er niets van in de heilige boeken, dat je je vrouw niet mag verkoopen?

KAATJE: Dat zou best kunnen, ja.

(LEENTJE VAN DEN BAKKER komt hijgend in de deur staan. Zij is corpulent, grof en achtenveertig jaar oud.)

LEENTJE: (Hartelijk.) Wel, wel, hoe maakt 't de koningin van Sheba vanmorgen?

MIEKE: (Met waardigheid.) Als je soms op weg bent naar den zandkuil om wat fijne bloem te halen voor je brood, laat je door ons dan niet ophouden, juffer Leentje!

LEENTJE: (Komt binnen en maakt het zich gemakkelijk in een stoel.) Nou, nou, Mieke Jansen, 't gebeurt niet iederen dag, dat je 'n spiksplinter-nieuwen echtgenoot krijgt. Je zult me toch wel 't plezier gunnen, dat ik je hartelijk feliciteer, hè?

KAATJE: Zeg, Leentje, heb jij vanmorgen den bruidegom al gezien?

LEENTJE: Nog niet, maar hij zal nu wel gauw hier zijn.

MIEKE: Is 't heele dorp soms op weg naar mijn huis om me lastig te vallen onder mijn werk?

LEENTJE: Ze komen je gelukwensen, mensch, en je feest meemaken.

MIEKE: Als je je maar niet verbeeldt, dat 't hier bruiloft is.

LEENTJE: Niet? Dat vind ik nou niks aardig. Ik heb uit onze bakkerij nog wel zoo'n reuzenkomkommer voor je meegebracht, als presentje voor de bruid! (Zij haalt van onder haar kleeren de komkommer voor den dag.)

MIEKE: Hou jij die verdroogde komkommer gerust zelf. (Zij gaat weer door met haar werk.)

KAATJE: Geef 'm aan Kobus, voor troostprijs.

LEENTJE: Daar zeg je zooiets. Die arme Kobus! Hij is vijftig, hè?

KAATJE: Hannes is pas vierenveertig.

LEENTJE: Dus schieten er nog zes jaar over. Dan kan ze weer uitzien naar haar derden man.

KAATJE: Zelf is ze zesenvijftig. Over zes jaar is ze tweeënvijftig.

LEENTJE: Dan doet ze 't vast. Dien rijksdaalder laat ze zich niet ontgaan, wat ik je brom.

(Boven klinkt gestommel.)

KAATJE: (Opgewonden.) O, over 'n minuutje komt Kobus beneden. Er zwaait wat voor hem, let 'ns op!

MIEKE: Ben jij 't, Koos?

Kom maar, manneke, wees niet bang. (JACOBUS JANSEN, een schraapsoogen, gluurt voorzichtig naar binnen.) Kom d'r in, zeg ik je.

KAATJE en LEENTJE: (Tegelijk.) Goeienmorgen, Kobus Jansen!

KOBUS: Goeienmorgen, dames!

MIEKE: Dat zijn geen dames. 't Zijn maar een paar ouwe klets-kousen, die me komen vertellen, dat jij je gisteravond als 'n gek hebt aangesteld, en — wat nog erger is — mij voor gek gezet hebt. Je hebt me verkocht, hè? Je verpatste me voor 'n rijksdaalder. En nog wel aan dat scharmin-kel van 'n Hannes de Knip!

KOBUS: (Protesteerd.)

Welnee, vrouwlief, daar is geen sprake van. Nee, luister nou toch. 't Was maar 'n grapje, warempel. Je denkt toch zeker niet, dat ik...

MIEKE: Zoo, was 't een grapje? Nou, laat me dan den rijksdaalder 'ns zien, dien je uitbetaald hebt gekregen.

KAATJE: Nou zit ie er lekker in.

MIEKE: Vooruit dan, waar is ie?

KOBUS: In Het zwemmende Zwaantje....

MIEKE: Aha! Je hebt me dus toch verkocht?!

KAATJE: (Tegen Leentje.) Zei ik niet, dat ie er leelijk in zou vliegen?

(HANNES DE KNIP verschijnt in de deuropening, met achter hem THIJS HARMSSEN, den kastelein, en JAN VERMEULEN.)

KOBUS: We meenden er ommers niks van. Ik wed, dat Hannes de Knip alles van gisteren radicaal vergeten is.

HANNES: (In de deur.) Wel, wel, zou je dat denken?

KAATJE: O, christene zielen!

(Alle vier in het vertrek draaien zich om op de booze, heesche stem van HANNES DE KNIP.)

HANNES: Laat mij je dan vertellen, manneke, dat ik heelemaal niet vergeten ben, dat jij me gisteravond 'n rijksdaalder hebt afgezet!

(Hannes komt verder de keuken in en de twee anderen volgen hem.)

KOBUS: Ik heb je niet afgezet!

HANNES: Ik heb mijn getnigen meegebracht. Hoe is 't, mannen, heb ik gisteravond Kobus Jansen een rijksdaalder in zijn bloote hand gegeven, ja of nee?

HARMSSEN en VERMEULEN: (Tegelijk.) Ja, zeker!

KAATJE: We hebben er allemaal van gedronken.

HANNES: En heb ik er wat voor teruggekregen?

HARMSSEN en VERMEULEN: (Tegelijk.) Nee!

HANNES: 'n Aanbod heeft ie gedaan, dat was alles. En nog wel een, dat geen mensch met gezond verstand zou aannemen.

MIEKE: Is dat werkelijk zoo?

HANNES: Jij kunt je er buiten houden, Mieke Jansen. Deze zaak gaat jou niks aan.

MIEKE: O, dacht je dat? Alsof ik niet pas gehoord heb, dat ik verkocht ben als 'n schaa, of 'n pond boter, of 'n droog kadetje uit den winkel van Leentje van den Bakker.

HANNES: Verkocht? Je bent niet verkocht. Hij sleepte jou er alleen met de haren bij om mij 'n riks uit m'n zak te kloppen, en omdat ie niks anders bedenken kon, dat ie zijn eigendom durfde noemen. Je haalt je toch zeker niet in je hoofd, dat ik me zoo'n rouwkoop zou laten aansmeren? Ja, zeg, ik zou me tot aan mijn sterfdag laten opknappen met 'n vrouw, die in de heele Betuwe en Maas en Waal er bij bekend staat als herrieschopster, helleveeg en sloddervos!

KAATJE: (Inspanning.) Nou jij, Mieke! Zeg jij hem nou 'ns goed, wat jij van hem denkt.

MIEKE: Maar ik ben dan toch in geen geval zoo'n malloot als jij, Hannes. Jij geeft een rijksdaalder, terwijl je niet van plan bent om op den koop in te gaan.

LEENTJE: Dat is waar!

HANNES: Maar ik heb niks gehad voor mijn rijksdaalder. Je hoeft niet te denken, dat ik dat zoo maar over mijn kant laat gaan.

MIEKE: Had 'm dan gisteravond in je zak gehouden! 't Is nou te laat om hem terug te verlangen.

HANNES: En ik zeg je, dat 't gewoonweg diefstal is. Mijn geld houden, hè,

en er me niks voor teruggeven.

VERMEULEN: Neem Mieke Jansen! Zij is ten slotte toch de koop, dien jij gedaan hebt.

LEENTJE: Ja, precies. We zijn hier gekomen om een bruiloft te zien, hoor!

HANNES: (Tot Mieke.) Nou is er onderhand gekheid genoeg gemaakt. Geef me mijn rijks-

„...ik ben altijd dol op je geweest...”

daalder terug en ik kik er met geen woord meer over.

MIEKE: Ja, zeg, je moet mij om 'n rijksdaalder vragen! Zie 'm maar terug te krijgen van den man, aan wien je 'm gegeven hebt.

HANNES: Kobus Jansen, geef me mijn rijksdaalder terug.

KOBUS: Hoe kan ik dat nou? Ik heb er toch in jouw herberg voor getrakteerd, Thijs Harmsen, is 't waar of niet?

HARMSSEN: Dat heb je absoluut. We zijn er allemaal bij geweest.

KAATJE: Ja, en zooiets vergeet je je heele leven niet.

HANNES: 't Behoeft niet precies dezelfde rijksdaalder te zijn. Tien kwartjes zijn me ook goed.

KOBUS: Ik heb geen kwartjes. Waar zie je me wel voor aan? Voor 'n millionair soms?

HANNES: Zie 't geld dan te krijgen.

KOBUS: Van wie?

HANNES: Kun je 't niet leenen? Jij, Leentje van den Bakker, kun jij hem geen rijksdaalder voorschieten?

LEENTJE: Om jou te betalen? Dank je feestelijk!

HANNES: En jij, Kaatje?

KAATJE: 'n Knappe vent, die van mij geld te leen krijgt.

HANNES: Thijs Harmsen....

HARMSSEN en VERMEULEN: (Tegelijk, vóór Hannes nog een woord kan uithrengen.) O, nee, Hannes!

HANNES: (Tot Kobus.) Je kunt 't toch wel van je vrouw krijgen?

KOBUS: Dat weet ik nog zoo net niet.

HANNES: Probeer 't dan ten minste.

MIEKE: Wel ja, dat moest je bij mij 'ns probeeren.

KOBUS: Zie je nou wel?

HANNES: Dat is ook geen probeeren. Mieke Jansen, zou jij je man geen rijksdaalder willen leenen, om je af te koopen van een contract, dat we gemaakt hebben, toen we allebei dronken waren?

MIEKE: Maar hij is mijn man niet meer. Hij heeft me verkocht.

HANNES: Doe nou niet zoo mal. Dat was maar een grap.

MIEKE: O, nee, vast niet! Hij verkocht mij voor een rijksdaalder en hij kan jou je rijksdaalder niet teruggeven; dus gaat de koop door en jij zult er mij voor in ruil moeten nemen.

HANNES: Jou nemen? Als vrouw?! Ik sprong

Hannes: (Verbijsterd.) „Wu-ut!”

nog liever van den hoogsten boom in de diepste sloot!

MIEKE: *(Zich tot de groep richtend.)* Is 't niet recht en billijk? Jullie bent er toch allemaal getuige van geweest, dat hij mij gekocht heeft?

KAATJE: Ja, zoo was 't.

LEENTJE: Ja, zeker.

VERMEULEN: 't Klopt als 'n bus.

HARMSSEN: Krek zoo! *(Allemaal tegelijk en in vroolijke opwindung over den onverwachten loop der gebeurtenissen.)*

MIEKE: Dat is dus in orde. Als ik geen verzet aantekenen, dan gaat de koop toch gewoon door, hè?

KAATJE: Ja, ja! Natuurlijk gaat ie door.

LEENTJE: 't Is zoo klaar als 'n klontje.

HARMSSEN: Nou zit je leelijk vast, Hannes de Knip!

HANNES: Geen kwestie van. Aan zoo'n idioterie kan ze mij niet binden.

MIEKE: Ik zou niet weten waarom niet. Je hebt 't toch zelf zoo voor elkaar gebracht!

HARMSSEN: Maak je nou 'n lolletje, Mieke?

MIEKE: Waarom zou ik lolletjes maken? Kijk Kobus maar eens goed aan. Zou niet iedere vrouw in mijn geval tuk zijn om eens 'n keertje te veranderen, al was 't dan maar met Hannes de Knip?

LEENTJE: Daar zit iets in.

KAATJE: Nou zullen we 'n grap beleven!

HANNES: Ik geloof je niet. Je hebt me nooit kunnen uitstaan. Altijd heb je me dwars gezeten en op me gescholden.

(MIEKE maakt een plagerig en kwasi-verliefd gebaar in zijn richting.)

MIEKE: Dat was maar schijn om niet te laten blijken, hoe verkikkerd ik op je was. Maar ik ben altijd dol op je geweest, lieve, lieve Hannes!

HANNES: *(Met een kreet van angst.)* Nee, nee! Laat me gaan! Laat me d'r uit!

VERMEULEN: *(Houdt hem tegen.)* Nee, manneke, nee. Je hebt ons hierheen gebracht en nou blijf je zelf ook. Zie maar, hoe je uit de penarie komt.

HARMSSEN: Je moet niet vergeten, dat je zelf dien koop gesloten hebt.

HANNES: Als ik ooit had kunnen gissen, dat zij op die manier voor mij voelde, dan zou ik zelfs haar naam niet genoemd hebben. Ik was nog liever het dorp uitgegaan. Ik had de eerste boot de beste naar Amerika genomen!

MIEKE: Och, je zult best van me leeren houden, Hannes, al lijkt 't nou nog niet gemakkelijk.

HANNES: Gemakkelijk!... Och, lieve hemel, help me toch!

KAATJE: Ga door, Mieke! Je was net zoo mooi op streek.

MIEKE: Daar zullen we nog gelegenheid genoeg voor hebben, als niet iedereen om ons heen staat te loeren en te gichelen, wat jij, Hannes?

HANNES: *(Doet weer een poging om te ontsnappen.)* O, alsjeblieft!

HARMSSEN en VERMEULEN: *(Tegelijk.)* Nee, nee!

HANNES: Laten jullie me nou zoo aan mijn lot over? We zijn toch altijd goeie vrienden geweest.

HARMSSEN: Eens verkocht, blijft verkocht!

VERMEULEN: Precies, en daar moet jij je nu maar in schikken.

HANNES: Maar 't was geen ernst. Dat weet je heel goed.

LEENTJE: Je hebt toch een rijksdaalder voor d'r betaald?

HANNES: Ik was niet nuchter. Dit is geen eerlijke zaak.

MIEKE: Niemand zal kunnen zeggen, dat ik me aan jou heb opgedrongen. Jarenlang heb ik er in stilte naar zitten snakken, dat dit nog eens gebeuren zou. En nou ben je dan eindelijk mijn man, mijn dierbare echtgenoot. O, wat zullen we nou 'n heerlijk leventie krijgen!

KOBUS: En wat moet er nou met mij gebeuren?

KAATJE: Ja, wat moet Kobus nou doen?

MIEKE: Al waar ie maar zin in heeft.

LEENTJE: Pas op! Het water kookt over!

MIEKE: *(Rent er naar toe.)* Dat is voor mijn ontbijt. Hannes, snij jij eens vlug brood voor me als 'n brave jongen.

HANNES: *(Verbijsterd.)* Wa-at?!

MIEKE: Ik zei: snij brood!

KAATJE: *(Tot Leentje.)* Is 't niet éénig?

MIEKE: Man, sta daar toch niet zoo te lummelen!

HANNES: Zeg 'ns, je kunt mij niet op die manier commandeeren!

MIEKE: O nee? Nou, dat zullen we dan wel 'ns zien. Je bent nou mijn man uit eigen vrije keus. Snijd onmiddellijk het brood of ik zal je met den ketel zoo'n mep tegen je kop geven, dat je 'n tweeden keer niet meer zult vergeten, te doen wat ik zeg. Vijf minuten geleden, Hannes de Knip, heb je mij de grootste herrieschopster, helleveeg en sloddervos van heel Gelderland genoemd. O zoo! Ben je nou van plan te doen, wat ik je gezegd heb?

HARMSSEN: Ik zou 't maar doen als ik jou was, Hannes.

LEENTJE: 't Is je heusch geraten.

HANNES: *(Kleintjes.)* Waar is het brood?

KAATJE: Daar, op de tafel. Menschen, mensen, zóó'n dag heb ik in geen maanden beleefd! *(MIEKE zet den theepot op tafel en gaat op haar dooie gemak zitten.)*

MIEKE: Ik wil mijn ontbijt hier hebben. De melk en de suiker staan op het kastje.

(HANNES brengt het brood, en nu hij geen kans meer ziet om te ontvluchten, zet hij ook de melk en de suiker op tafel. De omstaanders kijken vroolijk en belangstellend toe.)

KOBUS: Krijg ik vanmorgen niks te bikken?

(Niemand neemt van hem eenige notitie en gedurende het verdere verloop van het geval wordt zijn bestaan volkomen vergeten.)

MIEKE: *(Van haar troon.)* Nou die reep spek. De braadpan staat bij den haard. En 'n beetje vlug!

HARMSSEN: 't Is toch aardig, hè, 'n vrijgezel zóó bezig te zien.

LEENTJE: En dat alleen, omdat ie 'n glaasje lust en te gauw is met zijn rijksdaalders.

VERMEULEN: Net zooals je zegt. Daar

steekt voor ons een plechtige waarschuwing in.

KAATJE: Moet je zien, hoe hij dat spek bakt. Straks bakt ie zichzelf nog!

LEENTJE: Wacht maar. Onze vrijgezellen worden de beste echtgenooten.

HARMSSEN: 't Ruikt zoo lekker, dat je er honger van krijgt.

VERMEULEN: Wat je gelijk hebt. Ik heb vanmorgen ook nog niets gegeten.

KAATJE: Hier heb je van mij 'n boterham. *(Zij haalt een pak boterhammen voor den dag.)*

VERMEULEN: Dank je wel, Kaatje.

HARMSSEN: Heb jij boterhammen meegebracht?

KAATJE: Ja, ik had geen tijd om thuis eerst te eten, want ik wou vroeg hier wezen om alles mee te kunnen maken, snap je, en omdat 't wel eens 'n lange dag zou kunnen worden, heb ik maar proviand meegenomen. Ook eentje?

HARMSSEN: Dat sla 'k niet af, Kaatje.

VERMEULEN: Waar jij toch al niet om denkt, Kaatje!

LEENTJE: Neem van mij maar 'n paar schijfjes komkommer. Ik heb hem meegebracht voor bruiloftsgeschenk, maar het arme bruidje was zoo verlegen. *(Er volgt een algemeen gelach en terwijl zij het verdere verloop van het proces meemaken, verorberen allen een boterham.)*

HARMSSEN: Ik zeg maar zoo: 't gaat schitterend!

LEENTJE: Zou ze hem ook nog de wasch laten doen?

VERMEULEN: Dat zou 'n mop zijn, als ze dát deed!

MIEKE: Schiet eens een beetje op met dat spek, Hannes!

(HANNES brengt het spek op tafel en keert zich dan tot de groep.)

HANNES: Kijk nou toch 'ns aan! Dat gaat toch te ver. Ik verkies niet langer zoo in de maling genomen te worden.

HARMSSEN: Dat doe je toch zeker jezelf aan!

HANNES: Mieke Jansen, ik zal met geen woord meer van dien rijksdaalder reppen, als jij de zaken verder laat zooals ze zijn en direct ophoudt met die gekheid.

MIEKE: Gekheid? Wat voor gekheid, schattebont?

KAATJE: Hoor haar!

HANNES: Je weet wel wat ik bedoel. Ik wil vergeten, dat ik een rijksdaalder te goed heb.

MIEKE: O, dát! Dat was ik al lang vergeten. Wat betekent nou 'n rijksdaalder, hartelap, tusschen man en vrouw?

HANNES: Je krijgt van mij een maat koren, als je met dien onzin ophoudt.

MIEKE: 'n Maat koren? Terwijl jij mijn eigen man bent?

HANNES: Je weet drommels goed, dat je me nooit voor man zou willen hebben.

MIEKE: Dat komt er minder op aan; ik ben nou eenmaal aan jou verkocht en dus zullen we elkaar moeten verdragen, zoo goed en zoo kwaad als 't gaat.

HANNES: Dit is al zoo beroerd als 't maar kan en er zou ook nooit iets van terecht komen.

MIEKE: Jij moet 'n beetje beter op je woorden letten, manneke. *(Dan vriendelijk.)* Als je mij maar eenmaal kent, zul je wel zien, dat ik nog lang zoo kwaad niet ben.

HANNES: Vooruit dan. Ik maak er twee maten koren van.

MIEKE: Twee maten koren? Haha, dat is grappig!

HANNES: Wat is daar nou voor grappigs aan?

MIEKE: Je biedt mij twee maten koren aan, terwijl alles wat je hebt van mij is, met jezelf erbij!

HANNES: Al wat ik heb? Ik heb jou gekocht, maar jij mij niet. Al wat ik heb... Morgen brengen!

MIEKE: Dat zul je wel eens zien.

HANNES: Vier maten koren! Als dát nou nog niet royaal is!

MIEKE: Verknoui je tijd maar niet met dat gesjacher. Poets maar liever de schoenen, die daar staan.

HANNES: *(Uitdagend.)* Ik zou je danken!

VERMEULEN: Goed zoo!

HARMSSEN: Bravo, Hannes, hou je taai!

MIEKE: *(Straat dreigend op.)* Wat zeg jij daar?!

HANNES: *(Bijdraaiend.)* Nou, voor dezen keer dan, maar dan ook nooit meer, versta je, nooit meer.

LEENTJE: Je moet ook wat hooger bieden, Hannes.

KAATJE: Welja. Wat is nou vier maten koren?

Kobus: *(Ontwakend.)* „Wat is er aan de hand.”

HANNES: Als ik haar méér bied, eischt ze ten slotte zooveel dat ik geen rooien cent meer overhoud. Ze staat niet voor niets bekend als 'n inhalige tang. 'n serpent, dat ze al voor jaren hadden moeten opknoopen.

MIEKE: Schiet jij maar wat op met de schoenen. Iederen keer, dat je weer een woord kwaad van me zegt, sla ik het bedrag van de afkoopsom op.

HANNES: (Boos.) Dus je wilt toch wel afgekocht worden?

MIEKE: Probeer 't maar.

HANNES: (Minder boos.) Nee, je zou me graag heelemaal kaal willen plukken, hè? (Hij keert somber naar de schoenen terug.)

MIEKE: Ga je gang maar, Hannes. Ik heb den tijd. Maar hoe langzamer je bent, hoe hooger het bedrag oploopt. En wil je liever mijn man zijn, ook goed: er zijn hier voor een handigen kerel een heele-boel karweitjes op te knappen.

HARMSSEN: Probeer 't eens met een toom kippen.

HANNES: Denk je, dat ik een half dozijn van mijn mooie, vette kippen zal afstaan, om ze te laten verhongeren in dit rattenhol?

MIEKE: Maak er zes leghorns en zes Barnevelders van.

KAATJE: Geef die kippen maar gauw, anders wil zij je roodbonte nog hebben.

LEENTJE: En het nest jonge varkens, dat verleden Donderdag geboren is.

HANNES: Maken jullie haar toch niet zoo wegwij, gekken, dat je bent! Jullie brengt haar op het idee.

HARMSSEN: Goed bekeken, is 't toch kostelijk, hè, hoeveel een zuinig man als Harmsen de Knip in dertig jaar boeren bij elkaar heeft kunnen schrapen.

VERMEULEN: En dan moet je zien, hoe hij 't in een minimum van tijd weer kwijtraakt!

KAATJE: O zoo! Dat is een lesje om nooit te vergeten.

HANNES: (Hartstochtelijk schoenen poetsend.) Hou je snuit toch, stommelingen! Ik zal 't warempel zoo maar niet kwijtraken. Ik zou hier al lang weg zijn, als jullie niet allemaal één lijn met haar trokken.

LEENTJE: Wij trekken niemands lijn. Wij blijven neutraal.

MIEKE: Maak jij die schoenen maar af, Hannes, en ga niet zoo te keer op je bruiloftsdag.

HANNES: Naar den bliksem met je bruiloftsdag!

Ik ben met jou niet getrouwd, Mieke Jansen, zoo min als met eenige andere vrouw. Eer ik op het stadhuis terecht, lig ik op het kerkhof!

MIEKE: Laat 's kijken, hoe ver waren we met die kippen? Ik ben warentig den tel kwijt.

KAATJE: Ik weet 't nog wel: van ieder zes.

LEENTJE: En vier maten koren.

HANNES. Ben je daarmee tevreden, Mieke Jansen?

MIEKE: Als je met de schoenen klaar bent, Hannes, kun je de vorken en messen gaan poetsen.

KAATJE: (Gierend van pret.) Laat hem de wasch doen! Toe, Mieke, laat hem de wasch doen!

HARMSSEN: Vooruit, Hannes, geef haar de koe maar.

HANNES: De roodbonte krijgt ze niet, al moet ik tot den oordeelsdag met haar opgescheept zitten.

LEENTJE: Ik zie je nog de varkens voeren en den stal uitnemen als 'n stokoud manneke met een spierwitten baard.

VERMEULEN: Ik stond toch maar liever mijn koe af, dan zoo'n lot te krijgen.

HARMSSEN: En ik!

HANNES: (Bijna in tranen.) Ik laat je de koe, Mieke Jansen, zijn we dan quitte?

MIEKE: Maak er zes maten koren, zes leghorns, zes Barnevelders, de roodbonte en het nest jonge varkens van, en ik stem toe.

VERMEULEN: Nou, dat is toch mooi genoeg gepresenteerd.

HANNES: Alle drommels, mensch! Je wilt me niks meer overlaten.

KAATJE: Onzin, Hannes. Ik kan wel 'n massa dingen van je opnoemen, waar hier nog niet van gekikt is.

HANNES: Kik jij er dan maar niet van!

HARMSSEN: Als je er met zóó'n schijntje van afkomt, mag je van geluk spreken, en Mieke is 'n engel van 'n vrouw, dat ze je zoo gemakkelijk opgeeft.

MIEKE: Krek zoo. Als je denkt, dat ik te veel van je vraag, dan weet ik 't beter gemaakt: Daar staat de wasch en als je daarmee klaar bent, kun je de ramen gaan lappen. En nou Kaatje er op zinspeelt, ja, 't is waar ook, je hebt nog 'n mooien vijver eenden en een...

HANNES: (Haastig.) Hou op! Ik neem je bod aan, op voorwaarde, dat je mij onmiddellijk laat vertrekken en dat je hier onder getuigen belooft, dat

hebben dan noodig is om je van 'wat overbodige weelde te ontdoen?

HANNES: Dat moet je nou niet meer zeggen, tang, nou jij....

HARMSSEN: (Tusschenbeide komend.) Kom, kom, kom! Laten we nou geen ruzie gaan maken!

KAATJE: (Opstaande.) Nee, zeker niet nou we zoo'n pracht van 'n morgen hebben gehad.

LEENTJE: (Eveneens opstaande.) Nee maar! Kijk dien Kobus daar nou toch! Die zit daar vast in slaap en heeft de heele grap gemist!

KAATJE: Geef hem maar 'n por, Vermeulen, dat ie wakker wordt.

VERMEULEN: Om den dooien dood niet! 't Zou zonde en jammer zijn. Laat hem nog maar een tijdje in den zoeten waan, dat hij Mieke's man niet meer is.

HARMSSEN: Kom, ik ga weer eens naar mijn Zwemmende Zwaantje. Loop je zoo ver mee, Hannes de Knip?

HANNES: Hoe eer ik deze keet uit ben, hoe liever! En de hemel mag me straffen als ik hier nog ooit weer kom!

MIEKE: Pas jij maar op voor 'n volgenden keer —

als je dan 'n invitatie krijgt, hoef je niet bang te zijn, dat je er zoo goedkoop afkomt, m'n ex-echtgenoot! (Onder het naar buiten gaan spreken zij allen door elkaar. Allen tegelijk in een verward gemompel van stemmen.)

KAATJE: Wat heb ik 'n lol gehad! Ik kan me niet herinneren, ooit zóó'n plezierigen morgen te hebben beleefd. En 't heeft me geen cent gekost.

LEENTJE: Ziezoo, dat hebben we weer gehad. Ik ga eens een fijne krentenmik bakken. Wat ben ik blij, dat ik daar bij ben geweest.

HARMSSEN: Ik zal je helpen, de magerste leghorns uit te zoeken, Hannes. Je geeft toch zeker niet de beste weg?

VERMEULEN: Vooruit, Hannes, kop op! Je bent rijk genoeg om tegen zoo'n strop te kunnen.

(Ze zijn vertrokken. MIEKE schudt KOBUS wakker.)

KOBUS: (Ontwakend.) Wat is er aan de hand?

MIEKE: Heb je geen trek in 'n boterhammetje?

KOBUS: (Rondkijkend.) Waar zijn al die lui gebleven?

MIEKE: Naar huis. Ik heb Hannes de Knip mooi te pakken gehad. Nou ben jij mijn man weer.

KOBUS: (Met weinig geestdrift.) Och, is 't toch waar?

MIEKE: Wat wil je nou eens hebben voor je onthijt, lieverd?

KOBUS: (Wantrouwend.) Hoe kom jij opeens zoo aardig?

MIEKE: Doe niet zoo stug, Kobus. Hannes de Knip scheen bang te zijn, dat jij jaloersch op hem zou worden, daarom heeft ie den koop ongedaan gemaakt.

KOBUS: (Gerleid.) Is dat waar?

MIEKE: Ja, zeker. Maar vóór ie inpakte, heb ik hem zes maten koren, een dozijn kippen, zijn nieuwe nest varkens en zijn prachtige roodbonte afhandig gemaakt. Koos, nou zijn we rijk!

KOBUS: (Met een verheugde grijns op zijn gezicht.) Dus was 't toch niet zoo verkeerd, wat ik gisteravond heb gedaan?

MIEKE: (Grinnikend.) Verkeerd? Ik zal jou eens wat vertellen. Kobus: zoo gauw we weer op zwart zaad zitten en niet weten, hoe we uit de penarie komen, ga jij er op uit en verkoopt me opnieuw!

KOBUS: Voor een rijksdaalder?

MIEKE: Voor al wat je wilt. De rest laat je maar aan mij over!

GORDIJN

Wij vestigen de aandacht op de wekelijksche romans,
welke wij onder den naam

AVONDUUR-LECTUUR

uitgeven en waarvan vrijwel wekelijks een aankondiging van het nieuw verschenen boek in Panorama plaats vindt.

De prijs van het 48 of 56 pagina's groot boekje is slechts 15 cent, een uitgave waarvoor men zichzelf minstens twee avonden per week prettige uren bezorgt, terwijl dan ná de lezing ook aan de huisgenooten een zelfde genoegen kan worden bereid.

De romans worden uitgegeven in gekleurden omslag en kunnen gemakkelijk in jas of tasch worden meegenomen.

De bezorger van ons blad is verplicht U elke week een exemplaar van het nieuwe boek aan te bieden.

Ook in den boekhandel verkrijgbaar.

je me nooit meer als je echtgenoot zult opeischen.

MIEKE: En belooft jij dan, dat ik de dingen, die ik opgenoemd heb, vóór vanavond van je krijg?

HANNES: Ja, ja, dat belooft ik.

MIEKE: Jullie hebt 't gehoord!

KAATJE: (Te zamen.)

LEENTJE: Ja, we hebben 't gehoord!

HARMSSEN: VERMEULEN:

MIEKE: Ik belooft het ook. De koop is er door.

HANNES: Nu ben ik je echtgenoot niet meer.

(Met pathos.) Den hemel zij dank!

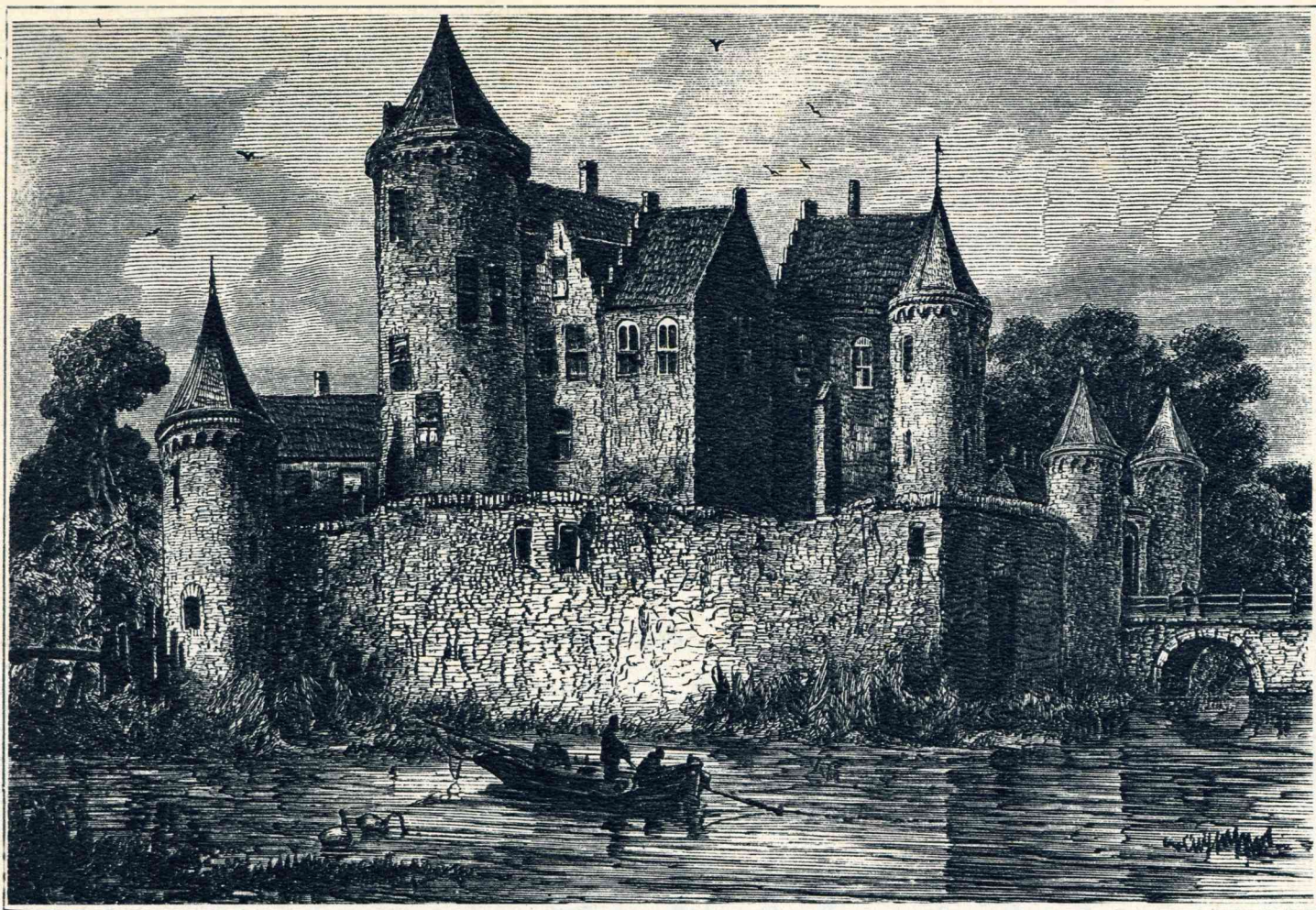
HARMSSEN: Wat ben jij toch 'n idioot, Hannes de Knip, dat je je zoo door Mieke Jansen je fijne varkens laat afzetten!

LEENTJE: En je roodbonte koe.

KAATJE: En zes maten koren en al die kippen.

HANNES: 't Kan me niet meer schelen. 't Eenige dat voor mij nog telt is, dat ik weer vrij man ben. Tien minuten lang de man van Mieke Jansen, dat is 't ergste, dat me ooit is overkomen — en stel je nou eens voor, dat ik voor de rest van m'n leven...

MIEKE: Zou jij dan ook maar één minuut kunnen veronderstellen, jij, boonenstakerige vogelverschrikker, dat ik je één minuut langer tot man zou willen

De woonplaats van den edelman was het kasteel, eerst een eenvoudige versterking rondom een zwaren toren, in later eeuwen vaak verbouwd tot een sierlijk woonhuis. Het slot te Vreeland omstreeks 1500, naar een oude gravure.

EDELEN EN RIDDERS

Thans naderen we de romantische middeleeuwen. Uw onderwijzer kon daar vroeger zoo boeiend van vertellen. U trad met hem de kasteelen binnen en beklom de hoge torens of daalde af in donkere, vunzige kerkerholten. Hij schilderde u een steekspel, waar ridders en graven, in zware harnassen gestoken en op vurige paarden gezeten, met elkander wedijverden in moed en behendigheid. Toen u wat ouder was geworden, kon u zich moeilijk voorstellen, dat onze lage landen met hun in doorsnee nuchtere bevolking een bloeiend ridderleven hebben gekend.

VAN STEEKSPLEN. RIDDERSLAG EN TROUBADOURS

De riddertijd is romantisch, maar toch vertoonen de Nederlandsche edelen vaak zeer prozaïsche trekken. Naast tournooiroem en minnedienst houden ze zich bezig met . . . veenontginning en inpoldering. Ook in dit opzicht vertoont ons land weer een zeer merkwaardig karakter, bezit de Nederlandsche adel een eigen stempel.

Jn een deel der middeleeuwen, een stuk, dat we met ronde jaartallen plaatsen tusschen 1000 en 1500, speelt de adel een voornamen rol. Wat zijn toch eigenlijk die edelen voor een soort mensen, hoe komen ze aan hun hooge plaats in de maatschappij, hoe hebben ze hun voorrechten verworven?

Een oud rijmpje luidt:

Toen Adam spitte en Eva spon,
Was er geen edelman onder de zon.

Aan de waarheid van dit gezegde zal wel niemand

ONS LAND EN ZIJN HISTORIE

willen tornen. Maar het is eveneens een feit, dat na deze paradijselijke toestanden overal op de wereld, waar mensen bij elkaar woonden, verschil in stand merkbaar werd. Zoo vinden we bij de oude Germanen — om ons tot Nederland te beperken — mensen, leden van een stam, die zich beroemen op een hooge afkomst. Ze waren meestal ook meer met aardse goederen gezegend dan de anderen. Op dit laatste moet u vooral letten. Verschil in bezit gaf aanleiding tot het ontstaan van verschil

in stand. Tegenwoordig kennen wij dat verschil ook nog. Maar er is een groot onderscheid met vroeger. Wie nu beschikt over ruime middelen, kan wat meer genieten van het vette dezer aarde dan zijn minder bedeelde broeders. Hiermee zijn z'n voorrechten grootendeels uitgeput. Bij de oude Germanen was dat anders. Behalve dat een edelman rijker was dan een gewone vrije, had hij nog speciale rechten, die alleen aan zijn standgenooten en aan niemand anders werden toegekend.

Deze Germaansche adel is in ons land zoo omstreeks het jaar 1000, misschien nog wat later, uitgestorven. Ondertussen hadden we 'n nieuwen adel gekregen, dien men naar de wijze van zijn ontstaan *dienstadel* noemt. Oorspronkelijk waren deze

De ridderslag, een belangrijk oogenblik in het leven van den edelman.

edellieden onvrije dienstmannen van den vorst. Zij werden door hem gebruikt — hij koos ze uit de pienterste mannetjes — om een deel van zijn groote bezittingen te besturen. Zoo kregen zij een plaats boven de andere onvrijen. Van hun positie wisten ze een goed gebruik te maken, ze werden langzamerhand bezitters van uitgestrekte landgoederen, ze werden vrije mannen, ze droegen een bepaalde kleedij, trokken zich terug op hun kasteelen en . . . de nieuwe adel was er. 't Is wel de moeite waard om even op te merken, dat bijna al onze nu nog levende adellijke geslachten afstammen van deze oorspronkelijk onvrije dienstmannen.

In het begin vornde deze adel een stand van gelijkberechtigden. Maar verschil in bezit, in plichten en rechten deed ook onder hen weer verschillende graden ontstaan. Boven op de ladder stonden de hertog, de markgraaf en de graaf, een baron stond weer een paar treetjes lager. Zoo was de heele adel in rangen ingedeeld. Nu begrijpt u ook, waarom in ons land de tijd van 1000-1500 de Graventijd wordt genoemd.

Genoemde heeren spelen dan hier de eerste viool. Ze waren eerst afzetbare dienaren van den keizer geweest. Denk maar aan de gouwgraven tijdens Karel den Grooten.

Zijn zwakkere opvolgers wisten de teugels niet stevig genoeg aan te trekken, tijdens de invallen der Noormannen doen zij niets, de graven alles wat in hun vermogen is, om de weerloze bevolking tegen de roofzuchtige piraten te beschermen. Het einde is, dat omstreeks het jaar 1000 de graven in naam nog onder den keizer staan, in werkelijkheid zijn het

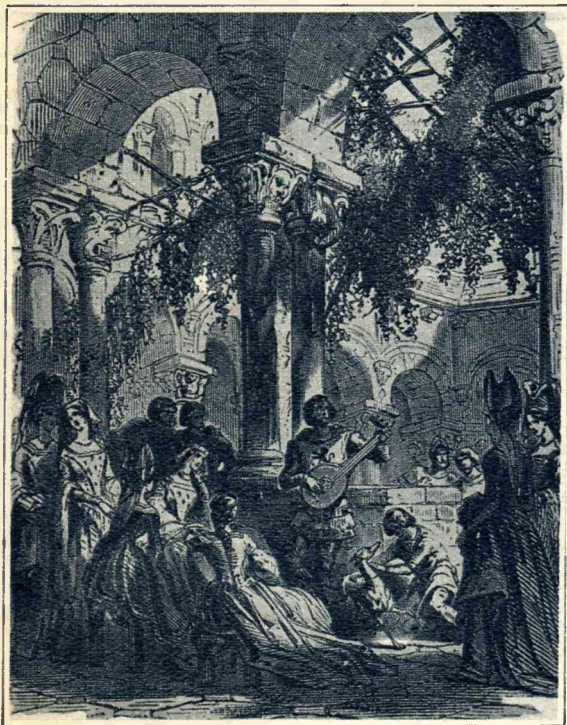
onafhankelijke heeren geworden. Wilt u een sterk staaltje?

Dirk III, graaf van Holland, maakte zich meester van een moerassige streek langs de tegenwoordige

Nieuwe Maas, in de buurt van Vlaardingen en zette er 'n kolonie Friezen neer. Nu vormde deze rivier 'n deel van den scheepvaartweg naar Engeland. De Friezen waren namelijk ruige heeren; ze maakten zich schuldig aan plundering van voorbijvarende schepen. De kooplieden, die deze onvriendelijke behandeling ondervonden hadden, dienden bij den keizer hun beklag in en deze zond een leger om aan de rooverijen een eind te maken. Maar in het moerassige land zakte de zwaar-geharnaste soldaten diep in de vette modder. Ze konden zich niet weren, en toen Dirk's mannetjes, die aan dit terrein gewend waren, kwamen aanzetten, gingen zij, voor zoover ze niet verdronken of in den kleverigen bodem bleven steken, aan den haal. Dirk bleef in het ongestoord bezit van dit gebied, de keizer kreeg een gehavend leger terug.

Bekende adellijke geslachten in ons land waren: de heeren van Wassenaar, van Brederode, van Arkel, van Borselen, van Renesse en nog vele andere. Zij stonden onder den graaf, bestuurden soms een deel van het graafschap, en waren bovendien uitstekende militairen, in die oorlogszuchtige tijden een feit van groote beteekenis. Want strijd was aan de orde van den dag. De graven trachtten hun gebied zooveel mogelijk uit te breiden en wee dengene, die niet van zich wist af te bijten. Zoo lag het gebied van den bisschop van Utrecht, die behalve met een kerkelijk ambt ook met wereldlijk gezag bekleed was, tusschen het graafschap Holland en het hertogdom Gelder.

De komst van een zanger beteekende veelal een welkome afwisseling op het kasteel.

De graaf en de hertog hielden als het ware een wedstrijd, wie de vetste stukken uit het heerlijk boutje kon plukken. Als we op de kaart van Nederland de grens tusschen Zuid-Holland en Utrecht bezien, dan blijkt de plundering van het Sticht — een andere naam voor Utrecht — duidelijk uit de min of meer scherpe punten, waarmee de Hollandsche grens in het Utrechtsche gebied dringt.

We zeiden zooveel, dat de graven de beschikking hadden over de militaire krachten van hun edelen. Soms gebeurde het, dat deze laatste, vertoerd over vermeend of werkelijk onrecht, de wapens tegen hun heer ophieven.

Denk maar aan den bekenden moord op Floris V, bij welke gebeurtenis Gysbrecht van Amstel, Herman van Woerden, Jan van Kuik en Gerard van Velzen een voorname rol speelden.

De ridders

We hebben tot nog toe steeds gesproken over edelen, den term *ridder* hebben we opzettelijk vermeden. In het gewone spraakgebruik maken we tusschen een edelman en een ridder geen verschil. Maar in de middeleeuwen werd dat wel gedaan. Edelman was men krachtens geboorte, het was een stand, waartoe men hoorde, ridder was 'n *titel*, dien men moest verwerven, meestal

door zeer bijzondere daden te verrichten. Die titel was eigenlijk een vergulde pil. We hebben al verteld, dat oorspronkelijk alle edelen gelijk van rang waren. Maar toen ook bij hen verschil in stand ontstond, werden sommige edelen afhankelijk van anderen, wier gelijke zij eerst geweest waren. Om die afhankelijkheidsverhouding minder knellend te maken en daardoor tevens het gevaar van verzet en tegenstand te verminderen, werd de titel *ridder* ingesteld. De laagst geplaatste edelman was als ridder de gelijke van den hooggeboren graaf. We weten niet, welke vorst den eersten edelman tot ridder heeft geslagen. Maar wel weten we, dat de ridder-idee zich met groote snelheid heeft verbreid en het ridderschap een vurig begeerde waardigheid werd. De heele opvoeding van een jongen van adellijken huize wordt ingesteld op het ridder-ideaal. Den ridderslag te ontvangen, dat is het hoogste doel, dat hij nastreeft. Op zijn zevende

jaar verlaat hij het ouderlijk huis om op een bevriend kasteel te worden opgenomen als page of edelknaap van een edelvrouw. Hij vergezelt haar op de jacht en op de wandeling, hij bedient haar aan tafel en gaat met haar mede op reis. Ondertusschen traint hij zijn lichaam door het beoefenen van alle mogelijke takken van sport. Op zijn veertiende jaar wordt hij bevorderd tot schildknaap. Zijn heer dienen is dan zijn voornaamste taak. Hij zorgt voor zijn wapens en zijn strijdros, op reis en vóór het gevecht draagt hij schild en speer. En dan komt, op zijn eenentwintigste jaar, het grootste oogenblik van zijn leven, de *ridderslag*. De nacht voor de plechtigheid wordt door den aanstaanden ridder wakend doorgebracht. Den volgende dag wordt eerst een kerkdienst gehouden. Daarna knielt de knaap voor zijn heer, die hem driemaal met het plat van het zwaard een slag in den hals geeft, terwijl hij de woorden uitsprekt: „In den naam van God, den H. Michaël en den H. George maak ik u tot ridder. Wees dapper, onvervaard en trouw.” Na deze plechtigheid volgden allerlei feesten, dikwijls een tournooi of steekspel, een soort behendigheidswedstrijd, die in de middeleeuwen zeer in trek was. De kampplaats was een terrein, omgeven door een hekwerk. Op de tribune zaten de belangstellende toeschouwers. Nadat de deelnemers te paard het veld zijn binnengereden, leest de leider van het tournooi, de wapenkoning, de regels van het spel voor, waaraan ieder zich moet houden. Daarna worden de ridders in twee partijen verdeeld. Een trompetsignaal klinkt en beide groepen rennen met gevelde lans op elkaar in. Met geweld stooten de speren op de schilden en harnassen. Enkele ridders waggelen in hun zadel, maar weten toch nog hun evenwicht te bewaren. Anderen zijn minder gelukkig en bijten in het zand. Weer klinkt een trompetstoot. De oude plaatsen worden weer ingenomen, de verliezers verlaten het

Op het steekspel toonde de ridder zijn vaardigheid in het hanteeren der wapens.

strijdtooneel. de wedstrijd gaat door. Ten slotte blijven er twee ridders over, die kampen moeten om den palm der overwinning. Zoo'n tournooi kon uren duren, en al dien tijd volgden de toeschouwers den strijd met onverflauwde belangstelling. Talrijke uitdrukkingen, aan het steekspel ontleend, zooals: voor iemand in het krijt treden, een lans voor iets breken e.d., zijn tot den dag van heden in onze taal bewaard gebleven. Ze bewijzen, hoe populair het steekspel vroeger is geweest.

De ridder als militair

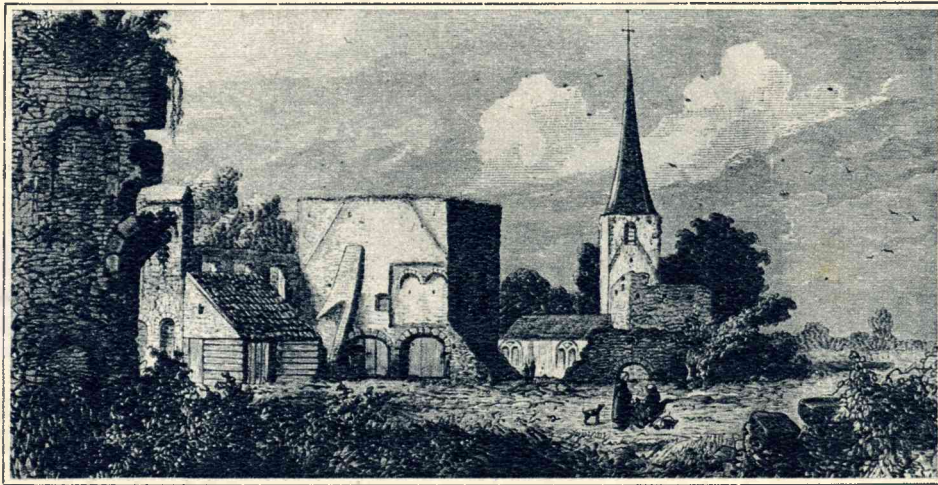
We hebben gezien, dat de opleiding voor ridder op militaire leest was geschoeid. De ridder moest een goed soldaat zijn, want vechten was zijn vak. Volkslegers, zooals we die gekend hebben ten tijde van Karel den Grooten, bestonden omstreeks het jaar 1000 niet meer. Viel de vijand in het land, dan moest de gewone man wel helpen, b.v. grachten uitdiepen of muren versterken. Maar werkelijk soldaat zijn, meetrekken met het leger over de grenzen, dat was niet meer noodig. Daar had de graaf zijn vak-lui voor, dat deden zijn ridders. Hij moest deze menschen natuurlijk te vriend houden. Dat viel niet altijd mee, want sommige van deze heeren waren heel gauw op hun teentjes getrapt. Om van deze lastige menschen verlost te worden, gaan de graven sinds de veertiende eeuw legers huren. Deze huurlegers zijn onder meer oorzaak geweest van den achteruitgang van den adel.

Om de oorlogen tusschen de ridders te verminderen, werd de godsvrede ingesteld. Van Woensdagavond tot Maandagavond en gedurende de hoogte feestdagen mocht geen veete worden uitgevochten.

De woning van den ridder is het kasteel. Tot het jaar 1100 ongeveer bestaat de „burcht” uit een stevig houten gebouw, omgeven door een aarden wal.

Omstreeks 1200 verschijnen de eerste steenen kasteelen. Een breede gracht omringt den zwaren muur. Over de ophaalbrug komt men op het buitenhof, waar de stallen en schuren, benevens de woningen van de bedienden staan. Een stevige poort geeft toegang tot het binnenhof. Midden op dit plein verheft

Vervolg op blz. 18

Het adellijk vrouwenklooster van Rijsburg, een eeuw na de verwoesting.

Het landgerecht te Batavia is gevestigd in een oud huis aan Parapatan.

DUIZEND DAGEN IN ÉÉN DAG

Wonderlijk is soms de loop van het recht, maar het wonderlijkst is hij wellicht in Nederlandsch-Indië, waar de veroordeelde alle gelegenheid krijgt te verdwijnen, zoodra de rechter hem gevonnist heeft. Hoe hij dit kunststukje uit kan halen, kunnen wij lezen in deze interessante reportage over het landgerecht te Batavia.

Het landgerecht is gevestigd in een oud huis aan Parapatan en een groote, roode lantaarn waarschuwt het volk, dat daar politie woont. „Het huis met de roode lantaarn”. In de beneden-verdieping is namelijk het kantoor van de zesde sectie ondergebracht en boven bevinden zich de kantoren waar de landrechter zijn scepter zwaait.

Op een ruime voorgalerij staan banken ten gerieve der gemoedelijk nevens elkander verblijf houdende arrestanten, rechercheurs, getuigen en verwanten van deze verschillende categorieën van recht en onrecht zoekenden.

Het vangt aan 's morgens om acht uur. Al vóór dien tijd begint de parade der figuranten. Voor het meerendeel inlanders, maar toch ook een enkele Europeaan, die te hard of zonder licht heeft gereden of die zijn buurvrouw zonder blad voor den mond te nemen heeft verteld wat hij van haar dacht of van haar voor- en nageslacht. Voor een niet-deskundige is het moeilijk om hier schapen van bokken te scheiden. Wanneer men hier bij vergissing een dief voor een rechercheur of een rechercheur voor een dief aanziet, zal niemand dat euvel duiden.

Er zijn slechts heel weinig leeken, die weten, welk een belangrijke rol de inlandsche rechercheur-in-burger in Indië speelt. Een politiemans uniform kan niet geheim houden, dat hij een dienaar van de heilige Hermandad is. En wanneer hij de uniform uittrekt, behoeft men nog geen Sherlock Holmes te zijn om vast te stellen, dat hij of soldaat of politieagent is. Het voortdurend loopen in de onwennige schoenen geeft den Indischen sbir een eigenaardigen gang, welken hij ook bewaart wanneer zijn teenen zich blijde strekken, ontdaan van de sigarenkistjes welke hij de modeluitrusting behooren.

De rechercheur heeft rang en statie van politieagent, eerste, tweede of derde klasse. En ook het tractement aan dien rang en statie verbonden. Maar omdat hij vrijwel nooit in uniform loopt en het eenige politie-uitrustingsstuk, dat hij draagt, zijn revolver is met scherpe patronen, ziet men niet zoo gauw, dat het een inlandsche rechercheur is. Ze zijn onbetaalbaar, deze „kangs”, die er in hun eentje op uittrekken om de kerels in den kraag te grijpen, die ze hebben moeten. Gewoonlijk krijgen ze ze ook.

Bij den landrechter komen ze nogal eens opdraven. Om te verklaren en te getuigen dat ze dit of dat of zus en zoo bij mijnheer die en die in beslag hebben genomen en het „erkennen”. En mijnheer die en die waar dit of dat in beslag is genomen, zit maar met een armetierig gezicht op het zondaarsbankje en kan weinig anders meer doen dan bevestigend en schuld-erkennend knikken, wanneer blijkt, dat die „kang” een veritable waschechte rechercheur is.

Een wonderlijke taak.

Landrechter zijn is een wonderlijke bezigheid. Er moeten dagen zijn, dat mr. Evers rustig-weg duizend

dagen gevangenisstraf uitdeelt, alsof hij de koorden van den tijd in zijn handen houdt. Natuurlijk past hij hoor en wederhoor toe.

Hij vraagt of Amat het gedaan heeft. En Amat heeft het natuurlijk nooit gedaan. Dan komt er een getuige en die zegt, dat hijzelf heeft gezien, dat Amat het gedaan heeft. „Tja, als hij het heeft gezien, dan zal ik het wel gedaan hebben. Ik wist niet, dat hij het had gezien. . . .” en dan tikt mr. Evers op zijn groene tafel en dan zegt de fiscaal: „Veertien dagen” en dan zegt de landrechter: „Veertien dagen” of „Een week” of „Drie weken” en dan vraagt hij of de beklaagde nog wat te zeggen heeft.

En als de beklaagde al lang in het vak is, zegt hij onmiddellijk:

„Saja mau passang rekes grasie . . .” „Ik wil een gratieverzoek indienen.” En dan gaat hij weg.

En dan verdwijnt hij tusschen de vierenvertig
millioen kangs van dit land en wanneer het gratie-
rekest te zijner tijd niet blijkt te werken, zoodat de
kang zijn straf moet uitzitten, probeert men hem
weer terug te vinden tusschen die vierenvertig mil-
lion kangs, die dit vruchtbare eiland bevolken.

Gelukkig is niets zoo hardnekkig als een neiging tot het zich vergripen aan andermans goed en daardoor komt het, dat vroeg of laat zoo'n kang, die gratie vroeg, wéér in aanraking komt met het gerecht.

En dan wordt hij meteen de doo
in 999 van de 1000 gevallen het
afgewezen. Gelukkig alweer, da
landrechter gevoel voor humor l

Het tooverwoord,

Humor en geduld . . . twee héél
rijke dingen voor den landrechter

Er bestaat hier in Indië een groote directe executie van de meeste vonnissen. Wanneer de veroordeelde niet tegen het vonnis het tooverwoordje „*maaf*“ herkrijgt bij de vrijheid. Ook als de veroordeelde recidivist is, die geen ander verblijfplaats heeft dan de nor van de gevangenis, geeft dat woord „*grasie*“ hem onmiddellijk de vrijheid. Het is niet ongewoon dat de veroordeelde, die de vrijheid niet herkrijgt, de gevangenis verliet, wanneer hij zich tot de beslissing van den gouverneur

En wanneer hij zorgt, dat hij ze snappen, krijgen ze hem heeler pakken.

Hier zijn een paar dorre cijfers hoe veel dieven er ontsnappen, dat woordje „grasie”, dat men hier in ken, zooals eenmaal Ali Baba zijn

226 dieven worden veroordeeld.
226 „grasie”, wat beteekent, dat
laten en binnen acht dagen hun gr
indienen; 134 deden het niet en m
voeten. Toen de acht dagen vers
men hun laat om het rekest „in vrij
waren er van die 134 maar 30 te v
onmiddellijk den bak in. De ander
of daar opgespoord worden. Van 3
gelijk de straf uit te voeren omdat
nen waren, 66 kreeg men er later n
hoeveel moeite en arbeid het val
gevergd om, nadat de knapen oor
gearresteerd, veroordeeld, vrijgelat
gaan zoeken en weer te arresteren
op 's nds kosten onder dak te l
beschrijven.

Dan resteeren er die 92 veroordeld hun gratie-rekest indienden generaal beschikte op een van die 9 in zooverre, dat in plaats van onvoorwaardelijke straf werd gegeven werden afgewezen.

En nu moesten die 91 dieven we
26 bleken er weer finaal verdwen

Die zijn dus hun straf ontkomen, dwenen, maar werden later weer 14 gevallen kon men den veroor arresteeren.

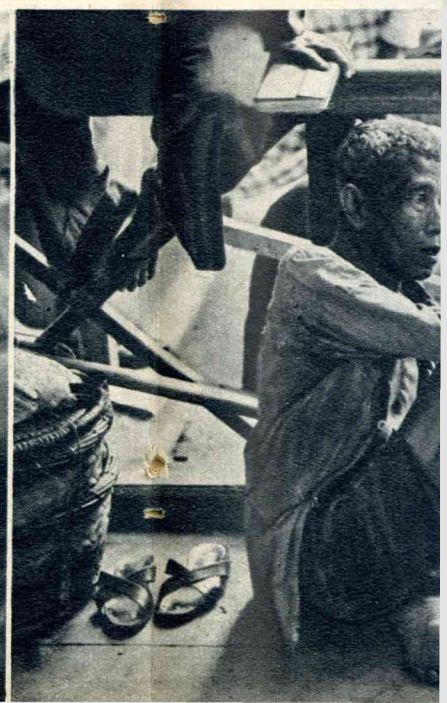
Om nu de zaak tot haar gewo
brengen en wat overzichtelijker te
gesteld, dat van 226 dieven, die in
gen, er volle twee jaren later 64
waren en niet te vinden. En er bes
kans, dat ze ooit zullen worden ge
niet weer opnieuw met den reel
komen.

En nu komt hier de groote inco-
men tot boete veroordeeld, dan mē
rekest indienen, maar moet toch l-
ting u de restitutie, wanneer
verleent. Maar krijgt men gevang-
wel, dan vraagt men gratie en w-
losgelaten.

Op een ruime voor galerij staan banken ten geriere van de arrestanten en getuigen.

Een praatje over

En dan wordt hij meteen de doos in gestopt, omdat in 999 van de 1000 gevallen het gratierekest werd afgewezen. Gelukkig alweer, dat de Bataviasche landrechter gevoel voor humor heeft.

Het tooverwoord „grasie”

Humor en geduld... twee héél rijke, onschatbaar rijke dingen voor den landrechter.

Er bestaat hier in Indië een gratie-regeling, welke directe executie van de meeste vonnissen onmogelijk maakt. Wanneer de veroordeelde na de uitspraak van het vonnis het tooverwoordje „grasie” mompelt, herkrijgt hij de vrijheid. Ook als hij een zéér gevaarlijke recidivist is, die geen andere vaste woon- en verblijfplaats heeft dan de nor van tijd tot tijd, hergeeft dat woord „grasie” hem onvoorwaardelijk voor acht dagen zijn vrijheid en die vrijheid wordt automatisch verlengd, wanneer hij zijn rekest indient, tot de beslissing van den gouverneur-generaal afkomt.

En wanneer hij zorgt, dat hij zich niet meer laat snappen, krijgen ze hem heelemaal niet meer te pakken.

Hier zijn een paar dorre cijfers, die laten zien, hoeveel dieven er ontsnappen, dank zij het tooverwoordje „grasie”, dat men hier in Indië kan gebruiken, zooals eenmaal Ali Baba zijn „Sesam open u”.

226 dieven worden veroordeeld. Ze mompelen alle 226 „grasie”, wat beteekent, dat ze worden vrijgelaten en binnen acht dagen hun gratie-rekest moeten indienen; 134 deden het niet en maakten zich uit de voeten. Toen de acht dagen verstreken waren, die men hun laat om het rekest „in vrijheid” op te stellen, waren er van die 134 maar 30 te vinden. Die gingen onmiddellijk den bak in. De andere 104 moesten hier of daar opgespoord worden. Van 37 bleek het onmogelijk de straf uit te voeren omdat ze totaal verdwenen waren. 66 kreeg men er later nog te pakken. Maar hoeveel moeite en arbeid het van de politie heeft gevergd om, nadat de knapen oorspronkelijk waren gearresteerd, veroordeeld, vrijgelaten, ze wéér op te gaan zoeken en weer te arresteren om ze vervolgens op 's onds kosten onder dak te brengen, is niet te beschrijven.

Dan resteren er die 92 veroordeelden, die inderdaad hun gratie-rekest indienen. De gouverneur-generaal beschikte op een van die 92 rekesten gunstig in zooverre, dat in plaats van onmiddellijke straf een voorwaardelijke straf werd gegeven. 91 der verzoeken werden afgewezen.

En nu moesten die 91 dieven weer gepakt worden, 26 bleken er weer finaal verdwenen.

Die zijn dus hun straf ontkomen, 51 bleken verdwenen, maar werden later weer gepakt. In slechts 14 gevallen kon men den veroordeelde eenvoudig arresteren.

Om nu de zaak tot haar gewone afmetingen te brengen en wat overzichtelijker te krijgen, zij vastgesteld, dat van 226 dieven, die in 1934 gratie vroegen, er volle twee jaren later 64 op vrije voeten waren en niet te vinden. En er bestaat geen redelijke kans, dat ze ooit zullen worden gegrepen, zoolang ze niet weer opnieuw met den rechter in aanraking komen.

En nu komt hier de groote inconsequentie. Wordt men tot boete veroordeeld, dan mag men een gratie-rekest indienen, maar moet toch betalen in afwachting van de restitutie, wanneer de G.G. gratie verleent. Maar krijgt men gevangenisstraf, dan... wel, dan vraagt men gratie en wordt onmiddellijk losgelaten.

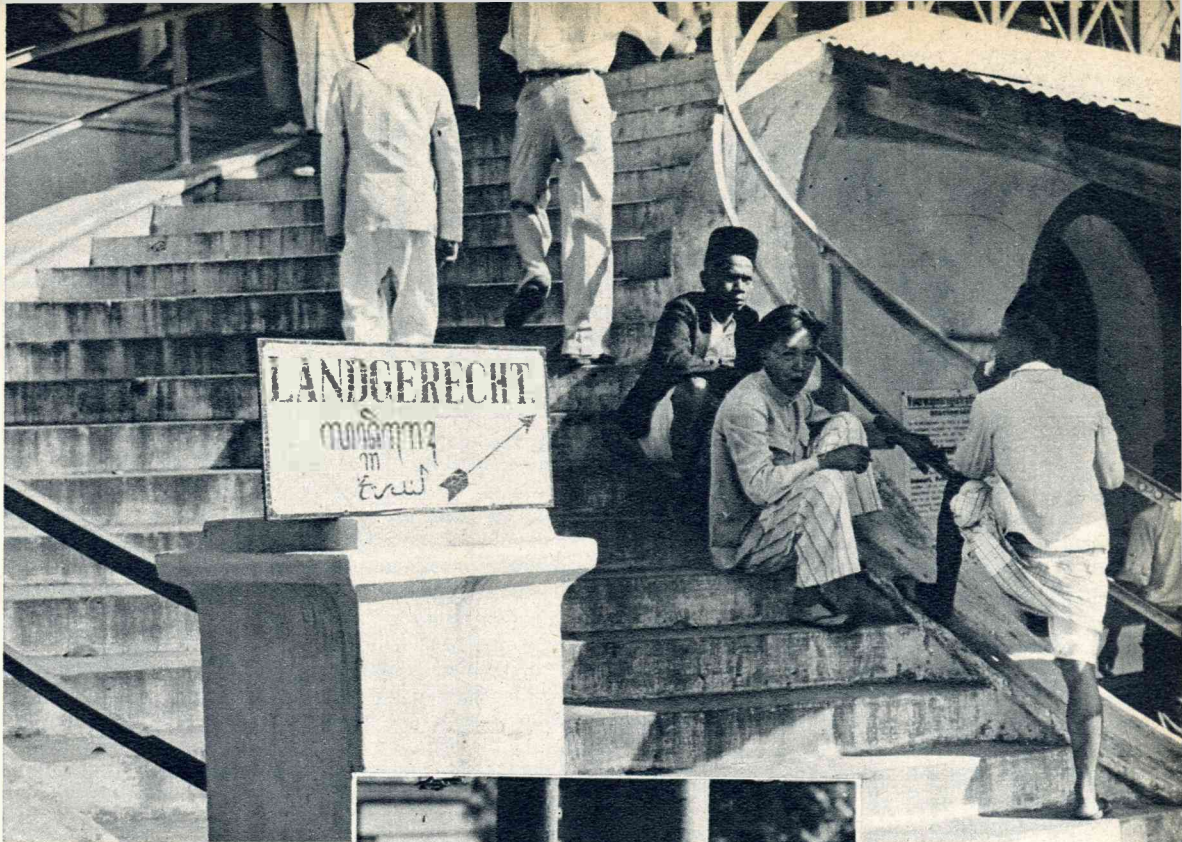
Het pijnlijke van het geval is, dat de gelegenhedief, die voor den eersten keer steelt en veroordeeld wordt, gaat brommen. Hij kent de werking van het woord gratie nog niet en profiteert er dus niet van. De geroutineerde boef, die al ettelijke veroordelingen achter den rug heeft, kent het kunstje. Hij mompelt gratie en wordt vrijgelaten. Dat bewijst wel het feit, dat van de 226 gratie-vragende dieven in 1934 er 172 al eerder veroordeeld waren.

Een voorbeeld

Dat kleine schurkje, dat voor een waarde van anderhalven gulden heeft gestolen en dat staat te wachten op zijn berechting, terwijl zijn vrouw met twee kinderen voortdurend angstvallig dicht bij hem blijft in bange afwachting van het vonnis, dat dadelijk zal vallen, verdient een straf. Wanneer hij die niet onmiddellijk krijgt, begint hij te gelooven, dat stelen niet zóó erg is, wanneer je maar net er tusschen door glipt. Maar hoe ziet hij het zelf?

„Heb je gestolen, Abdoellah?”
„Tida (neen), toewan.”
„Maar je hebt dien rommel, die van jouw baas was, toch meegenomen om het te verkoopen?”
„Ja, toewan.”
„Dan heb je toch gestolen?”
„Tida, toewan. Mijn toewan stelde geen prijs meer op het bezit van die dingen en was van plan ze weg te gooien!”
„Heeft hij dat tegen je gezegd?”
„Tida, toewan.”
„Waarom heb je dan niet gevraagd of je ze méé mocht nemen?”
„Omdat hij ze misschien zelf nog wilde bewaren.”
„Dan heb je dus zonder toestemming iets meegenomen, dat van hem is.”
„Ja, toewan.”
„Dan heb je toch gestolen?”
„Neen, toewan.”
„Maar als je iets wegneemt zonder toestemming van dengene van wien het is, dan noemen we dat toch diefstal. Betoel apa tida? (Waar of niet?)”
„Betoel, toewan.”
„Dan veroordeel ik je wegens diefstal tot veertien dagen gevangenisstraf, Abdoellah.”
„Ja, toewan, dank u wel, toewan.”
„Heb je nog iets te zeggen, Abdoellah?”
„Ja, toewan, ik vraag gratie.”
„Goed, Abdoellah.”

En Abdoellah verdwijnt en lost zich op in de vierenvoertig miljoen Abdoellah's van dit vruchtbare land.

Vóór 's morgens acht uur begint het al aardig te lopen.

Mr. Evers heeft een onuitputtelijk geduld, zelfs wanneer een verhoor maar niet vlot. Soms glimlacht de landrechter liefderijk, omdat hij wel weet hoe zenuwachtig getuigen soms zijn. En ten slotte valt dan weer de stereotiepe vraag: wat de fiscaal er van denkt.

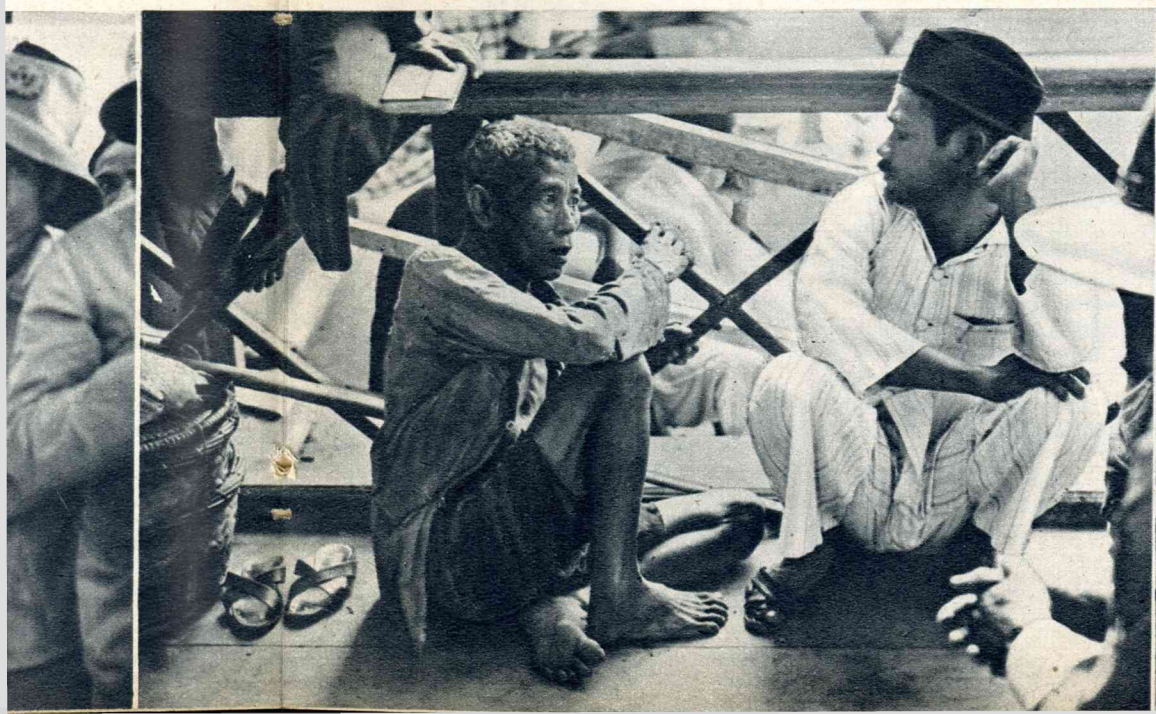
En de fiscaal weet precies, wat de landrechter er van denkt en het samenspel tusschen die twee is uitstekend en de suggesties van den fiscaal, wat de strafmaat betreft, dekken gewoonlijk precies de opvattingen van den landrechter en dan glimlacht mr. Evers weer eens en deelt de zorgvuldig overwogen gulden boete of veertien dagen of twee maanden boei uit.

Zou zij rechtzoekende of verdachte zijn?

Op de voorgalerij gaat het gemoedelijk toe, in afwachting van de komende gebeurtenissen. (Foto's I. P. en R. S.)

Een praatje over recht, onrecht en andere gerecht- of ongerechtigheden.

Rheumatiek

Niet zonder reden noemt men Rheumatiek een rampspoed, waaronder in ons land ontelbare mannen en vrouwen gebukt gaan. Onbeschrijfelijk zijn de pijnen, ondraaglijk de lasten, die Rheumatiek al aan de menscheit gebracht heeft. - Want nog afgezien van de pijnen zelf, gaan er zooveel ten onder aan de gevolgen, worden heele families het slachtoffer, omdat de onmacht tot het verrichten van het dagelijksch werk het vaders onmogelijk maakt hun dagtaak te verrichten; worden moeders aan hun stoel of bed gekluisterd, omdat aangetaste ledematen, krachteloos en als het ware verlamd, ieder werk weigeren. Koud, guur weer, regen en wind, vochtige woningen en allerlei oorzaken meer, kunnen leiden tot aanvallen van Rheumatische pijnen. Maar de grondoorzaak is altijd onzuiver bloed. - Schadelijke zuren, die niet behoorlijk door het lichaam worden afgevoerd, die zich ophopen en vastzetten in spieren, spierweefsels en gewrichten, die zijn de eigenlijke oorzaak van Uw snerpande Rheumatische pijnen. Daarom moet ge Kruschen nemen. - Dit heilzame middel, dat reeds zoo onnoemelijk vele lijders aan Rheumatiek van hun pijnen verlost heeft, zal ook Uw bloed zuiveren en zodoende de oorzaak wegnemen van Uw lasten en pijn.

KRUSCHEN

Bij apoth. en drog. 1.47, 0.76, 0.41 p. fl. incl. O.B.

DOOF

en tóch
midden
in het
volle
leven

De Siemens
PHONOPHOOR
geeft bij elke
graad van slecht-
hoordheid de
juiste versterking
van het geluid.

Ook in Uw geval
Keuze uit 21 ver-
schillende typen.

Vraagt een
demonstratie of
gratis brochure
P.K. aan de
N.V. ALMARA
Rokin 86
AMSTERDAM-C.

EDELEN EN RIDDERS

Vervolg van blz. 15

zich het eigenlijke kasteel, met den zwaren toren, de donjon, die als laatste wijkplaats moet dienen, in het midden. De grootste zaal in het kasteel, de ridderzaal, was de gewone verblijfplaats voor de adellijke familie.

De ridder was grootgrondbezitter. Zijn grond liet hij door hoorigen bewerken. Zij moesten zorgen, dat tegen het begin van het kwade seizoen de groote schuren op het buitenhof tot de nok toe gevuld waren. De ridder hield eenig toezicht op zijn grootbedrijf, maar het grootste deel van zijn tijd besteedde hij aan oorlog, jacht en steekspel. De winter was voor hem een vervelende tijd. De wegen waren onbegebaar en in plassen en modderpoelen veranderd. De edele kunst van lezen verstond de ridder niet. Hij trachtte den tijd te dooden met schaken, kaarten en dobbelen. 't Was dikwijls een uitkomst, als een rondtrekkende zanger de poort van het kasteel binnentrad. Hij bracht nieuws mee van andere kasteelen, hij reciteerde mooie verzen, die den lof bezongen van den grooten keizer Karel en zijn paladijnen, terwijl hij zich met de luit begeleidde. Wekenlang bleef hij een zeer gezeiene gast en ongaarne zag men hem ten slotte vertrekken.

Een eigenaardige opvatting van hun ridderplicht hadden de roofridders. Enkele van hun roofnesten stonden in de buurt van Gelderschen IJssel. Ze waren een groote plaag voor den koopman, een sterke belemmering voor den handel. Berncht was in de veertiende eeuw Zweder van Voorst, die op een goeden dag zeventig burgers van Zwolle als gevangenen meenam naar zijn kasteel, het huis de Voorst, onder den rook van de stad gelegen. Hij hield zijn burcht, met dubbele grachten, met muren van 4 m dik en ruim 25 m hoog, voor onneembaar. Maar in 1361, na een beleg van vier maanden, moest hij zich overgeven aan den Utrechtschen bisschop. Het sterke kasteel werd tot den grond afgebroken.

Werpen we nu, tot slot, nog een blik over ons land in deze eeuwen. In vergelijking met vroegere jaren is Nederland heel wat beter bewoonbaar geworden, vooral de lage helft. Dat is te danken aan onze dijken, die omstreeks het jaar 1000 overal in den lande, waar het noodig is, worden opgeworpen.

Het waren natuurlijk nog niet de geweldige bouwsels van den tegenwoordigen tijd, maar toch konden zij, vooral gedurende de eerste eeuwen, tamelijk goed tegenstand bieden aan de kracht der golven. De graven steunden de bevolking bij den dijkbouw. Streng straf werden uitgevaardigd tegen hen, die den dijk op de een of andere manier beschadigden. Maakt iemand een gat in den dijk, zoo luidt een oude verordening, dan zal men hem in datzelfde gat levend begraven! Niet alleen verdedigt men het land tegen den waterwolf, men durft hem ook aanvallen. Buitendijksche gronden worden door een kade omringd, eilanden en platen verbindt men door een dijk met het vaste land; de Friezen dijken de heele Middellzee in. Men had de gewoonte, om bij winning van een nieuw stuk land den ouden dijk, den middeldijk, dien men niet meer noodig had, af te graven. Maar brak de nieuwe dijk door, dan was de ellende niet te overzien. De graven verboden daarom het afgraven van deze oude dijken. Natuurlijk is er

naast landwinst ook landverlies te boeken. In de eerste plaats heeft de mensch actief meegewerkt door veenbaggeren, waardoor talrijke meren ontstonden, en door het selbennen.

Dit is een oud en eeuwaardig bedrijf, dat vooral in Zeeland werd uitgeoefend. Men graaft het veen, dat met zoutwater doortrokken is, uit den grond. 't Veen wordt gedroogd en dan verbrand.

„De asschen van desen verbranden Darinck (= turf) heeft dien van Zeelandt eertijds de Soutneringhe ende groote rijkdom ghegeven. Want dese asschen tot Zierickzee ende elders in de Soutketens gebracht, besprengt werden met zee ofte soudtwater, gaf uit zich schoon wit ende blinkendt soudt.”

Nu bevond het zoutrijke veen zich vooralaan den binnen- en buitenkant van den dijk. Die grond immers was 't langst met zeewater in aanraking geweest. Maar door het weggraven ontstonden aan beide zijden van den dijk gevaarlijke putten, die den dijkvoet ondermijnden.

Reeds in de dertiende eeuw vaardigt de graaf een verordening uit, waarbij het gebied aan weerszijden van den dijk, de zgn. avelinge, tot verboden terrein werd verklaard.

Een tweede oorzaak, waar de mensch geheel buiten staat, is de steeds voortgaande daling van onzen bodem.

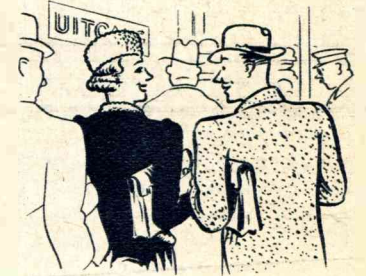
Dit verschijnsel, in verband met onze nog zwakke dijken zonder beschoeiing met palen of keien, heeft meegewerkt aan 't ontstaan van den beruchten Sint-Elizabethsvloed van 18 op 19 November 1421, waardoor de Biesbosch ontstond. Meer dan honderdduizend menschen verloren hierbij het leven. De Zuiderzee heeft zoo ongeveer den vorm gekregen, dien ze eeuwen lang behouden zal. In 't oosten en zuiden van ons land zijn veel bosschen gerooid en is de oppervlakte bouwland toegenomen. In Holland ontstaat het zoo merkwaardige polderland. Om het water uit het laag gelegen land te houden, werden kleine stukjes door een dijk omringd. Binnen dien dijk werden een paar slooten gegraven. Stonden die vol water, dan schepte men het slootwater met hoosbakken op en wierp het over de dijk naar buiten. Stond in voor- en najaar het grootste deel van Holland, dat een diepe kom vormt, onder water, dan vormde zoo'n droog stukje grond a.h.w. een eilandje, een polle, zooals men vroeger zeide. Later komen er meer polders bij, de watermolen doet nuttige diensten bij het verwijderen van het overtollige vocht en aan het eind van den gravetijd is ons mooie polderland, de trots van zijn bewoners, een rijk gebied.

En over ons heele land lagen verspreid de kasteelen der edelen, de woningen der vrije boeren, de hutten van de hoorigen, de talrijke kloosters, waarvan we slechts noemen de abdij van Egmond en het adellijke vrouwenklooster van Rijnsburg, benevens de opkomende steden. We kunnen ons voorstellen, dat de edelen, staande op de tinnen van hun kasteel, met geringschatting neerzagen op een nijver groepje burgers, die op een geschikte plaats, geschikt vooral voor den handel, hun houten huizen gebouwd hadden, rondom het kerkje dat met zijn torentje in de lucht piekte. Toch zijn het deze poorters geweest, menschen van den derden stand, die in den loop van enkele eeuwen door hun macht en rijkdom den adel op den achtergrond schuiven. W. W. REYS.

Zij was niet bang
voor bacillen!

De vaste klanten van het forensentrentje kennen elkaar allemaal.

„Vervelend, dat U vanmorgen moest staan.” „Oh, dat doet me niets, op kantoor zit ik toch al den heelen dag!”

„Iedereen in den trein is verkouden. Een rijdende bacillen-kwekerij gewoonweg!” „Dat doet me óók niets, want ik heb altijd Wybertjes bij me!”

Wybert tabletten
bij wind, sneeuw of regen,
houden de verkoudheid tegen.

Alleen verkrijgbaar in origineele
blauwe doozen.

FELIX HAMMER:

ONZE VERVOLGROMAN

Redder in den nood

DOOR LAURENCE KIRK

KORTE INHOUD. Sir Humphrey Seymour ontvangt in Afrika van z'n vrouw Carlotta te Londen een telegram, waarin hem verzocht wordt onmiddellijk over te komen, daar z'n dochters Lisa en Ruth onhandelbaar geworden zijn en zich met een paar onmogelijke jongelieden verloofd hebben. Per vliegtuig vertrekt hij naar Croydon, waar hij door Lisa wordt afgehaald. Opgevoonden stelt z'n vrouw hem van den toestand op de hoogte: Ruth is verloofd met Stevan Voroski, een Russischen prins, die als keller in z'n levensonderhoud voorziet, en Lisa met een zekeren Albert Blain, een beroepsvoetballer. Hoewel z'n vrouw erg met den Russischen prins ingenomen schijnt te zijn, is sir Humphrey op deze verlovingsen allesbehalve gesteld. Op aanraden van z'n vriend, lord Ayloner, stelt hij zich in verbinding met Felix Hammer, een „huwelijksmakelaar“. Albert heeft 'n onderhoud met sir Humphrey. Hij vertelt hem, dat hij 's zomers voor ingenieur studeert en binnenkort z'n examen hoopt te doen. Sir Humphrey verbiedt hem met Lisa te trouwen. In een Russisch restaurant wordt sir Humphrey door Stevan bediend. Hij vindt den man onuitstaanbaar en besluit Felix Hammer te raadplegen. Hammer zal den volgende dag op een cocktail-partij, welke door Carlotta gegeven wordt, aanwezig zijn, om Humphrey's dochters nader te leeren kennen. Na afloop hiervan dringt sir Humphrey er bij mr. Hammer op aan, vooral den omgang tusschen Ruth en Stevan spoedig te beëindigen. In een restaurant, waar mr. Hammer dagelijks pleegt te dineeren, treft hij iemand, die hem de geschikte persoon lijkt voor z'n plannen. Robert Lake, een zoöloog, die te Londen zijn vacantie doorbrengt, gaat op z'n voorstellen in. Hij verblijft bij de familie Seymour en maakt kennis met Albert en Stevan; de laatste maakt op hem een zeer onsympathieken indruk.

En het was ook een romantische geschiedenis. Een oud kinderneisje, dat de familie erg was toegewijd, heeft hem over de grens gesmokkeld. Zij was zestig jaar in het gezin geweest. Neen, zoo lang kan het niet geweest zijn. Maar in elk geval, het was heel lang en het is een heel romantische geschiedenis."

„Heel romantisch," beaamde Robert droogjes. „Maar ik zie nog steeds niet in, wat Stevan daarover te moppen heeft. Den heelen weg hebben ze hem gedragen. Eenvoudig passagier, zooals gewoonlijk." Carlotta lachte weer.

„Werkelijk, Robert," zei ze ten slotte. „Ik zou bijna zeggen, dat je jaloersch was op Stevan. Maar dat ben je natuurlijk niet. Ik weet, dat je je hart nooit door een meisje van Ruth's leeftijd zou laten breken."

Robert keek haar even aan en leidde het gesprek in andere banen. Hij was er heelemaal niet zeker van, dat hij zijn zinnen niet op een meisje van Ruth's leeftijd zou zetten, of van Lisa's leeftijd, wat dat betreft. En dan hoefde zijn hart toch zeker nog niet te breken. Hij wist heelemaal niet wat hem overkwam, behalve dan, dat het stuurwiel onder zijn handen bijna krom boog. Het was een rare toestand. Hij was bezig verliefd te worden — dat wist hij — maar hij wist nog steeds niet op wie van beiden. Als hij alleen met Ruth was, leek het Ruth. Was hij alleen met Lisa, dan was het Lisa.

En dat terwijl hij geen kans had, één van haar voorloopig te ontmoeten. Ruth was nog steeds bezig, Manson's dochter, die overigens over de crisis heen was, te verplegen en Lisa fungeerde nog als keukenmeid, terwijl Stevan in sombere stemming zijn dagen doorbracht in den salon, maar daar lette niemand op. Robert dacht, dat hij er iets op moest vinden om de voortdurende opeenvolging van bridge-partijtjes met Carlotta en haar kennissen te verbreken en stelde haar voor, dat zij en Lisa op Vrijdag met hem naar een theater zouden gaan. Hij zei, dat Lisa op deze wijze eenige verandering zou krijgen in haar huishoudelijke beslommingen en Carlotta zei, dat het heel, heel vriendelijk van hem was om daar aan te denken en dat zij beiden heel graag met hem mee wilden gaan. Maar toen de uitnodiging aan Lisa was overgebracht, bleek het, dat de keukenmeid dien avond toch al haar vrijen avond had en dat de keukenmeid prompt met haar vrijer Albert had afgesproken. Dus ten slotte dineerden Carlotta en Robert met zijn tweeën en gingen met zijn tweeën naar het theater.

Van een nogal vermoeienden avond met Carlotta thuis komend, begaf Robert zich naar de bibliotheek om nog een whisky te drinken, die hij erg noodig had om bij te komen, naar hij zelf meende. Op de tafel bevond zich een brief, aan hem gericht en aan hem doorgestuurd. Het was een officieel schrijven en hij

vroeg zich af, wat hem nu nog boven het hoofd hing. Dit kwam hij te weten, toen hij den brief openscheurde, want hij las:

Mijnheer,

De secretaris van het departement verzoekt mij u mede te deelen, dat uw promotie is afgekomen en dat gij benoemd zijt tot hoofd-inspecteur van den wildstand van Noord-Ghikaland met ingang van...

Robert las niet verder. Hij ging plotseling zitten, alsof zijn beenen onder hem weggeslagen waren. Nu, dat is het toppunt, dacht hij. Ik ben verliefd op Lisa. Ik ben verliefd op Ruth. En nu ben ik tot inspecteur van den wildstand bij sir Humphrey benoemd. Ik wilde wel, dat die kleine Hammer nooit geboren was of dat ik hem althans nooit had ontmoet.

ZESTIENDE HOOFDSTUK

Na een paar dagen had Ruth Manson's dochter door haar longontsteking geholpen en kwam weer thuis, terwijl Lisa uit de keuken terugkeerde, omdat Carlotta een nieuwe keukenmeid had aangenomen. Robert had zich voorgesteld, dat hij zijn groote kans zou krijgen, als Ruth terugkwam. Stevan was al den tijd, dat ze weg was, eenvoudig onuitstaanbaar geweest, steeds klagend dat het geen manier van doen was, een Voroski zoo te behandelen en vaag dreigend, dat hij dat Ruth ook zou zeggen, als ze weer verscheen. Robert stelde vast, dat Stevan dus een bijzonder slecht programma uit zou gaan zenden, en hij wachtte dus hoopvol op de komende gebeurtenissen. Tot het oogenblik, waarop ze de kamer binnenkwam, had Stevan beweerd, dat hij de eer en de waardigheid van alle Voroski's zou weten te verdedigen. Maar toen ze op hem toeliep, was hij plotseling zacht als 'n lammetje. Er gebeurde niets. Geen protesten. Geen verwijten. Ruth kwam op hem toe en leunde met een diepen zucht tegen hem aan. En toen Stevan begon te kirren: „Mijn lieve, lieve Ruth, mijn lieve, verloren Ruth!" wandelde Robert vol verachting de kamer uit en werd meteen door Carlotta opgevangen om mee te gaan winkelen.

Een paar dagen later sloop Lisa even na achten de slaapkamer van Ruth binnen, een zeer ongewoon uur voor Lisa om het huis onveilig te maken. Ruth sliep nog, maar zelfs in dezen staat van vergetelheid was haar houding, ja elke streng haar zoo bestudeerd dramatisch, dat gewone menschen weken zouden hebben moeten repeteeren om hetzelfde effect te bereiken.

Lisa ging vol bewondering even op haar bed zitten en Ruth ontwaakte langzaam en vol bevalligheid. Niets mocht ooit het kalme rythme van haar trage bewegingen verstoren.

„Is er iets, Lisa?" vroeg zij kalm, toen haar oogen ten slotte wijd geopend waren.

Lisa was geneigd te zeggen: Ja, er was iets! Het huis stond in brand en Carlotta en Humphrey waren in de gevangenis geworpen en zij waren al hun geld kwijt. Maar ze wist, dat het niet zou helpen. Ruth zou er alleen maar wat tragischer uitgezien hebben dan gewoonlijk en als altijd beneden gekomen zijn om te ontbijten.

„Neen, lieveling," zei ze. „Ik zat net te bepeinzen, dat je er zoo lief uitzag."

Na deze woorden sprong ze snel op, ging op den vloer liggen en deed eenige door deskundigen voorgeschreven oefeningen om een slank figuur te behouden. Een, twee. Een, twee. Een, twee. Daarna wachtte ze even met haar beenen in de lucht.

„Wij zijn toch erg gelukkig met onze ouders, Ruth. Zij zijn zoo lief."

„Het zijn schatten," stemde Ruth in. „Maar ik zie niet in, waarom wij onszelf geheel zouden weg-eijferen. Ik vind, dat we een heel goeden invloed op hen hebben."

„Ja, dat is waar. Wij helpen hen om jong te blijven en dat is heel belangrijk." Lisa zette haar oefening voort. Ditmaal voor haar heupen, die niet te breed mochten worden. Een, twee, drie. Een, twee, drie. Daarop wachtte ze weer en keek Ruth aan.

„Ik kwam hier eigenlijk om over Robert met je te praten," zei ze.

„Robert?"

„Ja."

„Waarom?"

Lisa ging weer door met haar oefening. Een. Twee. Drie. Vier. Een. Twee. Drie. Vier. Plotseling hield ze weer op en haalde diep adem, zooals men dat volgens het boekje moest doen.

„Vind je dat ik goed adem haal?" vroeg zij.

„Uitstekend, lieveling," zei Ruth vriendelijk. „Maar je maakt me draaiërig. Kom bij me in bed liggen en neem wat van mijn thee."

Lisa bleef nog even zwaar ademen, daarna holde ze om het bed heen en sprong naast haar zusje onder de dekens en beiden dronken nu beurtelings uit Ruth's theekopje.

„We moeten aan Humphrey denken," zei Lisa plechtig. „Robert is ten slotte zijn gast en hij zal kwaad zijn als hij hoort, dat we ons zoo weinig aan hem gelegen hebben laten liggen."

„Hm," zei Ruth, een flinken slok thee nemend.

„Hij houdt toch al niet van onze verloofden. En nu negeren we zijn gast ook nog. Me dunkt, we moesten iets bij wijze van tegenprestatie doen, dat is niet meer dan billijk."

„Hm," zei Ruth, nog steeds drinkend.

„Robert is eigenlijk erg aardig en volkomen onschadelijk. Het is mijn beurt met de thee, Ruth. Wees niet zoo begeerig."

Ruth gaf haar met tegenzin den kop.

„Denk je," vroeg zij, „dat één van ons zich dan wat meer met Robert moet gaan bemoeien?"

„Eén van ons of allebei," zei Lisa. „Carlotta zit trouwens ook aldoor met hem opgescheept. Die zal er ook langzamerhand genoeg van hebben. Het is vreeselijk vervelend, maar het zal wel moeten."

„Ik denk, dat één wel genoeg is. En jij bent veel meer zijn type dan ik, Lisa."

„Onzin, Ruth. Jij bent zijn type. Dat heb ik meteen gezien."

„Maar, lieveling, ik kan 't niet doen, Stevan is zoo verschrikkelijk jaloersch. Drink niet al mijn thee op. Het is mijn beurt nu."

„Albert is ook erg jaloersch," zei Lisa vol waardigheid. Het kopje teruggevend. „Ik kan niet toestaan, dat jij alle jaloezie voor jezelf opeischt, Ruth. Eerlijk deelen. En Albert is werkelijk jaloersch, al toont hij het niet zoo."

„Het is heerlijk," koerde Ruth, „om bemind te worden zooals Stevan mij bemint."

„Ja, liefje ik weet hoe heerlijk het is. Maar we praten nu over Robert. We moeten iets doen, Ruth."

„Ja, Lisa, ik ben het met je eens, dat we iets moeten doen. Maar jij hebt zooveel meer tijd dan ik. Ik bedoel, dat Albert dikwijls weg is. Stevan is altijd hier. En hij is jaloersch."

Lisa zag in, dat op deze wijze het gesprek op niets uitliep.

„We zullen moeten opgooien, Ruth," zei ze flink. „Dat is de eenige manier om er te komen."

Ruth protesteerde nog klagend en sprak over Stevan's jaloezie en de vreeselijke dingen, waartoe hij in staat was, maar Lisa was al uit het bed gedoken en haalde een geldstuk uit Ruth's tasche.

„Kijk eens!" Zij ging weer in bed en hield het op. „Eerlijk raden. Kop voor jou. Goed?"

„Ik liever geen kop," zei Ruth.

„Nu, dan ik maar. Maar je moet me op je woord beloven, dat je je aan de afspraak zult houden, wie ook verliest."

„Goed, ik geef je mijn woord," zei Ruth.

Lisa maakte de deken tusschen hen beiden glad,

zoodat het geldstuk daar op kon vallen; daarna gooide ze het op en beiden keken nieuwsgierig, welke kant boven kwam.

„Daar zit ik in,” zei Lisa kalm. Het was kop.

Ruth slaakte een zucht van verlichting en leunde op haar gemak achterover. „Pech, liefje,” zei ze met diepe stem en deelnemend, doch onoprecht. „Maar het is zoo werkelijk veel beter. Stevan is zoo verschrikkelijk jaloersch.”

Lisa keek haar met een zuur gezicht aan en fronste haar wenkbrauwen. Zij vroeg zich reeds af, hoe ze dit zaakje zou kunnen opknappen zonder in conflict met Albert te komen.

*

Robert kwam beneden voor het ontbijt op den gewonen tijd en Lisa trad even later binnen, vroeger dan gewoonlijk. Er volgden een paar beleefdheidsphrases en Robert verdiepte zich in de krant. Hij voelde zich dien morgen niet plezierig. Er waren nu zoowat drie weken om en hij kwam maar niets verder. Eigenlijk kon hij niet doorgaan met misbruik te maken van lady Seymour's gastvrijheid, maar hij kon er ook niet toe komen, de zaak op te geven en zoo zijn nederlaag te bekenen.

Toen hoorde hij ineens Lisa's stem.

„Robert!”

„Ja, Lisa!”

„Als je vanmorgen niets te doen hebt, Robert, zou ik graag willen, dat je me hielp.”

„Maar natuurlijk, met genoegen. Wat is er?”

„Ik heb besloten, afstand van Pamela te doen. Ik wil haar naar den dieren tuin brengen. Jij bent de eenige, die verder nog met Pamela op kan schieten en ik zou willen, dat je me hielp, als je dat kunt.”

„Zeker kan ik dat, Lisa. Het spijt me, dat het moet gebeuren. Maar ik geloof, dat je gelijk hebt. Pamela wordt werkelijk te groot voor huisdier.”

„Ik vind het erg lief van je,” eindigde Lisa. „Laten we meteen na het ontbijt gaan. Ik wil, dat het gauw voorbij is.”

Robert keek haar aan. Arm kind, dacht hij, zij is werkelijk onder den indruk. En zij is een schatje! Ik houd van haar! Maar toen kwam Ruth binnen en nu wist hij weer niet, waar hij aan toe was. Hij zou met elk van haar gelukkig kunnen zijn, op voorwaarde, dat de ander er niet was.

Ruth schepte zich flink wat kedgerree *) op en ging zitten met de klacht, dat deze niet half zoo lekker was als Lisa's kedgerree.

Lisa schonk geen aandacht aan die opmerking, maar kondigde aan, dat zij voor altijd van Pamela ging scheiden. Ruth liet onmiddellijk haar kedgerree in den steek en kwam om de tafel heenloopen om haar te troosten.

„Arme, arme Lisa,” zei ze schor, een echte tooneel-scène opvoerend. Daarna ging ze weer voor haar kedgerree zitten. „Wat neem je nu?” vroeg ze nogal harteloos.

„Ik neem niets meer,” zei Lisa. „Zij gaan altijd dood of ze worden te groot. En dat doet me dan zoo'n verdriet.”

„Waarom neem je geen papegaai?” stelde Ruth genoeglijk voor. „Die leven zoo lang, dat jij misschien eerst dood gaat.”

Robert keek de een na de ander aan, geheel in de war door deze snelle wisseling van diep medegevoel tot volkomen ongevoeligheid. Hij begreep haar gesprekken nooit. Het was alsof men een mug in het donker moest vangen.

Lisa's auto was dien ochtend defect en daarom gingen ze met een taxi. Zij hadden moeilijkheden met den chauffeur, toen deze Pamela ontdekte, die Lisa als een bont om haar schouders gelegd had. „Hé, wat is dat?” vroeg hij. Lisa zei, dat het een Afrikaansche python was en legde hem uit in welk opzicht hij van andere soorten verschilde. Maar daar stelde de chauffeur niet veel belang in: hij zei hun kortaf, dat hij dat beest niet mee kon nemen. „Waarom niet?” vroeg Robert en de chauffeur mompelde: „Voorschrift.” Hij trachtte weg te rijden en zoodoende te ontsnappen, maar Robert stond er op, de voorschriften te lezen, die in de taxi waren aangeplakt. Slangen werden er heelemaal niet in genoemd en de chauffeur keek toen twijfelmoeidig voor zich uit en krabde zich op zijn hoofd. Intusschen stapte Lisa met Pamela in en de eerste beval den man, kalmpjes naar den dieren tuin te rijden. De chauffeur mompelde iets in den geest van „Waarom niet naar een gekkenhuis?”, maar ging toch op zijn plaats zitten, doch voegde er nog bij, dat hij Pamela als een extra-passagier beschouwde en zijn tarief daarna zou berekenen.

*) kedgerree is een Indisch gerecht van rijst, erwten, uien, eieren, boter, enz.

In den dieren tuin had men er reeds in toegestemd. Pamela als geschenk te aanvaarden en in dit opzicht ging dus alles op rolletjes. Zij werden meteen naar het Reptielenhuis gebracht en voorgesteld aan een oppasser met grijs haar, die er uitzag als de vader van een groot en gelukkig gezin. Lisa wilde zich goed houden, maar de tranen sprongen in haar oogen, toen Pamela langzaam van haar schouders werd gehaald en in haar nieuwe woning werd neergelegd.

„Kom, kom, dame!” De oppasser klopte haar vriendelijk op haar schouder. „Trek het u niet zoo aan. We zullen goed op haar passen. We zullen er wel voor zorgen, dat ze geen heimwee krijgt.”

Lisa gaf snikkend nog enkele nauwkeurige inlichtingen omtrent de lekkerrijen waar Pamela zoo van hield en waar ze het liefst gestreeld werd en met een laatsten wanhopigen blik op den volkomen bewegingloozen python, haastte ze zich naar de deur. Robert haalde haar met eenige moeite in en trachtte haar te troosten door haar mee te nemen naar de pinguins. Lisa trachtte opnieuw flink te zijn, maar ze voelde zich blijkbaar zeer ongelukkig en plotseling kreeg hij een lumineus idee en bracht haar naar de panda.

De panda, met haar lusteloze, zwarte oogen, was als gewoonlijk verschrikkelijk slaperig en verveelde zich gruwelijk. Ze lag met haar grooten dikken kop in haar zwarte armen en toen de oppasser haar in beweging trachtte te krijgen door haar even te kietelen, rolde zij alleen maar op haar anderen kant en bleef in dezelfde luie houding naar het tegenoverliggende schotje van haar houten hok staren.

Lisa was haar verdriet heelemaal kwijt zoodra ze dit zag.

„Wat een engeltje,” riep ze uit. „Waarom heb je me niet gezegd, dat hij zoo vreeselijk heerlijk was?”

„Daartoe heb je me niet veel gelegenheid gegeven,” zei Robert met een droevigen glimlach. „Bovendien moet je toch geweten hebben hoe hij er uitzag. Bijna elken dag stond er een plaatje van hem in de krant.”

„Ik heb nooit beseft, dat hij zoo lief was. Het is het schattigste beestje, dat ik ooit gezien heb.”

Robert had vriendschap met den oppasser gesloten, toen hij de panda den laatsten keer was komen zien en hij haalde hem over, Lisa toe te staan het hok binnen te gaan en het dier te liefkoozen. Zij was gelukkig als een kind met haar nieuwe pop en hij dacht, dat Pamela al heelemaal vergeten was. Maar toen zij weer buiten kwamen, zag hij tot zijn grooten schrik, dat haar oogen weer vol tranen stonden. En Robert was altijd onder den indruk van tranen.

„Lisa, lieveling!” pleitte hij. Dat lieveling kwam er uit voor hij het wist. „Pamela heeft het hier vast erg plezierig, dat kan ik je verzekeren. Zij zijn hier altijd goed voor de beesten.”

„Ik — ik dacht niet over Pamela,” snikte Lisa. „Ik dacht over jouw panda. Die is gestorven en de gedachte daaraan kan ik niet verdragen.”

Robert nam haar arm en geleidde haar met zachten drang naar den uitgang.

„Hij heeft niet geleden, Lisa,” zei hij ernstig. „Ik verzeker je, dat hij niet geleden heeft. Schrei alsjeblieft niet meer. Je tranen zijn zoo vreeselijk nat.”

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK

De volgende dagen vond Albert, dat Lisa erg veranderd was. Zij was lang niet meer zoo opgewekt en vroolijk en spontaan. Hij was nooit zoo dom geweest, Lisa naar de gewone maatstaven te beoordeelen en hij wist, dat, hoe ongelofelijk het ook mocht schijnen, de scheiding van dien walglijken python de oorzaak kon zijn van haar neerslachtige stemming. Maar hij was er niet heelemaal zeker van. Hij hoopte, dat dit de reden was en niet iets ernstigers.

Robert vond ook, dat ze veranderd was, maar dan op een heel verschillende wijze. Ten opzichte van hem voelde hij toenadering in plaats van dat ze zich terugtrok. Hij begon zich al af te vragen of de toekomst niet onverwachte moeilijkheden voor hem verborgen hield. Lisa had hem plotseling ontdekt. Op denzelfden avond van het bezoek aan den dieren tuin had ze hem

tegestaan, haar mee naar den schouw-
burg te nemen. Hij had het zelf voor-
gesteld om haar wat op te vroolijken
en zij had eensklaps belangstelling ge-
toond voor zijn avonturen in China en
elders. Den volgende dag leverde zij
een tegenprestatie voor zijn vriende-
lijkheid, door hem mee te nemen naar de
kustbaan en hem les te geven in
het schaatsenrijden, en van dien dag af
scheen het vanzelfsprekend, dat ze
samen uitgingen. Robert vond het een
prettige afwisseling, als een levend
mensch behandeld te worden in plaats
van als een antiek meubelstuk, maar
hij was toch niet helemaal tevreden.
Als hij Ruth nooit ontmoet had, was het
wellicht anders geweest, maar Ruth
bleef ongenaakbaar als vroeger en be-
geerenswaardiger dan ooit. Bovendien
hield hij niet van de wijze waarop Albert
hem zoo nu en dan aankeek. Zijn ver-
houding met Albert was steeds vrien-
delijk en openhartig geweest, maar dat
was nu ook anders geworden. Carlotta
scheen er zich overigens niets van aan
te trekken, dat hij niet meer met haar
bridge speelde of ging winkelen. Integen-
deel, zij moedigde Lisa en hem aan,
zooveel mogelijk in elkaars gezelschap
te verblijven.

Terwijl Carlotta dus duwde en Lisa
trok en Ruth zich nergens iets van
aantrok, had Robert geen vrijheid van
handelen meer. Een paar dagen later
was hij weer met Lisa naar den schouw-
burg gegaan, maar toen zij thuis-
kwamen, scheen zij geen lust te hebben
om naar bed te gaan.

„Laten we nog wat opblijven en
praten,” zei ze opgewekt, op haar
gemak op Pamela's sofa plaatsnemend
en op de plaats naast haar wijzend,
waar Robert moest gaan zitten. Robert
keek peinzend voor zich uit en ver-
wenschte zijn gesternte en zijn smaak.
Als hij nu toch zoo'n lief en aardig
meisje als Lisa kon krijgen, waarom
kreeg hij het dan juist in zijn hoofd om
te denken, dat hij alleen op Ruth ver-
liefd was en op niemand anders?

Hij ging gehoorzaam naast haar
zitten.

„Nu, waar zullen we over praten?”
vroeg hij.

„Jouw plannen,” zei Lisa prompt.

„Mijn plannen! Ik heb geen plannen.
Wil je me op een beleefde manier aan
mijn verstand brengen, dat het tijd voor
me wordt om op te krassen?”

„Nee, natuurlijk niet,” zei Lisa
hartelijk. „We vinden het allemaal
heerlijk, dat je hier bent. Maar ten
slotte moet je toch iets van plan zijn. Je
volgende expeditie, bedoel ik.”

„O, juist. Mijn volgende expeditie.”

„Ja. Vertel me daar alles van,

Robert. Je gaat toch weer naar China,
nietwaar?”

„Nu, daar had ik nog niet aan
gedacht.”

„O, maar je moet naar China terug-
gaan, Robert. Je zult je toch niet laten
verslaan, omdat de vorige expeditie
geen succes had? Je bent heelemaal
geen man om iets op te geven wat je
eenmaal in je hoofd gezet hebt, is het
wel?”

„Nee, ik zou nooit iets opgeven,”
grinnikte Robert. Maar hij dacht aan
Ruth, niet aan de expeditie.

„Zeg me dan eens, hoeveel tijd je
denkt noodig te hebben om alles in orde
te maken?” vroeg Lisa nieuwsgierig.

„Een maand misschien. Of zes weken.”

„Je moet voor tenten en voorraden
zorgen, denk ik?”

„Ja, maar ik moet ook een uitgewerkt
plan maken en precies weten wat ik
mee wil nemen.”

„En dat zou heel wat kosten, ver-
onderstel ik.”

„Nogal veel, ja.”

„Hoeveel zou dat kosten, Robert?”

„Ongeveer vijftienduizend gulden wel,
vermoed ik. Ik kan het niet precies
zeggen. Dat hangt er van af, hoe lang
ik denk weg te blijven.”

„Je kunt natuurlijk niet zeggen, hoe
gauw je een panda zou kunnen vangen?”

„Nee, dat kan ik zeker niet zeggen.
Je kunt zelfs niet van tevoren zeggen
of je er wel eentje zult vinden.”

„O, maar ik ben er zeker van, dat
je er ditmaal eentje vindt,” zei Lisa vol
overtuiging. „Je vindt er wel twee of
drie of zelfs meer. En je behoeft je niet
bezorgd te maken over de kosten, want
dat maak ik allemaal wel in orde.”

Robert keek haar verbaasd aan. „Jij
het met het geld in orde maken?”

„Ja, Humphrey en ik. Hij zal het
best doen als ik alles aan hem uitleg.”

„Dat betwijfel ik,” lachte Robert.
„Maar vertel me eens, Lisa, waarom
stel je in dit alles plotseling zooveel
belang?”

„Omdat...” Lisa keek hem aan,
wendde zich daarop af en speelde met
den kwast van één der kussens. „Om-
dat,” vervolgde ze zachtjes, „ik ook
meega.”

Robert was sprakeloos. Hij staarde
haar alleen maar aan en Lisa vervolgde
heel rustig: „Het wordt gewoon een
zakelijke afspraak, natuurlijk. Dat be-
grijp je toch wel?”

„O, ja, zuiver zakelijk,” zei Robert,
haastig zich van zijn verbazing her-
stellend. „Maar het is wel een beetje
plotseling, weet je. Ik weet niet wat ik
op het oogenblik moet zeggen.”

Wordt vervolgd

Haar lieve familie

Er was eens een jong en kordaat meisje, dat liever zelf de handen uit de
mouwen stak dan te teren op de vrijgevigheid van vrienden en kennissen...
Maar haar moeder was onpractisch, familieziek, kooplustig, etc. en haar
zuster erg vrolijk en knap, maar zorgeloos en haar broer deed niets liever
dan dansen. Het kordate meisje opende een pension en ondanks haar familie
slaagde zij in haar opzet: zichzelf en haar familie op de been te houden.
Een vrolijke roman, vol verrassende gebeurtenissen. Hij verschijnt vol-
gende week in de serie Avonduur-lectuur. Prijs 15 cent. Verkrijgbaar bij
onze bijkantoren, bezorgers en agenten.

PANORAMA. Geïllustreerd weekblad. Verschijnt Donderdags. f 1.62½ per kwartaal of f 0.12½
per week. Franco per post f 1.75 per kwartaal bij vooruitbetaling. Voor postabonnementen en
adreswijzigingen van postabonnementen gelieve men zich uitsluitend te wenden tot het
bureau te Haarlem. Bureau's: HAARLEM, Nassaulaan 51, Telef. Int. 13866. Giro nr. 142700.
AMSTERDAM, Singel 263, Telef. Int. 33170. Giro nr. 97946. ROTTERDAM, Statensingel 179b,
Giro nr. 101981. 's-GRAVENHAGE, Stationsweg 95, Telef. Int. 111666, Giro nr. 43141.
UTRECHT, Biltstr. 142, Telef. Int. 13473, Giro nr. 149597. ENSCHEDE, Oldenzaalschestr. 56,
Telef. Int. 2188, Giro nr. 383773. ARNHEM, Nieuwe Plein 42, Telef. Int. 24825, Giro nr. 383772.
's-HERTOGENBOSCH, Stationsweg 27, Telef. Int. 4286. Giro nr. 129750. MAASTRICHT,
Stationsstraat 20, Telef. Int. 5851, Giro nr. 124690. VLISSINGEN, Badhuisstraat 5. Telef. 81.

FLORENCE

het centrum van de Italiaansche Renaissance,
de stad der Medici's, van Michelangelo, Rafaël,
Benvenuto Cellini en zooveel andere grootheden,
die tot den roem van deze stad hebben bijgedragen.
Maar als men van Turijn (Torino) spreekt, denkt
men direct aan de wereldvermaarde **CINZANO**,
bereid volgens het aloude **CINZANO**-recept uit
den edelsten Italiaanschen wijn.

Maak er een gewoonte van elken dag een glas
CINZANO voor tafel te drinken. Het doet U
goed, speciaal in deze donkere maanden.
Maar denk er aan dat U de echte **CINZANO**-
Vermouth-Torino bestelt. Zoomin als een copie
het ooit kan halen bij het echte kunstwerk,
zoomin kan gewone Vermouth ook maar in
den schaduw staan van de origineele

CINZANO
VERMOUTH TORINO

Roode en witte Vermouth, prijs fl. 1.75 per Literflesch.

DAT SMAAKT NAAR MEÉR!

**Minder boter,
minder kaas,
eieren, enz.**

Dus minder calcium! Maar
Uw lichaam blijft dezelfde
eischen stellen. En eisch
nummer één is voldoende
calcium. Daarom is het
juist nu zoo noodig, dat
U Kalzan gebruikt. Kalzan
is het calcium-natrium-
voedsel, dat geheel door
het lichaam wordt opge-
nomen. Kalzan heft dus
het dreigende calcium
tekort op.

Begin nog heden Kalzan
te nemen. Uw apotheker
of drogist verkoopt het.

KALZAN

het kalkhoudende versterkingspreparaat.

**WAAR is
de juiste leiding?**

Zoek niet
langer naar
de kortste
weg om in
de techniek
vooruit te
komen.
Kies de juiste
studieleiding.

Studeer techniek
thuis

**PBNA
ARNHEM**
Directie
E. J. Rotshuizen en
F. Wind

200 leervakken, 120 leraren, 5000 cursisten

Opleiding voor alle examens in:

Bouwkunde - Waterbouwkunde
Werktuigbouwkunde - Electro-
techniek - Chemische techniek

Speciale cursussen:

Middenstandsdiploma - Boek-
houden - Zuiveltechniek - Textiel-
technicus - Reclame-assistent enz.

**COUPON voor kosteloos
prospectus P**

Naam

Adres

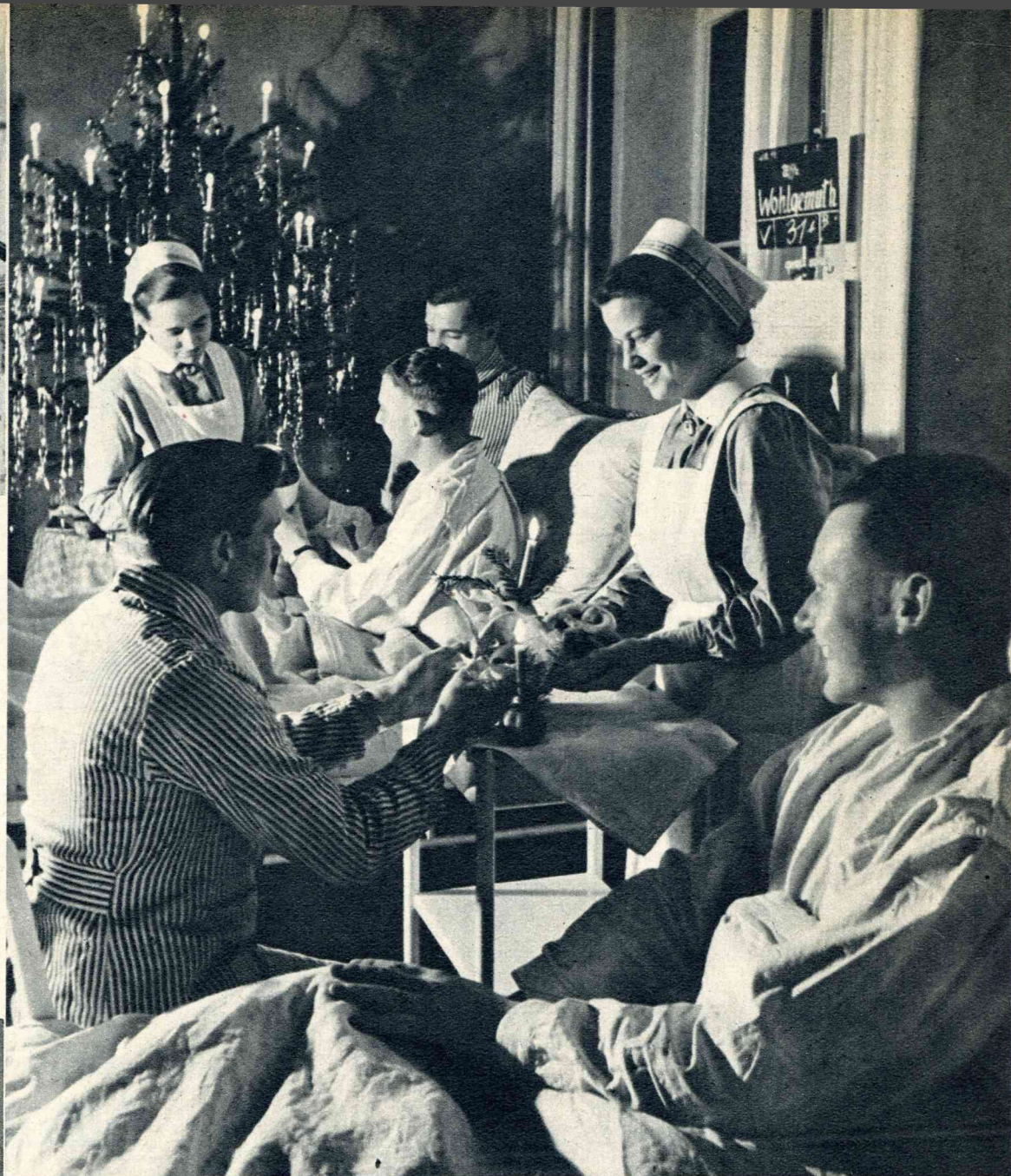
Aanvragen kunnen ook per brief of briefkaart
geschieden.

Vol ijver worden oude en nieuwe Kerstliederen ingestudeerd.

KERSTMIS in het hospitaal

Dat de gewonde soldaten, die nog in de ziekenhuizen verpleegd worden, en die evenmin als zoveel anderen het Kerstfeest in den huiselijken kring zullen kunnen vieren, toch hun versierden Kerstboom zullen hebben en toch hun Kerstgeschenk zullen ontvangen, daarvoor zorgen de zusters der dienende liefde, die haar menschievende en opbeurende taak in de hospitalen verrichten. Met een kleurig lint, wat dennengroen, wat verguldsel, met wat kaarsen is de stemming van intieme feestelijkheid spoedig aanwezig, en wanneer dan de zusters — waaronder er altijd wel eene is die de piano of

Elke verpleegde krijgt zijn schatje fruit en gebak.

een snaar-instrument bespeelt — nog zorgen voor muzikale opluistering. Wordt den verpleegden veel vergoed van hetgeen zij aan huiselijke gezelligheid moeten missen.

In haar vrijen tijd hielden de Roode-Kruis-zusters zich bezig met het eigenhandig vervaardigen van allerlei snuisterijen en verrassingen, welke straks op de Kersttafel der gewonden zullen prijken.

Een zwaargewonde, die te midden zijner aan de betere hand zijnde kameraden zijn deel krijgt van 't Kerstgeluk onder het schijnsel van den flonkerenden Kerstboom.

(Foto's „Holland")

EEN GEHEIM TUSSCHEN HEN BEIDEN

door H. van Halem

Op de schrijftafel van Gerda Lamers prijkte een groote mand bloemen. Zelf stond ze in het midden van het bediendenkantoor, een beetje verlegen, maar stralend van blijdschap, en naast den heer Piet Drukker, die een zekere verlegenheid al evenmin wist te verbergen. Vóór hen, een halven cirkel vormend, stonden de collega's opgesteld, met vroolijke, glimlachende gezichten en te midden van hen de directeur, meneer Bronkhorst, die een hooggestemde speech afstak.

„En daarom was de firma van oordeel, dat een kleine hulde vanmorgen niet achterwege mocht blijven. Door uw koelbloedig en moedig gedrag van gisteravond hebt u, juffrouw Lamers, de firma voor een gevoeligen schadepost behoed. Heel veel andere dames en zelfs heéren zouden in een dergelijk benarde, en zelfs gevaarlijke situatie het hoofd hebben verloren. U echter niet. Zelfs dacht u er niet aan te vluchten; u bleef op uw post om over onze belangen te waken, ofschoon dit ongetwijfeld voor u noodlottige consequenties had kunnen hebben. En voor dit dapper gedrag past zeker een woord van oprechte hulde en warme dankbaarheid...”

U, meneer Drukker, is de firma eveneens grooten dank verschuldigd. Uw actief ingrijpen vormde de kroon op het koelbloedig overleg, waarmee juffrouw Lamers te werk is gegaan, en vooral aan u is het te danken geweest, dat de maatschappij, hopen we voor geruimen tijd, van een stel gevaarlijke misdadigers verlost is. Uit erkentelijkheid voor uw beider verdienstelijk gedrag hebben we besloten...”

Hier brak meneer Bronkhorst zijn rede een oogenblik af en stak een hand in den zak van zijn colbert. En dit oogenblik duurde precies lang genoeg voor juffrouw Gerda Lamers en voor den heer Piet Drukker, om de vóórgeschiedenis van deze warme huldiging in gedachten nog even na te gaan.

„Juffrouw Lamers,” zei meneer Bronkhorst 's middags, „de prijscourant, waaraan u bezig bent, moet vandaag beslist nog op de post voor den drukker. Wilt u er vanavond aan blijven doorwerken en zorgen, dat zij met de laatste buslichting meegaat?”

„Zeker, meneer,” antwoordde Gerda Lamers en toen zij 's avonds haastig gegeten had, keerde zij terug naar het groote kantoor in de stille straat, om haar werk af te maken. De avond verstreek vlug — zóó vlug zelfs, dat zij niet begreep, hoe het zoo spoedig tien uur geworden kon zijn. Zij wás er gelukkig bijna; nog een kwartiertje en dan was het saaie karwei achter den rug. Terwijl zij zich een oogenblik achterover legde in haar bureaustoel, bleef zij even luisteren naar de vreemde stilte in huis. Het was bijna beángstigend — zij deed maar beter er niet aan te denken, dat zij hier alleen was.

Resoluut bukte zij zich weer over de lange lijst artikelen en prijzen, doch nauwelijks had zij haar pen op het papier gezet, of haar oor werd getroffen door een zwak gerucht. Haar bloed verkilde van schrik, angstig keek zij op. Nú was het weer stil — had zij zich misschien maar verbeeld, iets te hooren? Maar neen, daar was het wéér. Nu hoorde zij het nog duidelijker. Een zwak getik leek het, ergens op de gang, of misschien beneden. Géén zuivere koffie in ieder geval.

Met een paar oogen vol schrik keek zij naar de deur. Zij zat te beven op haar stoel en haar adem stakte. Zij was alleen in huis, heelemaal alleen. Wat kon ze doen — waarheen kon ze vluchten...?

In haar verwarde, ontstelde gedachten kwam plotseling een reddend denkbeeld op. Piet Drukker! Hij woonde hier dichtbij en had telefoon en een sleutel van de deur. Het volgend oogenblik had zij den hoorn van het toestel genomen. En nog een oogenblik later rinkelde in het pension van den heer Piet Drukker de telefoon...

„Voor u, meneer,” zei de hospita.

„Zeg, Piet,” hoorde hij een onzekere stem vragen, „zou je misschien terstond naar kantoor willen komen? Je spreekt niet Gerda.”

„Natuurlijk,” zei Piet Drukker, ijverig genoeg. En toen pas viel hem het ongewone in van dat verzoek. „Bent u nog niet klaar, juffrouw Lamers? Er is toch niets aan de hand?”

„Ja, dat kan ik je zoo niet zeggen,” kreeg hij gejaagd ten antwoord. „Kom maar gauw hierheen...”

Een halve minuut later had Piet Drukker zijn regenjas aangetrokken en was hij de straat opgerend.

Gerda was zijn vis-à-vis op kantoor en hij wachtte al lang op een goede gelegenheid, om haar te zeggen, wat hij liever wilde, dat zij voor hem was. Maar daaraan dacht hij thans niet. Ongerust liep hij zoo vlug hij kon. Vijf minuten later kwam hij de straat in, waar hij moest wezen. Maar nog vóór hij het kantoor had bereikt, viel hem iets vreemds op. Uit de schaduw van het huis kwam een man te voorschijn, die bij zijn nadering langzaam doorliep...

Piet Drukker ging prat op zijn intelligentie. Hoogst verdacht, vond hij onmiddellijk. Inbrekers binnen en de uitkijk buitens. Snel besloten liep hij door, het kantoor voorbij en den man voorbij. Maar aan het eind van de straat bleef hij staan en gluurde even om den hoek. Jawel, constateerde hij, precies wat hij had verwacht. De man keerde op zijn schreden terug en verborg zich opnieuw in de schaduw van het kantoor. Een uitkijk dus — alle twijfel was uitgesloten...

Drie minuten later stond hij in een telefooncel. „Inbrekers in het kantoor van de firma Bronkhorst!” alarmeerde hij de politie. „Ik bevind me in de telefooncel op den hoek van de Regenhoogstraat. Ik blijf hier wachten op uw komst; ik heb den sleutel van het gebouw...”

Toen belde hij de firma op. Nauwelijks had meneer Bronkhorst het woord inbraak verstaan, of de schrik sloeg hem om het hart. „Vanmiddag juist dertig mille in de brandkast geborgen en niet verzekerd,” bulderde hij. „Ik kom...”

Vijf minuten later stelde Piet Drukker de politie van zijn laatste bevindingen op de hoogte. Ja, de uitkijk stond er nog: de inbrekers waren dus nog binnen. Vlug deelde de inspecteur zijn orders uit. Twee rechercheurs zouden de straat inloopen en onverhoeds den uitkijk overvallen. En daarna zouden ze met man en macht het kantoor binnendringen.

Het programma werd ongeveer naar de letter uitgevoerd. Niet precies naar de letter echter. Want terwijl de twee politiemannen zich op den uitkijk wierpen, zag deze nog juist kans zijn kameraden te waarschuwen. Er klonk een scherp gefluit en nauwelijks een halve minuut later werd de voordeur van het kantoor geopend en kwamen twee mannen naar buiten stormen. De inspecteur wachtte hen echter op met zijn revolver en die maakte genoeg indruk, om de inbrekers te doen besluiten eieren voor hun geld te kiezen. Zij gaven zich over en even later waren ze stevig geboeid.

Maar het einde van dit drama had Piet Drukker niet afgewacht. Hij was naar boven gestormd, de drie trappen op en het bediendenkantoor binnen. En daar vond hij Gerda, een beetje bleek om haar neus en met een vreemd lachje — maar niet vermoord, zooals hij had gevreesd.

„De inbrekers zijn geknipt,” zei hij triomfantelijk.

En daarop liet meneer Bronkhorst zich hooren, die hem op den voet gevolgd was. Zijn eerste blik gold juffrouw Lamers en de brandkast tegelijk.

„En net op tijd geknipt, schijnt het. Ze hebben eerst de benedenverdiepingen doorzocht en een half uur verloren laten gaan met het openbreken van kasten, die alleen maar monsters bevatten. Maar als u er niet zoo vlug bij was geweest, juffrouw Lamers... U heeft de firma een grooten dienst bewezen. We zullen er morgen verder over spreken. En ook over úw actief aandeel, meneer Drukker...”

En zijn bepareld voorhoofd afwisschend, besloot meneer Bronkhorst, met een blik op de schrijftafel: „Laat de rest van het werk nu maar liggen, juffrouw

Lamers. Dat maak ik zelf wel even af. Na zoo'n emotioneel half uurtje zult u wel naar rust verlangen. Meneer Drukker, wilt u zoo goed zijn juffrouw Lamers even thuis te brengen? U kunt voor rekening van de firma een taxi nemen. Morgen spreken we elkander nader, zeg ik...”

Dit was de voorgeschiedenis van deze warme huldiging. En nú was meneer Bronkhorst doende zijn belofte van gisteravond in te lossen. Met een bloemenmand voor juffrouw Lamers en een hooggestemde toespraak voor hen beiden. Te midden van het verzamelde personeel, dat hen glunderend aanzag.

Meneer Bronkhorst had de hand, die hij in den zak van zijn colbert gestoken had, weer te voorschijn gebracht. Thans hield hij er twee enveloppen in.

„Uit erkentelijkheid voor uw beider verdienstelijk gedrag hebben we besloten,” vervolgde hij, „u allebei een gratificatie toe te kennen. Den inhoud van deze enveloppe, juffrouw Lamers, moge u besteden tot uw nut en genoegen. Alstublieft. En voor u, meneer Drukker, geldt dezelfde wensch. Alstublieft. U hebt beiden vrijaf voor vandaag. De firma dankt u nogmaals hartelijk voor uw goede diensten en spreekt den wensch uit, dat het u gegeven zal zijn uw krachten nog vele jaren aan ons bedrijf te wijden.

Ik heb gezegd...”

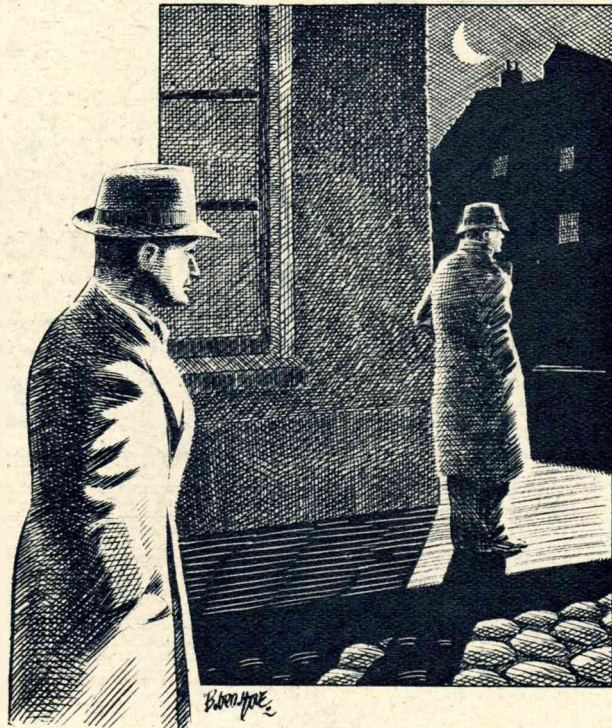
Er ging een hoeraatje op en handgeklap en van alle kanten strekten zich de handen naar de twee feestvarkens uit.

„Voor moed, beleid en trouw,” zei een grappenmaker.

Toen viel er een stilte en voelde juffrouw Lamers, dat het wachten op haar was. „Ik dank u hartelijk, meneer Bronkhorst, en ook u, lieve collega's,” maakte zij er zich vlug en verlegen van af.

En Piet Drukker liet er wat plechtiger op volgen: „Het moge mij vergund zijn de firma hartelijk te danken voor deze — wat mij betreft ten minste — onverdiende huldiging. Alle lof komt aan juffrouw Lamers toe. Ik hoop in staat te mogen worden gesteld nog vele jaren voor de firma te werken en ik hoop, waarde collega's, in onderlinge samenwerking. Ik heb gezegd...”

Toen klonk er opnieuw applaus en dezelfde grappenmaker van zooeven hief een luid „Lang zullen ze leven!” aan...

Een uitkijk, dus alle twijfel was uitgesloten...

Een kwartier later stonden de feestvarkens buiten. Zij liepen ingetogen de straat uit, maar om den hoek bleven ze staan.

„Driehonderd gulden,” zei Gerda. „Jij ook, Piet...”

Piet Drukker knikte. „Moed, beleid en trouw,” glunderde hij. „Dank zij uw koelbloedig en moedig optreden, juffrouw Lamers...”

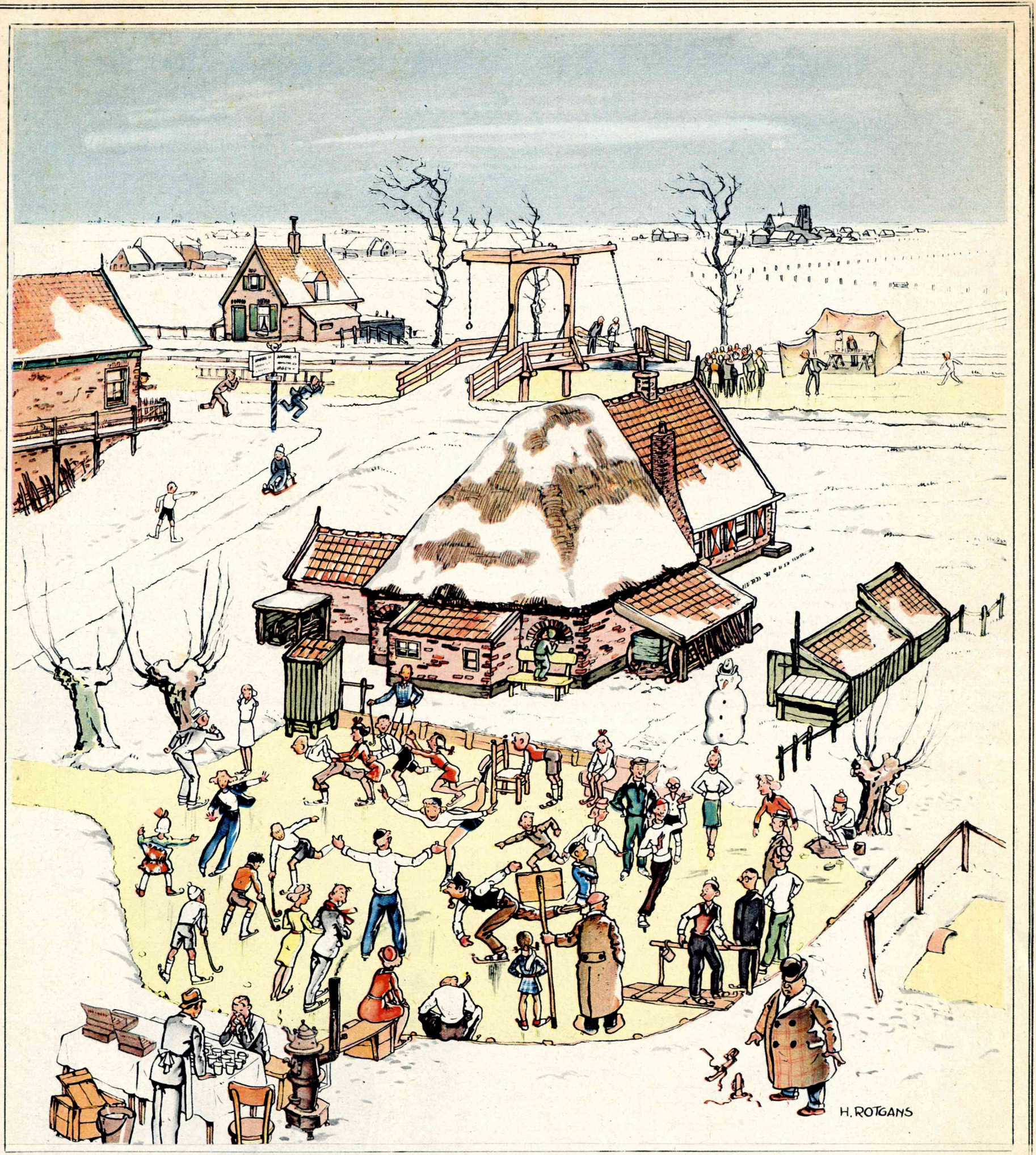
„Toe, schei uit, flauwerd,” stootte Gerda hem blozend aan. „Je hebt me gisteravond heilig beloofd, dat het een geheim tusschen ons beiden zou blijven...”

„Natuurlijk!” lachte hij. „Dat blijft het ook. Maar

gezegd zij de muis, die je dacht te hooren. Als je niet zoo bang was geweest voor muizen, dan zou je me beslist niet opgebeld hebben. Dat je boven op de schrijftafel zat, toen ik binnenkwam, heeft de firma gelukkig niet gezien. En wat doen we hier nu mee? Tweemaal driehonderd is zeshonderd. Moet ik ze op de spaarbank zetten of doe jij het?”

„Eén pot nat, schat,” zong Gerda Lamers.

En dat was nog een ánder geheim tusschen hen beiden.

PANORAMA
KALENDER
1941
JANUARI

Z	M	D	W	D	V	Z
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Onze nieuwe kalender

Als verrassing voor onze abonné's brengen wij op nevenstaande pagina het eerste blad van een maandkalender, geïllustreerd met teekeningen van onze medewerker H. Rotgans, bij onze lezers stellig nog welbekend door de rake schetsen, die hij tijdens de mobilisatie maanden bij onze „Overstappie“-reeks maakte. Gedurende het komende jaar zullen wij voor 't begin van elke maand opnieuw een dergelijk blad afdrukken, zoodat de lezer ten slotte den geheelen kalender compleet heeft, geïllustreerd met twaalf oorspronkelijke teekeningen. Daar menig een deze praktische kalenderbladen zal willen gebruiken, drukken wij hieronder een paar aanwijzingen af, die handige knutselaars op weg kunnen helpen.

Nu de redactie van ons blad besloten heeft elke maand voor een kalenderblad te zorgen, zullen onze lezers er prijs op stellen te vernemen, op welke wijze zij daarvan het best kunnen profiteren. Natuurlijk moest voorop gesteld worden, dat het kalenderblad niet beschadigd mag worden, al is het een volle maand in gebruik en het ligt dus voor de hand dat een soort lijstje met glasplaat het meest zal voldoen. In den handel zijn natuurlijk allerhande uitvoeringen te krijgen, maar we kunnen ook onze eigen krachten er op gaan beproeven. U zoudt bijvoorbeeld een glasplaatje en een stuk karton, beide van 26,3 bij 35,8 cm. kunnen snijden. Tusschen beide in legt u dan het kalenderblad. Vervolgens neemt u een stukje aardig papier van 28,3 bij 37,8 cm. dat u met lijm besmeert. Middenop wordt het karton met kalender en glas gelegd en aangedrukt. waarna de randjes van het papier naar boven over het glas gevouwen en er op vastgeplakt worden. De hoekjes van het papier kunt u nog beter tevoren afsnijden, van elk hoekpunt een driehoekje met zijden van 8 mm. De achterzijde kunt u desgewenscht nog afwerken met een stevig stukje papier en een oogje, om den kalender aan den wand te hangen.

Aan het einde van de maand moet nu natuurlijk al het werk weer opnieuw gedaan worden. Voor wie hiertegen opziet en wat knutseltalent heeft, geven wij daarom hieronder de beschrijving van een tweetal modellen, die met een figuurzaag uit triplex van 5 mm dikte vervaardigd kunnen worden. Het eerste model is bedoeld om opgehangen te worden, het tweede kan zoowel staand als hangend gebruikt worden.

Voor den eersten houder beginnen wij met een achter-

wand volgens teekening A. We zagen zorgvuldig langs de lijnen en schuren met schuurpapier de zaagkanten mooi glad. Nu zagen we drie stukjes van 12 cm lang en 2 cm breed, die we op de uitstekende gedeelten van den achterwand lijmen. Vervolgens lijmen we hierop weer 3 stukjes van 12 cm lang en 3 cm breed, zoodanig dat zij 1 cm naar binnen oversteken. Van de achterzijde af kunnen wij voor de stevigheid nog een paar spijkertjes door de op elkaar gelijmde stukjes slaan.

Als we nu verder een glasplaatje van 26,3 bij 35,8 cm laten snijden, dan kunnen wij het kalenderblad tusschen dit glasplaatje en een even groot stuk karton leggen en onder de drie overstekende stukjes van de lijst schuiven.

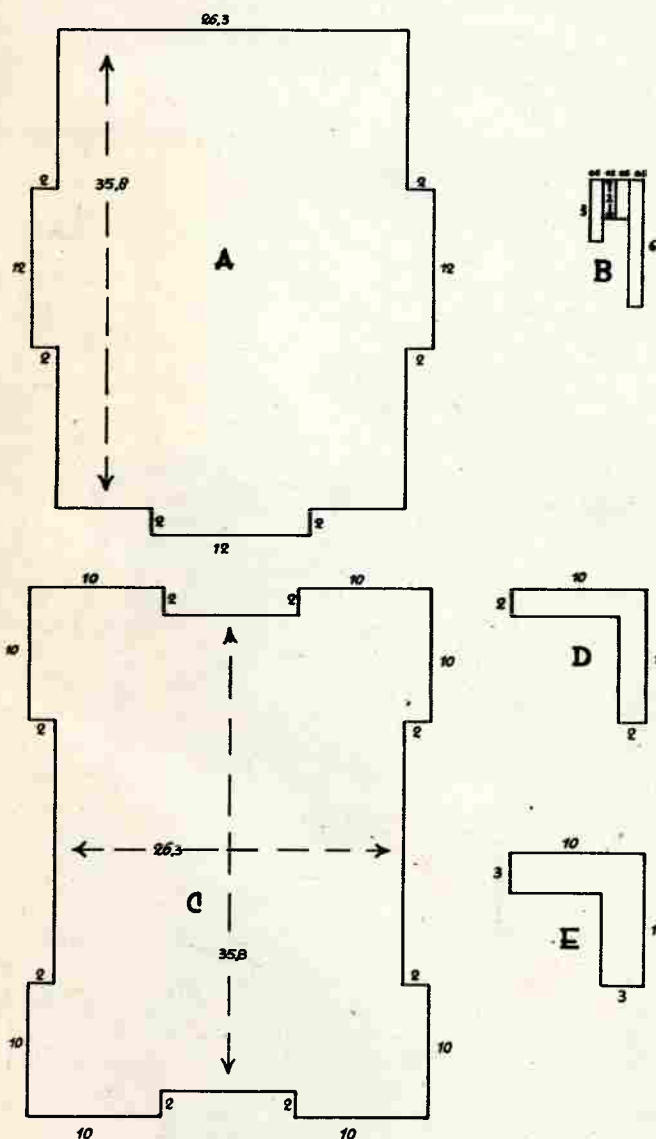
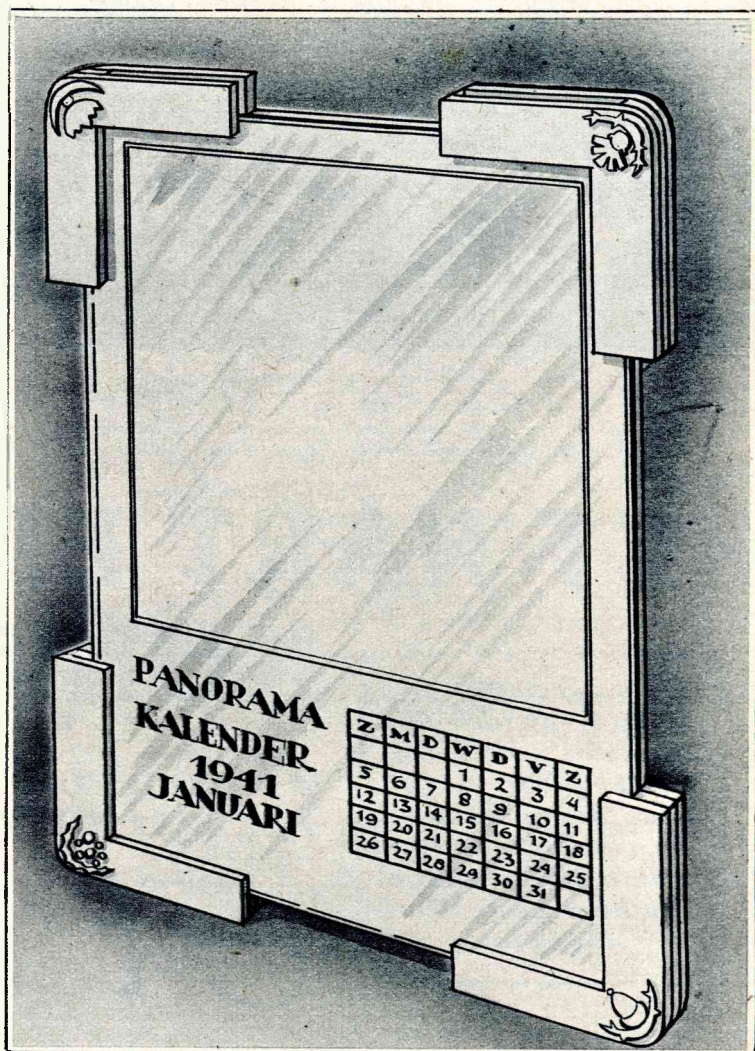
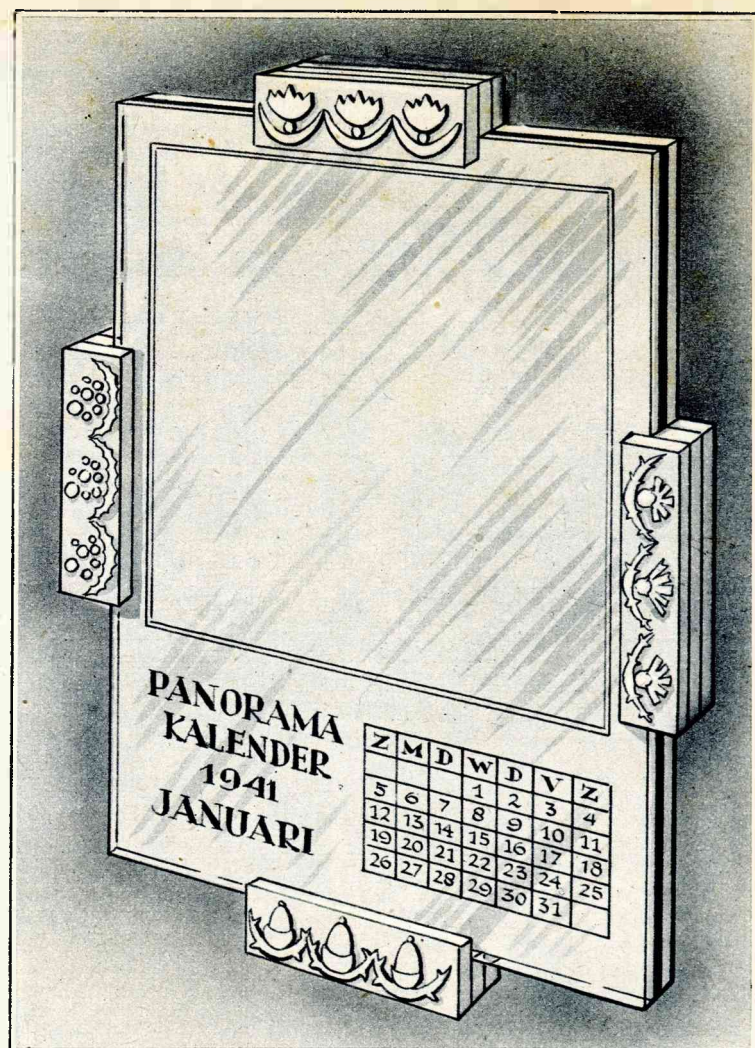
Nu rest ons nog de klem te maken, die het losse bovenstuk van den houder vormt. Deze klem bestaat uit vier stukjes hout, een stukje van 12 bij 6 cm, twee stukjes van 12 bij 2 cm en nog een reepje van 12 bij 3 cm, die in de aangegeven volgorde op elkaar gelijmd en gespijkerd worden op de wijze zooals teekening B dit aangeeft. Deze klem zetten wij boven op de lijst, over glas en achterwand heen.

De lijst is nu klaar en het is niet strikt noodig de vier stukjes te versieren, maar wanneer wij alles in blanke houtkleur houden, dan doen een paar uitgezaagde motieven het heel aardig. Als voorbeeld geven wij hierbij een viertal symbolen voor de jaargetijden, een crocus voor de lente, een korenbloem voor den zomer, een eikel voor den herfst en hulst voor den winter. Op elk van de drie uitstekende deelen van de lijst kunnen wij één of drie dezer uitgezaagde motieven lijmen. Naar verkiezing kan al het blanke hout met een laagje blank vernis bedekt worden, terwijl wij aan de achterzijde een paar oogjes bevestigen, zoodat de kalender met behulp van een ijzerdraadje kan opgehangen worden.

Nu het tweede model, dat zoowel staand als hangend gebruikt kan worden.

We beginnen weer met den achterwand, nauwkeurig volgens de maten van teekening C. Op de bovenste, zijdelings uitstekende gedeelten lijmen we een stukje van 10 bij 2 cm en daarop een hoekstukje volgens teekening E. Op de benedenhoeken van den achterwand lijmen we eerst twee stukjes volgens teekening D en vervolgens twee stukjes volgens teekening E; de buitenzijden komen natuurlijk gelijk, zoodat

de binnenzijde 1 cm oversteekt. De punten van de hoeken worden afgerond en alles netjes gladgeschuurd. Voor de versiering van de hoeken kunnen we eventueel de boven besproken motieven gebruiken. Een glasplaatje en een stukje karton zooals boven omschreven completeren het geheel. Aan de achterzijde bevestigen wij twee oogjes ofwel een scharnierenden voet, al naar gelang wij de lijst hangend of staand gaan gebruiken.

Een dramatische scène ten huize van Maria Stuart. Darnley (Axel v. Ambesser), de losbandige echtgenoot van Maria Stuart, wil haar secretaris Riccio (Friedrich Benfer) tuchtigen, wyl men hem valsche geruchten over dien man in het oor gefluisterd heeft. Het was het begin van de uitvoering van het groote complot tegen Maria Stuart (Zarah Leander) gesmeed.

Lord Bothwell (Willy Birgel) die, naar latere onderzoekingen hebben aange- toond, de eigenlijke aan- stichter geweest schijnt te zijn van den moord op Darnley, Maria Stuart's echtgenoot.

HET HART EENER KONINGIN

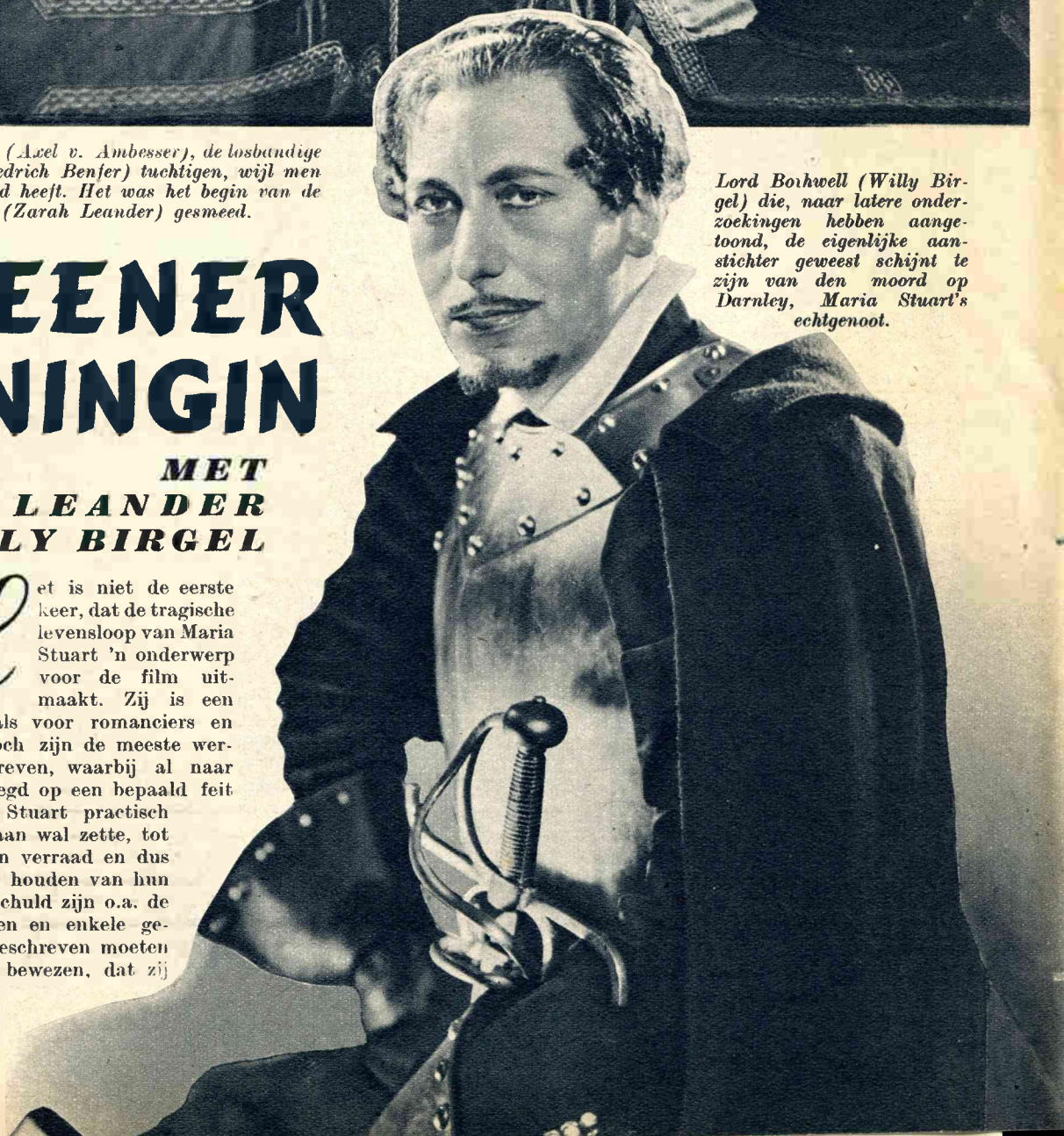
In deze grootsch op- gezette historische Ufa-film speelt Za- rah Leander de rol van Maria Stuart, ongetwijfeld de moeilijkste creatie van haar heele film- loopbaan.

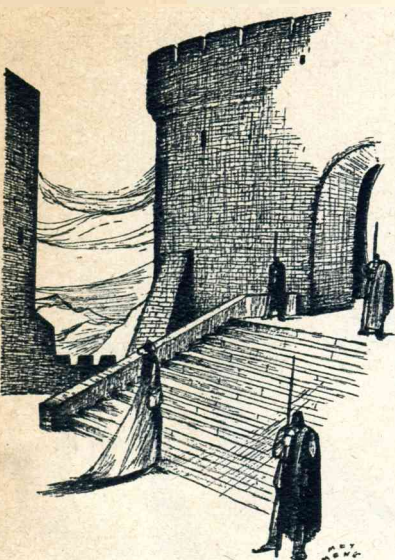
MET
ZARAH LEANDER
EN WILLY BIRGEL

Al

et is niet de eerste keer, dat de tragische levensloop van Maria Stuart 'n onderwerp voor de film uit- maakt. Zij is een

dankbare figuur zoowel voor film- en tooneelschrijvers als voor romanciers en dichters, onder welke laatsten zelfs Schiller voorkwam. Toch zijn de meeste wer- ken over haar sterk gekleurd en met vooroordeel geschreven, waarbij al naar gelang het standpunt van den auteur het accent werd gelegd op een bepaald feit uit haar leven. Dit kon des te gemakkelijker, wyl Maria Stuart practisch vanaf het eerste oogenblik, waarop zij in Scotland voet aan wal zette, tot aan haar onthoofding toe, omringd werd door kuiperijen en verraad en dus door elementen die niet gewoon waren aantekeningen te houden van hun faites et gestes. Zeer voorname bewijsstukken voor haar schuld zijn o.a. de zoogenaamde „Casket Letters” (dit zijn een achttal brieven en enkele ge- dichten) welke door haar in de Fransche taal aan Bothwell geschreven moeten zijn. Zijn die brieven echt, dan is het onomstootelijk bewezen, dat zij

medeplichtig was aan den moord op haar tweeden echtgenoot Darnley. Doch het is vrijwel zeker dat deze brieven vervalscht zijn, daar niemand ooit de authentieke brieven gezien heeft en het Londen-sche gerechtshof alleen maar inzage kreeg in z.g. Engelsche copieën, welke uit hoogst twijfelachtige bron kwamen.

In deze film, welke tot titel draagt: Het Hart Eener Koningin, is het duidelijk dat ook de Casket Letters een groote rol spelen. Want het is voornamelijk haar ongelukkig liefde-leven dat in deze film naar voren wordt gebracht en daarbij zijn vanzelfsprekend die liefdesbrieven in zekeren zin onmisbaar.

Natuurlijk worden ook andere factoren even aangestipt, doch het was te begrijpen, dat een zoo veelbewogen leven als dat van Maria Stuart niet tot in de finesses in een film van anderhalf uur lengte kon worden weergegeven. In ieder geval kunnen we wel constateeren dat de regisseur Carl Froelich met groote zorgvuldigheid deze film in elkaar heeft gezet en getracht heeft de figuur van Maria Stuart zoo objectief mogelijk te belichten. Gemakkelijk heeft hij het zich daarbij niet gemaakt, daar hij haar deels als beklagenswaardige en vrome, deels als schuldige vrouw voor oogen stelt, zoodat de toeschouwer in zekeren zin niet weet hoe hij haar dient te beoordeelen. Gezien echter het feit dat Zarah Leander, die ongetwijfeld een groote populariteit geniet, de vertolking van de Maria-Stuartrol op zich heeft genomen, twijfelen we niet of het oordeel zal daarom wel tamelijk gunstig zijn. De, we zouden haast zeggen, weemoedige verschijning van deze actrice, haar schoonheid en gereserveerdheid maakten haar wel bijzonder geschikt voor die rol, daar ook Maria Stuart, volgens de geschiedschrijvers, als een der best ontwikkelde en ook schoonste vrouwen van haar tijd gold. Zij wordt terzijde

Een charmante foto van eenige leden der hofhouding van Maria Stuart (Margot Hielscher, Liesu Lesco en Will Quadflieg), terwijl zij luisteren naar een lied dat haar gebiedster zingt.

Zarah Leander als Maria Stuart, de ongelukkige vorstin, die het slachtoffer werd van een reeks kuiperijen. Door het feit dat zij de mooiste en best ontwikkelde vrouw van haar tijd was, werd zij door haar vijanden voor een uiterst frivolous wezen gehouden.

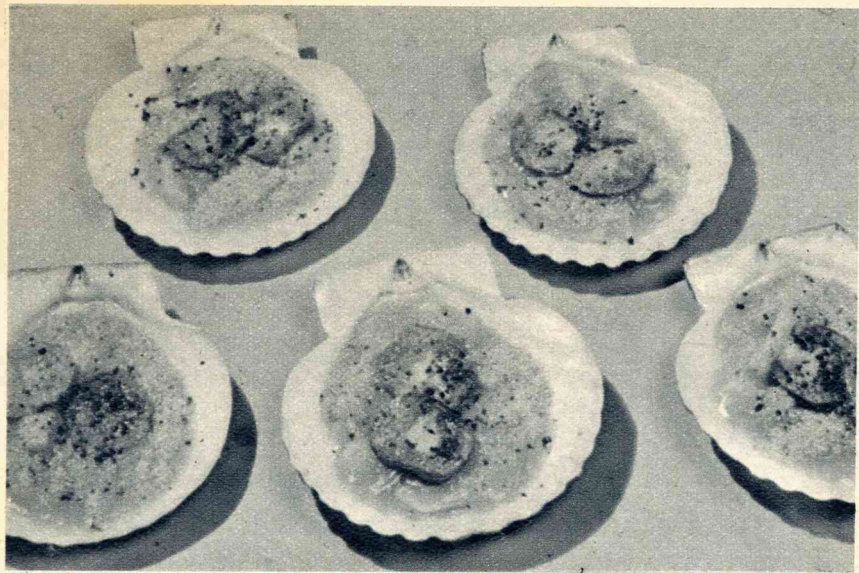
gestaan door Willy Birgel, die den verraderlijken lord Bothwell heel acceptabel voorstelde en Maria Koppenhöfer als koningin Elisabeth, welke laatste de koele, hooghartige verbetenheid van die vorstin voortreffelijk weergaf. We zouden zoo door kunnen gaan en achtereenvolgens de verdiensten van de geheele reeks medespelenden kunnen opsommen. We zullen echter volstaan met de opmerking, dat zij zich stuk voor stuk met groote overgave aan hun taak hebben gewijd en zich zooveel mogelijk in het karakter

van den voor te stellen persoon hebben ingeleefd. Het is 'n moeilijke doch welgeslaagde keuze geweest.

Het geheel is buitengewoon knap studio-werk waarbij, zelfs niet geschroomd is, kasteelen en burchten na te bouwen, terwijl sommige tafereelen kennelijk door historische prenten en schilderijen geïnspireerd zijn.

Koningin Elisabeth van Engeland vond in Maria Koppenhöfer een waardige vertolkster. Aangezien Maria Stuart meer dan zij in aanmerking kwam voor den Engelschen troon en er in die dagen bovendien een felle godsdienststrijd bestond, was Maria Stuart in zekeren zin haar aartsvijandin. (Foto's Ufa)

Vischschelpjes laten we in een warmen oven gratineeren en dienen we daarna warm op.

Ook een heerlijke haringsla kan op Oudejaarsavond gegeven worden.

EEN SMAKELIJK HAPJE VOOR OUDEJAARSVOND

Juist omdat het leven daarbuiten ons moeilijk tot vreugde kan stemmen, moeten we het binnenshuis dubbel gezellig trachten te maken. Der traditie getrouw zullen we daarom ook op den laatsten dag van dit jaar eenige eenvoudige, doch smakelijke lekkernijen opdienen, waarvoor wij op deze bladzijde enkele recepten geven van pikante hapjes, terwijl op de volgende bladzijde de recepten van wafels, beignets en dergelijke worden verstrekt.

PIKANTE VISCHSHELLEN (4 PERSONEN)

750 gram snoekbaars of een andere soort kookvisch, 2½ dl vischbouillon, een stukje foelie, een stukje wortel, een paar takjes peterselie en selderij, 20 gram boter, 25 gram bloem, 2 eetlepels fijn gehakte

peterselie, 2 eetlepels tomatenpuree, boter, paneermeel.

Maak de visch schoon, snijd haar in mooten en kook deze in water met zout gaar. Laat in 2½ dl van het kookvocht de groenten en de foelie zachtjes trekken. Smelt de boter, voeg er de bloem roerende bij en giet er dan, bij kleine scheutjes tegelijk, het warme, gezeefde kookvocht bij. Laat het sausje even doorkoken en roer er van het vuur de tomatenpuree en de peterselie doorheen.

Leg de visch, die van de graten en velletjes ontdaan is, in schelpen, giet er een gedeelte van het sausje op, strooi er wat paneermeel overheen, leg hier en daar een klein stukje boter en plaats de schelpen in een matig warmen oven. Laat er in plm. 20 minuten een mooi bruin korstje op komen en dien het gerecht in de schelpjes op. Geef er eventueel brood bij.

HARINGSLA (4 PERSONEN)

1 pond gekookte aardappelen, 2 zoute of gemarineerde haringen, 1 kleine gekookte biet, 1 zure appel, wat peper en zout, wat suiker, wat uitjes en augurkjes, mayonaisse.

Maak de aardappelen fijn, voeg er de in stukjes gesneden haringen, de in dobbelsteentjes gesneden biet en geschilde appel, wat peper, zout en suiker en zooveel mayonaisse bij tot een smeuijge massa verkregen is. Vorm van deze massa een hoefijzer, bedek dit met mayonaisse en garneer het slaatje met waaivormige augurkjes, uitjes en reepjes biet.

MOULES EN GELÉE (4 PERSONEN)

400 gram gekookte mosselen, ¼ liter azijn, ¼ liter water, 1 laurierblad, 1 peperkorrel, een schijfje citroen, 25 gram gelatine.

Breng den azijn met het water en de kruiden aan de kook en laat de vloeistof ongeveer 10 minuten zachtjes doorkoken. Voeg er dan van het vuur de geweekte en goed

Wanneer we mosselen in gelei willen serveeren, moeten we deze het liefst eenige dagen te voren bereiden.

uitgeknepen gelatine bij. Leg de mosselen in een fleschje, giet de gelei er op en laat deze afkoelelen. Sluit de potjes met vochtig perkamentpapier af. Bewaar de mosselen op een koele plaats. Neem ze voor het gebruik uit de fleschjes, leg ze op een schoteltje, steek er, wanneer ze als hartig hapje bij den borrel worden gebruikt, een stokje in.

MOULES EN ASPIC (4 PERSONEN)

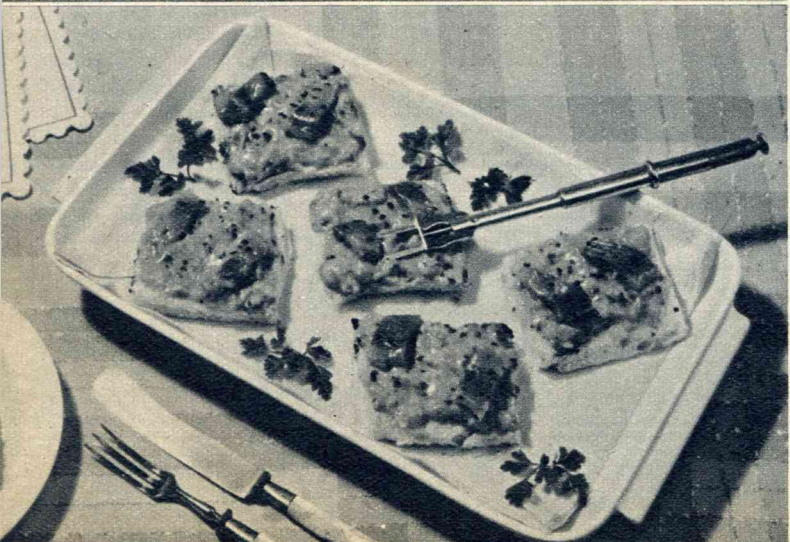
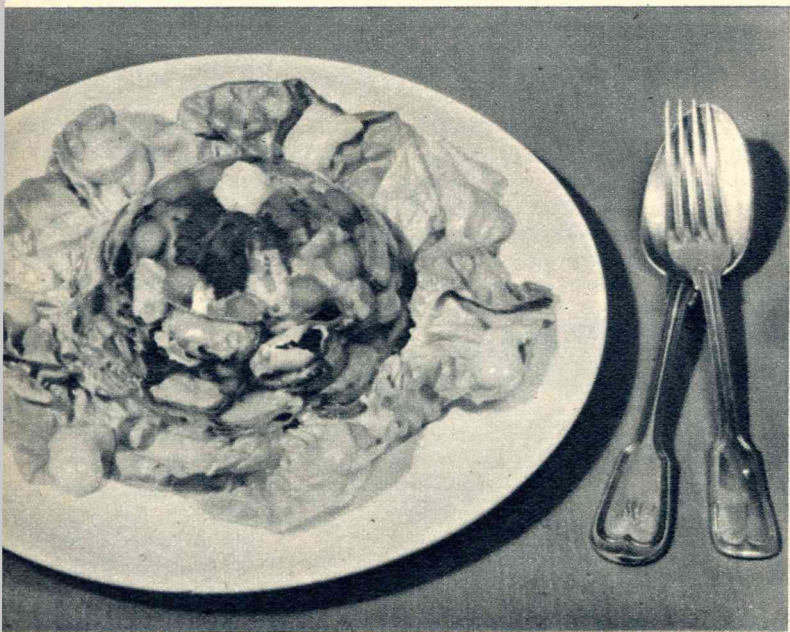
400 gram gekookte mosselen, ½ liter gezeefde mosselbouillon waarin verschillende kruiden gekookt hebben als: foelie, peperkorrels, een stukje wortel, eenige takjes selderijgroen en peterselie enz.; 10 blaadjes witte gelatine, 1 eierschaal. Voor de garnering: eenige plakjes gaar gekookte wortel, takjes peterselie, 1 kropje sla, mayonaisse.

Maak aspic door de gelatine met de eierschaal onder voortdurend kloppen met een garde aan de kook te brengen. Neem de pan dan onmiddellijk van het vuur en laat het schuim even opkomen.

Schep er het schuim af, doe dit in een zeef, waarin een dubbel gevouwen dunne doek is gelegd en giet er het vocht doorheen.

Giet dan een bodempje aspic in een ronden vorm met gladde wanden, laat dit bijna geheel stijf worden, leg er figuurtjes van plakjes wortel en takjes peterselie op en vul deze aan met de gekookte mosselen. Giet er dan weer een bodempje aspic op, laat dit bijna weer geheel stijf worden, vul dit geheel op met de rest van de mosselen, giet er de rest van de aspic op en laat de aspic geheel stijf worden. Stort haar dan op een schotel, die met blaadjes sla is bedekt, en garneer haar met wat mayonaisse.

Gebruik voor deze broodjes als hoofdbestanddeel gefileerde sardines of sprout.

SARDINEBROODJES

(van gefileerde sardines).

(4 PERSONEN)

100 gram gefileerde sardines of sprout, wat mayonnaise, een paar eetlepels tomatenpuree, een fijn gehakt uitje, een paar fijn gehakte augurkjes, 1 eetlepel fijn gehakte peterselie, sneetjes brood zonder korst.

Vermeng de mayonnaise met een gedeelte van de fijn gehakte visch, tomatenpuree, uitje, augurkjes en peterselie. Strijk deze massa op de sneetjes brood en garmeer ze met de rest van de sardines of sprout, die in stukjes zijn gesneden. Leg op den schotel tevens nog eenige takjes peterselie.

Lekkernijen voor Oudejaarsavond

HOLLANDSCHE WAFELS

1 kg bloem, 1 1/2 liter melk, 125 gram boter, 2 lepels olie, 60 gram gist, wat zout, 1 ei.

Giet de lauwe melk onder voortdurend roeren bij de bloem. Voeg er dan de gesmolten boter, die eenigszins afgekoeld moet zijn, bij en tevens de suiker, het geklopte ei, de olie, de met wat lauwe melk aangemaakte gist en het zout. Roer alles door elkaar, zet de pan met

het deeg op een lauwarme plaats en laat het deeg in een toegedekte pan rijzen. Bak de wafels na plm. 1 1/2 uur in een met boter of vet bestreken wafelijzer door telkens 1 lepel in het ingevette en tevoren verwarmde ijzer te scheppen en de wafels aan weerszijden op een fel vuur te bakken. Zet ze, wanneer ze uit het ijzer genomen zijn, recht op, laat ze een oogenblik bekoelen, giet er desverkiezende wat gesmolten boter over en bestrooi ze dik met poedersuiker. Dien ze zoo heet mogelijk op.

KNIJPERTJES

500 gram bloem, 250 gram bruine suiker, 150 gram boter, 1 ei, een scheutje melk, 1 theelepel kaneel, een snuifje zout.

Maak van de boter met de gezeefde bloem en de overige ingrediënten een stevigen bal door alles flink door elkaar te kneden. Vorm van dit deeg balletjes ter grootte van een knikker. Leg deze in het midden van het met boter bestreken ronde wafelijzer, knijp het ijzer dicht en bak de knijpertjes aan weerszijden lichtbruin en gaar op een niet te fel vuur. Neem ze uit het ijzer en laat ze bekoelen.

APPELBEIGNETS

250 gram bloem, plm. 3 1/2 dl bier of spuitwater, een snuifje zout, 10 à 12 goudreinetten of groote bellefleurs, frituurvet.

Boor de appelen, schil ze en snijd ze in tamelijk dikke plakken. Doe de bloem in een kom, maak in het midden een kuiltje, giet er het bier of het spuitwater in, doe er tevens het zout in en meng de bloem, vanuit het midden te beginnen, met de overige ingrediënten tot een glad beslag zonder klontjes, dat zoo dik moet zijn als het beslag voor dunne flensjes en waarbij, indien noodig, nog wat bier of spuitwater wordt gevoegd. Dompel in het beslag de schijven appel en leg deze daarna in het frituurvet, dat zoo heet moet zijn, dat de vloeistof begint te dampen. Bak er de beignets aan weerszijden goudbruin in, neem ze met een schuimspaan uit de heete vloeistof, laat ze op grauw papier uitdruipen en dien ze warm of koud met poedersuiker.

SLEMP

1 liter melk, 1 theelepel thee, een weinig saffraan, 4 kruidnagelen, een stukje pijpkaneeel, een stukje foelie, 40 gram suiker.

Doe de kruiden in een neteldoeksch of dun katoenen lapje en bind er een draadje om. Laat de kruiden in de melk, die tevoren aan de kook gebracht is, op een zacht vuurtje trekken en langzaam aan de kook komen. Voeg er de suiker bij en druk af en toe met een houten lepel op het zakje om de slomp zoo pikant mogelijk te maken. Neem de melk, zodra ze kookt, van het vuur en geef ze zoo warm mogelijk, het liefst in glazen koppen.

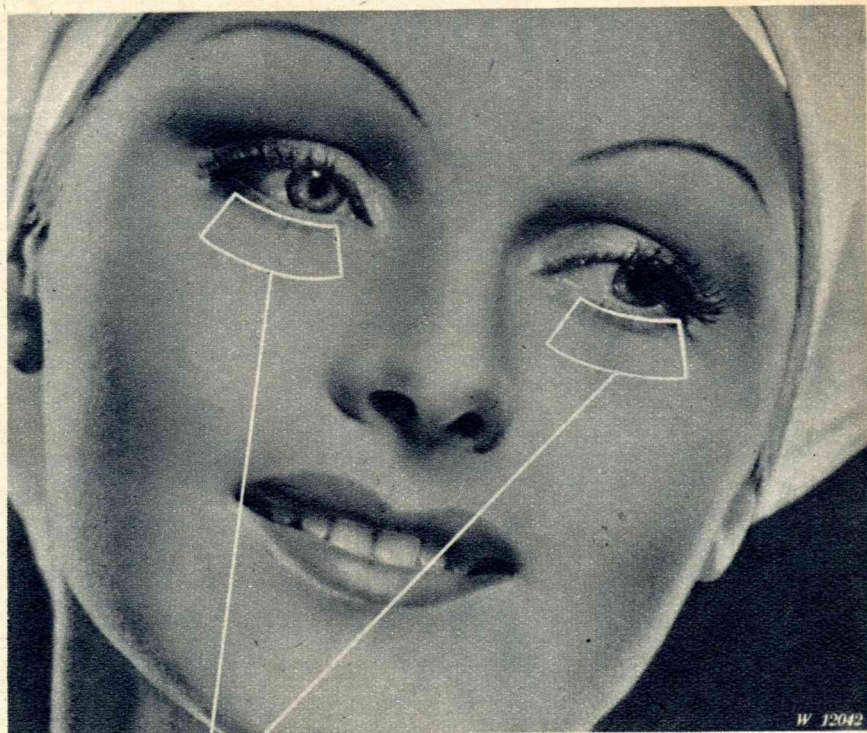
BISSCHOP

2 flesschen roode wijn, 1 citroen, 15 kruidnagelen, een stukje pijpkaneeel, 250 gram suiker.

Steek de kruidnagelen in den citroen. Giet den inhoud van de flesschen in een goed geëmailleerde pan, voeg hierbij den citroen en het stukje pijpkaneeel. Laat den wijn eenigen tijd op een zacht vuurtje trekken (niet koken) en giet hem dan in een wijnketel, waarin de suiker is gedaan. Dien den drank in groote glazen op.

WAT ZULLEN WE ETEN?

- Zondag:** Gehakt.
Brusselsch lof.
Aardappelen.
Griesmeelpudding.
- Maandag:** Aardappelsoep.
Drie in de pan.
- Dinsdag:** Gebakken mosselen.
Gestooft bieten.
Aardappelen.
Fruit.
- Woensdag:** (Nieuwjaarsdag) Baklapjes.
Appelmoes.
Aardappelen.
Vanillevla.
- Donderdag:** Groentekoekjes.
Aardappelen.
Rijstebrij.
- Vrijdag:** Groentesoep.
Gebakken kaas.
Sla.
Aardappelen.
- Zaterdag:** Macaroni met groentearagoût.
Broodschoteltje met appelmoes.

Ook **DIT** zijn gevaarlijke plekken.

Deze kraaienpootjes onder de oogen zijn gevaarlijke kenteekenen van een algemeene verslappung van het huidweefsel, ten gevolge van ontbrekende of onjuiste huidverzorging. Voorkomt te juister tijd dit gevreesde verschijnsel, dat vaak reeds op 20-jarige leeftijd optreedt en binnen enkele jaren het gezicht vóór de tijd vermoeid en oud maakt, door toepassing van een rationeele huidverzorging, die de natuurlijke functies van de huid ondersteunt en completeert. De Kaloderma-Schoonheidspreparaten zijn samengesteld op grond van de laatste biologisch-cosmetische onderzoeken. Na kort gebruik zult U constateeren, dat zij Uw huid weer elastisch, soepel en frisch maken. Als U iets naders over de verbluffende werking van deze nieuwe preparaten wilt weten, vraagt U dan kosteloos even het boekje „Kaloderma-Schoonheidspreparaten” aan, waarin alles staat, wat de dames van de hedendaagsche huidverzorging moeten weten. Aanvragen te richten aan: **Firma E. M. Schlösser, Postbus C. 370, Amsterdam.** - Hoofdagenschap der Kaloderma Fabriek, Karlsruhe.

KALODERMA-REINIGUNGS CREME

Doozen: F. —.75 en Potten: F. 2.—

KALODERMA-GESICHTSWASSER

Flacons: F. 1.35 en F. 2.—

KALODERMA-AKTIV CREME

Tuben: F. —.50 en F. 1.— Potten: F. 2.—

KALODERMA-TAGES CREME

Tuben: F. —.50 en F. 1.— Potten: F. 2.—

KALODERMA
EEN NIEUWE WEG NAAR
NIEUWE SCHOONHEID *Schoonheidspreparaten*

Een flanelen blouse
om snél te maken!

Deze eenvoudige en smaakvolle blouse is zeer gemakkelijk en vlug te vervaardigen. Maak echter gebruik van een Kant en Klaar-patroon, dan is Uw succes verzekerd.

Bestellingen kunnen als volgt geschieden: door bemiddeling van Uw agent of bezorger; door girostorting op no. 293631; door toezending van het bedrag per postwissel of in postzegels aan

PATRONENKANTOOR PANORA
Nassauplein 1 Haarlem

No.
1836

Knippatronen in de
maten 40 - 42 - 44
46 - 48 à 20 cent
plus 5 cent porto

Klokkende rokjes

1655. Japon van dunne zijde, groote halsspas welke achter met een strik sluit, breede ceintuur, ruime klokkende achterbaan. Benodigde stof: 4.50 m van 90 cm breed.

1656. Deux-plâces, V-hals, groote halsspas, lange mouw, tweebaansrok. Benodigde stof: 3 m van 140 cm breed.

1657. Zijden japon, hals met ruimen kraag, welke doorgestoken wordt, wijde mouw, de rok is met ruimte aan de taille gezet. Benodigde stof: 4.50 m van 90 cm breed.

1658. Japon van effen zijde, V-hals met ruimen kraag, ingezette witte pas, de voornaad heeft in het midden ruimte. Benodigde stof: 4.50 m van 90 cm breed.

Verkrijgbaar in de maten 46-48-50-52.

Van alle in deze rubriek afgebeelde genummerde costuums, die ontleend zijn aan het mode-album „Winterweelde“, zijn patronen verkrijgbaar tegen den prijs van 50 cts. voor complets, 35 cts. voor mantels en japonnen en 20 cts. voor rokken, blouses, kleine avondjassies en kinderkleding. Bij bestelling vooral opgeven 't gewenschte maatnummer. Bestellingen kunnen geschieden bij uw agent of bezorger; door girostorting op No. 293631; door toezending van het bedrag per postwissel of in postzegels aan het PATRONENKANTOOR „PANORA“ NASSAUPEL 1 HAARLEM waarbij 5 cts. extra voor toezending per post verschuldigd is. Men kan echter de patronen ook afhalen aan het bureau van dit blad.

CORRESPONDENTIE

Mevr. M. W. v.d. H. te Veghel. Besmeert u de tooverklok eens goed met boter en zet u haar dan eens gedurende een kwartier op den spaarbrander van het gascomfoor, mogelijk, dat de klok dan eerder den zgn. „bakaard“ krijgt, waardoor het euvel uit de wereld is. Dan moeten wij u ook afraden de klok met zeepsop of sodawater af te wasschen (ten minste voorloopig) omdat ook dit het verkrijgen van een goeden bakaard tegenwerkt.

Voor het gebruik wordt de klok met een kwastje dun en zoo gelijkmatig mogelijk met boter besmeerd. Daarna wordt zij met bloem bestoven, alle overvloedige bloem wordt er uit geklopt en het beslag wordt in de klok gedaan.

Mevr. B. K. te Rotterdam. Wij laten het gevraagde recept volgen:

Gemberkoek: 2 ons basterdsuiker, 2½ ons boter, 3 ons patentbloem, 150 gram natte gember, wat gemberstroop, 1 ei. Wrijf uit de basterdsuiker alle klontjes. Zeef de bloem, roer de boter tot room en roer de suiker geleidelijk door de boter. Voeg er dan de bloem bij en kneed nu ook de in stukjes gesneden gember (een gedeelte voor de garnering achterhouden) en wat gemberstroop door 't deeg, daarna in een met boter bestreken en met bloem bestrooiden zandtaartvorm.

Druk eenige reepjes ter garnering boven op het deeg, bestrijk dit met een even losgeklopten eierdooier en zet den vorm in een 5 minuten met vol gas voorverwarmden oven. Laat nu den koek bij getemperde warmte 50 tot 55 minuten bakken en daarna bekoelen.

Brabantsche worstebroodjes

350 gram meel, 15 gram gist, zout, 2½ dl melk, 1 ei, 30 gram boter, 400 gram gehakt, peper en nootmuskaat, 1 eierdooier.

Zeef de bloem in een kom, los de gist op in een gedeelte van de lauwe melk en voeg ze bij het meel. Laat de massa plm. ½ uur op een lauwwarme plaats rijzen. Voeg er dan het zout, de overige melk, het ei en de gesmolten boter bij

en kneed alle ingrediënten door elkaar. Laat 't deeg nu nog eens 3 kwartier rijzen. Rol het dan tot een lap ter dikte van plm. 3 mm uit, snijd er rechthoekige lapjes van, die plm. 10 x 16 cm groot zijn.

Leg op ieder lapje een rolletje gehakt, dat op de gewone wijze met peper, zout en nootmuskaat is aangemaakt, vouw de deeglapjes dicht, plak ze met water op elkaar, bestrijk de broodjes met den even losgeklopten eierdooier. Laat ze nu nog eens gedurende een kwartier op een met boter bestreken bakblik rijzen en bak ze dan in een tamelijk warmen oven goudbruin en gaar.

Mevr. W. J. te Heesch. Om mayonnaise mooi dik en roomachtig te krijgen roert u eerst 1 eierdooier met wat zout en peper tot een gladde massa. Dan voegt u er een heel klein beetje azijn theelepelsgewijs bij en vervolgens klopt u er zooveel slaolie doorheen als noodig is om een dikke witte saus te krijgen.

Ten slotte wordt er voorzichtig nog een beetje azijn aan de mayonnaise toegevoegd. Mocht de mayonnaise schiften, giet er dan steeds kloppende een weinig kokend water of een verscheid geklopten eierdooier bij. Voordat de mayonnaise geklopt wordt, moet de olie op temperatuur zijn, m.a.w. goed vloeibaar.

Voor 1 eierdooier heeft men plm. 3 dl slaolie en 4 eetlepels azijn nodig.

Mevr. S. te Amsterdam. Te groote hitte in den oven is oorzaak, dat de cake in het midden hooger is dan aan de kanten.

Wanneer u een ovenschoteltje wilt gratineeren wordt de oven eerst voorverwarmd met vol gas gedurende 10 minuten, dan plaatst u het schoteltje boven in den oven, tempert het gas tot de vlammetjes zoo groot zijn als waterdruppels en laat het schoteltje dan in den oven staan tot er zich een korstje heeft gevormd.

EEN VOLMAAKTE GELAATSTINT

Een gezonde huid heeft van nature een fraaie teint. Geen schoonheidsmiddel kan aan Uw gelaat die natuurlijke charme geven, welke het gevolg is van een volkomen gave huid. D.D.D. is een heldere vloeistof, die diep in de poriën doordringt, stof en vuil verwijdt en ziektekiemen doodt. Het versterkt en frischt de huidweefsels.

D.D.D. is een reeds tal van jaren bekend geneesmiddel tegen Eczeem, Puistjes en andere huidaandoeningen. Het is een goede gewoonte elken avond Uw huid te zuiveren met dit onsmettende recept van Dr. D. Dennis, dat de huid verkwikt en de natuurlijke charme van Uw gelaat verhoogt. Flacons: 75 ct., 1.50 en 1.50, bij Apotheken.

D.D.D.
GENEESMIDDEL tegen HUIDAANDOENINGEN

RHEUMATISCHE PIJNEN SPIER PIJNEN

Spit in den rug kan U ineens overvallen. Wist U dat „AKKERTJES“ een probaat middel zijn om die pijn in korten tijd te stillen?

Neem 'n
„AKKER'TJE“
De Nederlandsche Pijnstiller

Voor verkoudheid beschermen
Tegen hoest helpen

reeds **2 Rheila's** meermalen per dag.

Verkrijgbaar bij Apothekers en Drogisten.

OP DE POESTA

(Archiefoto)

